

NI ZLOČINA BREZ KAZNI

"Nasprotnik fašizma sem postal v trenutku, ko je bilo jasno, da bo Mussolini izgubil vojno." Te besede niso prišle iz ust nekega, preprostega Italijana, temveč jih je svoj čas po državni televiziji izgovoril nič manj kot predsednik republike Giovanni Leone.

Priznati moram, da sem se nad temi predsednikovi izjavami izvajanja naravnost zgrozil. Še danes se ne morem sprijazniti z dejstvom, da je poglavar italijanske države z večletno demokratično ureditvijo pred milijoni televizijskih gledalcev in poslušalcev kratkomalo priznal, da bi bil fašist, če Italija ne bi bila izšla iz druge svetovne vojne kot premaganka.

Pričakoval bi namreč, da bi vrhovni predstavnik demokratične, parlamentarne države povedal, da je obrnil hrbet fašizmu zaradi njegovega diktatorskega, totalitarnega značaja, zaradi njegovega rasizma, ki je prišel do izraza s protijudovskimi zakoni in ukrepi, in navsezadnje tudi zaradi rododorne politike do slovenske in hrvatske manjšine na Primorskem in v Istri ter prav tako rododorne politike do Južnih Tirolcev.

Na Leonejeve besede ne bom, seveda, nikdar pozabil. Posebno živo pa so mi prišle spet pred oči ob 50. obletnici pariške mirovne pogodbe (10.2.1947), ki je bila uradno naredila konec sovražnostim med zavezniki - zmagovalci (21 držav!) in Italijo (premaganko).

Skušajmo si samo za hipec predstavljati, kako bi zgledal svet, če bi fašistična Italija in njena zaveznica nacionalsocialistična Nemčija izšli iz vojne kot zmagovalki! Slovenci in mnogi drugi narodi bi npr. kratkomalo izginili z obličja zemlje, da raznih oblik nasilja niti ne omenjam. Zato si sploh ne morem razlagati, kako je mogoče, da si enakih in podobnih vprašanj ni postavil Giovanni Leone, saj je kasneje postal voditelj države, ki je dobila demokratično ureditev, potem ko so milijoni ljudi iz zavezniških držav darovali svoja življenja v boju zoper italijanski fašizem in nemški nacionalsocializem.

V sozvočju z Leonejevimi besedami so bila tudi izvajanja govornikov na množičnem zborovanju na pomorski postaji v Trstu ob 50-letnici podpisa pariške mirovne pogodbe. Kot je že običaj, so se na tem zborovanju omenjale le nekatere posledice napadalne vojne, nihče pa ni črnil niti besedice o njenih poglavitnih vzrokih in ciljih ter namenih. Nihče ni poudaril, da je šlo za napadalno vojno, katere cilj je bil osvajanje tujih ozemelj s hkratnim zasužnjevanjem njihovega prebivalstva. Takšen zločin pa gotovo ne more ostati brez kazni. Mednje žal sodi tudi tragedija eksodusa.

- DRAGO LEGIŠA / STRAN 2

ITALIJANSKA NOTRANJA POLITIKA

POLOŽAJ SE JE ZAPLETEN IN POSLABŠAL

SERGIJ PAHOR

**Država šele zdaj
plačuje za velike
grehe preteklosti -
to pa pomeni, da
zdaj vsi plačujemo
stare račune in jih
bomo še dolgo
plačevali.**

blemi dela obstajajo tudi na severu, tudi pri nas so mladi brez perspektiv, kar zmanjšuje zaupanje v državo in družbo, predvsem pa krepi kritike na račun politikov.

Na področju družine pa manjka prava družinska politika. Te ne moremo omejiti na sicer nujne ukrepe v korist najrevnejših, tu gre za sistematično podporo družinam z otroki in z enim samim dohodkom. V nasprotnem primeru bomo vedno bolj priče krčenju rojstev in nadaljnjemu upadanju pravih zakonskih vezi, mladi bodo preprosto živeli skupaj, družine pa ne bo in otrok že manj.

Podobno velja za šolo, ki ostaja pastorka tako javnih institucij kot političnih interesov. Dvigajo se glasovi o novi reformi, tokrat o "Berlinguerjevi revoluciji", toda problemi ostajajo: ne gre namreč samo za programe ali za njihovo razširitev na čas druge svetovne vojne ali na "fojbe", gre za ustvarjanje kadrov, ki bodo zares tudi vzgojitelji in utrjevalci pravih vrednot med mladimi, za ustvarjanje njihovih osebnosti, za pravo srčno kulturo, ki jih bo pripravila, da bodo sposobni sprejeti tudi žrtev in odpoved. Kako se je šola odpovedala temu poslanstvu, zadostuje novica o predlogu za namestitev brezplačnega avtomata za delitev kondomov na neki turinski višji šoli. Vsi imajo polna usta o šoli in vzgoji kot sredstvu za informiranje mladih, pozabljajo pa na temeljno formativno vlogo učitelja.

Silne spremembe in pretresi zadnjih let niso Italiji prinesli otipljivega napredovanja v reševanju velikih problemov, nasprotno, položaj se je še zapletel in poslabšal. Seveda je jasno, da ta država šele zdaj plačuje za velike grehe preteklosti, ko so vlade pridobivale volivce s podeljevanjem privilegijev za vse širše plasti. Že takrat bi moralo biti mnogim jasno, da se bo to nekoč nehalo. Ta nekoč je prišel in zdaj vsi plačujemo stare račune in jih bomo še dolgo plačevali, pa naj bomo na to pripravljeni pristati ali ne. S tem se bomo morali sprijazniti tudi najbolj vneti zagovorniki socialne države, ki je v preteklosti spodkopala lastne temelje s svojo nepopravljivo rabsipnostjo.

Prodijska vlada, prva, v kateri igra levica vodilno vlogo - a je v bistvu šibka, ker jo na skrajni levi pogojuje komunistična prenova - je postavljena pred nerešljive probleme: nepopravljiv javni dolg in neustavljiva primanjkljaj v državni blagajni, hudo obvezujoče vključevanje v evropsko monetarno zvezo, naraščajoča brezposelnost, gospodarski zastoj, neučinkovita birokracija, najpočasnejše sodstvo na svetu, korrupcije, afere in drugi vsak-

danji notranji ali zunanji zapleti ji sicer spodkopavajo temelje, vendar je niso porušili. Morda zato, ker bi karkoli drugega bilo mnogo slabše.

Nekoliko prisilno je ta vlada zmanjšala inflacijo in tako je lahko znižala obrestno mero, kar pomeni, da je avtomatično zmanjšala primanjkljaj že z manjšimi obrestmi na javne dolgovce, a je obenem začela odirati državljane z novimi davki.

Medtem ko se zapleta v polemike v nemških bankirji, gladi razjarjene živino-rejce, snuje šolsko reformo, skuša zadrževati prodiranje mafije (njeno skupno imetje naj bi presegalo 400 tisoč milijard), pelje naprej dvodomno komisijo, ki naj uredi ustavne reforme, predvsem decentralizacijo in takoimenovano doslednost večinskega sistema, se pravi predsedniško državo.

Desna opozicija se počasi ruši in nekateri že napovedujejo, da bo ustavnim reformam sledila nova vlada, ki jo bo morda še vodil Prodi, a jo bodo poleg Oljke podpirali D'Alema, hrast, Ljudska stranka, Berlusconi in preostali bivši krščanski demokrati. Tako bi nastala sredinska koalicija brez leve in desne skrajnosti, vendar pa več kot dovolj močna, da pelje naprej reformo socialne države.

ve. Odgovornost, da ne pride do takega zasuka, imajo komunisti, ki vztrajajo pri svoji trmasti obrambi pokojninskega sistema z raznovrstnimi privilegiji in s tako demagogijo skušajo pridobiti vse večje simpatije. Sindikate so že "stisnili" in jih prisilili, da razumejo stiske države, zato so pripravljeni požreti tudi izsiljevanje delodajalcev, ki doživljajo svoj veliki trenutek: izboljšali so produktivnost, zmanjšali število zaposlenih in zadržali poviške plače. Zdaj morajo zadržati še naraščanje vrednosti lire, da ne bo v nevarnosti njihov izvoz.

Glavni problemi države, ki vplivajo na civilno raven skupnega življenja, pa ostajajo odprti in nerešeni. To so zaposlovanje, družina in šola, glede katerih je vlada prevzela določene programske obveznosti in si jih postavila kot prioritete cilje svoje politike. Na teh področjih, na katere je zadnje čase opozorila tudi Cerkev, pa zaenkrat še ni bilo uresničene skoraj nič. Govori se, da bi injekcija novih delovnih mest na jugu države morala priti od diferenciranih plač, to se pravi, da bi sindikati morali pristati na nižje plače na jugu, da bi tam pospešili nastajanje novih delovnih mest. Toda pro-

1

ČETRTEK
20. FEBRUARJA
1997

02

Drago Legiša
KOALICIJSKA VLADA LDS - SLS

"Gorenjski slavček"
Antona Foersterja
je bil v Gorici dvakrat
izveden v obakrat nabito
polni dvorani Kulturnega
centra Lojze Bratuž.

03

Marko Tavčar / intervju
MARKO LEGIŠA

04

Kazimir Humar
RAZPNIMO MAVRICO SPRAVE!

06

PREGARČEV OBISK V AVSTRALIJI

07

Lučka Susič
IVAN ARTAČ: TRUBADUR Z VRTNICO

07

Andreja D. Antoni
PAMETNA LJUBEZNIVOST

09

Breda Susič
PRAZNIK MLADIH USTVARJALCEV SKK

10

Andrej Bratuž
GORENJSKI SLAVČEK V GORICI

12

Marko Gus
PRAZNIK SLOVENSKE KULTURE V ŠPETRU

13

Marjan Drobež
RAZVELJAVLJENA SODBA IZ LETA 1952

16

i.f.ž.
INTERNET, SVETOVNA MREŽA

VSEBINA

DAYTONSKI MIR ŠE ZDALEČ NI TRDEN

IVAN ŽERJAL

V sredo, 12. februarja, je bil na Pomorski postaji v Trstu posvet na temo *Težaven mir v bivši Jugoslaviji - Leto dni po Daytonu* ob 3. obletnici smrti Marca Luchette, Saše Ote in Daria D'Angela v Mostarju. Posvet je organizirala italijanska državna radiotelevizija RAI v sodelovanju s fundacijo Luchetta Ota D'Angelo Hrovatin za otroke, žrtve vojne.

V dvorani Oceania se je zbralo veliko število ljudi, ki so prisostvovali skoraj triurnemu razpravljanju o trdnosti oz. šibkosti daytonskega mirovnega sporazuma eno leto po njegovem podpisu. Resnici na ljubo se posvet ni mogel izogniti neki obrednosti, ki je bila ob prisotnosti tako visokih gostov (predsednika RAI-a Enza Siciliana, generalnega direktorja Franca Iseppija, tržaškega župana Riccarda Illyja in škofa Eugenia Ravignanija ter podtajnika pri zunanjem ministrstvu Piera Fassina) skorajda neizbežna. Pri tem je treba omeniti pozdravne besede pomožnega direktorja deželne mreže RAI Itala Morettija, ki je med drugim omenil, da sta bila padla televizijska snemalca Saša Ota in Miran Hrovatin pripadnika slovenske manjšine v Trstu, manjšine, ki je po Morettijevih besedah prispevala k širjenju resnice o vojni v bivši Jugoslaviji.

Levi delež so na posvetu imeli podtajnik Fassino in časnikarji, ki so v zadnjih letih spremljali vojno na Balkanu: Mitja Volčič (CNR), Piero Benetazzo (La Repubblica), Massimo Nava (Corriere della Sera), Ennio Remondino (TG1) in Paolo Rumiz (Il Piccolo). Že od vsega začetka je bilo jasno, da niso na isti valovni

dolžini, saj je Fassino govoril kot politik oz. diplomat, zato je zagovarjal daytonski mir kot edinega možnega. Dejal je, da je daytonski mir sicer težaven, a je vseeno mir, saj se ne strelja več. Podpreti ga je treba tudi zato, ker sta se uveljavili dve nesrečni tezi: ena trdi, da je etnična homogenost bistvena za neko državo, druga pa, da samo moč nudi identiteto neki državi. Zato je treba ponovno oblikovati večetnično, večkulturno in večreligiozno sožitje ter dati prednost dialogu in pogajanju. To je bistvenega pomena za stabilnost na Balkanu ter za korenit in trajen mir. Po Fassinovemu mnenju Dayton torej nima alternative. Treba je tudi imeti pred očmi dve stvari: to, da razvoj dogodkov v Bosni dokazuje, da je mir na Balkanu možen, ter vlogo mednarodne skupnosti, ki mora nadaljevati s podporo miru.

Njegovi sogovorniki, časnikarji, ki so bili - ali so - vsi v daljni in bližnji preteklosti dopisniki iz vzhodne Evrope in z Balkana, so bili glede poteka mirovnega procesa veliko manj prepričani in optimisti. Daytonski mir, do katerega je prišlo po zaslugi Združenih držav Amerike, je predvsem sad nemoči evropske skupnosti, ki je po besedah Piera Benetazza tudi prehitro priznala Slovenijo in Hrvaško brez garancij o spoštovanju človekovih pravic in pravic manjšin (o garancijah, ki jih na tem področju daje Italija, bi se lahko tudi dalo precej razpravljati). Tudi na razvoj dogodkov na Hrvaškem in v Srbiji je treba gledati z določenimi rezervami, saj Hrvaška drsi v balkanizacijo, srbska opozicija, ki nasprotuje Miloševiću, pa še zdaleč ni demokratična. Razpravljalci so se strinjali z ugotovitvijo, da imajo sredstva javnega obveščanja zelo pomembno vlogo pri oblikovanju demokracije na Balkanu. V ta sklop spadajo tudi italijanski mediji, ki pa so trenutno - po besedah dopisnika TG1 Ennia Remondina - popolnoma nepripravljeni, kar se tiče zunanje-političnih tem.

Kot sem že prej napisal, je posvet potekal v znamenju obrednosti in "uradnosti", če vzamemo končni poseg vdove Saše Ote, gospe Milenke Rustja, ki je podtajnika Fassina vprašala, kaj se dela na zunanje-političnem področju, da se odkrije vzrok smrti njenega moža, Luchette in D'Angela. Fassinov odgovor, da je preiskava v teku in da bodo naredili vse, kar je potrebno (po treh letih), je lahko zgovoren...

S 1. STRANI

NI ZLOČINA
BREZ KAZNI

Pa kaj pomaga tako modrovanje, ko se najdejo ljudje, ki očitajo in zamerijo novemu tržaškemu škofu, da je v stolnici sv. Justa izustil nekaj pozdravnih besed v slovenskem jeziku. V tržaškem italijanskem dnevniku je bilo 12. t.m. objavljeno pismo bralca, v katerem je rečeno: škof je "zlorabil svojo oblast, ko je govoril slovensko v kraju, simbolu našega mesta, simbolu Trsta, kjer smo se toliko bojevali in trpeli, da smo lahko Italijani..."

Napad na novega škofa je bil tako krivičen, da ga je uredništvo časnika odločno zavrnilo in poudarilo, da se je škof "s slovenskim pozdravom le poklonil pomembnemu delu tržaškega prebivalstva; ljudem, ki so se tu rodili, živeli in trpeli ter so eden stebrov naše izredne identitete."

Tudi sam ne bi mogel bolje odgovoriti na tako nesramen očitke.

DANES SI

MANJŠINA
LAHKO NAJBOLJ
ŠKODUJE SAMA

Pred nekaj leti smo lahko tudi kot manjšina opazovali več kot zgovorna znamenja novega časa, ki so se kazala širom po svetu. Padel je berlinski zid, razpadla je Sovjetska zveza, razpadla je Jugoslavija, nastala je Slo-

KOALICIJA LDS-SLS

DRAGO LEGIŠA

Od državnoborskih volitev v Sloveniji je že poteklo več kot tri mesece in šele zdaj kaže, da bo matična država končno dobila novo vlado. Prvi poskus poverjenega ministrskega predsednika Janeza Drnovška je klavirno propadel, ker Državni zbor ni potrdil vlade, ki jo je bil predlagal. Začel se je nov krog pogovorov s predstavniki posameznih strank in se je predsedniku Drnovšku v ponedeljek, 17. t.m., končno posrečilo skleniti dogovor s Slovensko ljudsko stranko o skupni vladi. Novo vlado bodo torej poleg predstavnikov Liberalne demokracije sestavljali predstavniki Slovenske ljudske stranke in eden izmed štirih poslancev stranke upokojencev.

Ta koalicija lahko računa na podporo skupno 52 članov Državnega zbora, če seveda ne bo med glasovanjem o zaupnici kakega presenečenja, kot se je to pripetilo na zadnjem glasovanju o zaupnici.

Dr. Janez Drnovšek je sicer od vsega začetka vabil Slovensko ljudsko stranko v vladno koalicijo, vendar je slednjo obvezoval sporazum s Krščanskimi demokrati in Slovenskimi social-demokrati o skupnem nastopanju na pogovorih za sestavo nove vlade. Ko se je ponesrečil prvi poskus Janeza Drnovška za sestavo vlade, so predstavniki tako imenovanih pomladnih strank (SLS, SKD in SDS) potrdili veljavnost skupnega nastopanja, SLS pa je verjetno spoznala, da dosedanja pot ne vodi nikamor in je končno sprejela ponudbo mandatarja Drnovška. Ta je moral seveda preklicati dogovora, ki ju je bil

FOTO MAG '97

prvotno sklenil z Združeno listo in Slovensko nacionalno stranko.

V opoziciji bodo odslej social-demokrati, krščanski demokrati, Združena lista in Slovenska nacionalna stranka. Poslanca iz vrst narodnih manjšin bi morala podpreti novo Drnovškovo vlado, saj sta že glasovala za njegov prvi predlog, ki pa v parlamentu ni prodril, ker ni dobil potrebne večine.

Javnost bo gotovo zanimal program nove vlade, zlasti pa, v čem se bo razlikoval od tistega, ki ga je bil predsednik Drnovšek predstavil v parlamentu tik pred glasovanjem o zaupnici. Glede na dejstvo, da Slovenska ljudska stranka prvič sodeluje v vladni večini, bi pričakovali kake novosti v vladnem programu.

ZVEZA SLOVENSKE KULTURNE DRUŠTVE Trst - Gorica - Videm
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - Gorica
SLOVENSKA PROSVETA - Trst

DAN SLOVENSKE KULTURE

Trst - četrtek, 27. februarja 1997, ob 20.30 - Kulturni dom
Gorica - petek, 28. februarja 1997, ob 20.30 - Kulturni center
Lojze Bratuž

JANEZ POVŠE

venija, ob njej Hrvaška, Češka in Slovaška, če ne omenjamo drugih držav, predvsem pa je monopolni enopartijski sistem odstopil mesto demokraciji, kar je prav gotovo najpomembnejše znamenje in tudi cilj novega obdobja. V zmotnem smislu je bilo videti, da se na nas ob meji vse to ne tiče. V zadnjem času je prišlo do zanimivih zasukov znotraj italijanskega političnega prostora. Vsaj na videz je še posebej presenetljivo spreminjanje stališč italijanske desnice, ki čez noč namenja Slovencem in slovenski manjšini naravnost spravljive izjave. Istočasno se spornih dejanj ob zaključku druge svetovne vojne skuša zavestno otrestiti tudi italijanska levica. Z drugimi besedami to pomeni, da nekdanji nasprotniki znotraj večinskega naroda manjšini sploh niso več toliko nasprotni, kot po drugi strani nekdanji prijatelji znotraj večinskega naroda niso do tolikšne mere prijateljski, da bi nam prihranili uničujoče udarce preteklega leta.

Nahajamo se torej v situaciji, v kateri si največ škode lahko prizadene manjšina sama. Ogromno te škode si je seveda že prizadela, saj je s svojim vplivnim delom preprosto prespala zadnjih sedem prelomnih let, zaradi česar je prišlo do katastrofalnih izgub. Toda nobenega jamstva ni, da je slednjih že

konec. V kolikor namreč tako imenovani vplivni del manjšine, ki je obvladoval povojno obdobje, vzamemo pod drobnogled, je še vedno opaziti zelo šibke analize značilnosti oziroma zahtev novega časa, kar je seveda najusodnejše. Zato nekoristno zavlačevanje prehoda v novo obdobje, odkrita skrb za ohranitev večvrednosti, pa tudi izjemno močni dvomi v narodnost, ki je edina pot v manjšinsko celovitost. Očitno je še vedno na delu ideologija, ki na videz z novimi predlogi vztraja na manjšinski razcepljenosti, v veljavi dolga desetletja. Toda tudi drugi, narodnostno organizirani del manjšine, kaže nekaj slabosti. Mnogokrat je preskromen, ker je tega vaje iz preteklosti, prehitro z vsem zadovoljen, ne verjame v zadostni meri v strokovnost, v žlahtnem smislu je zakoreninjen v ljubiteljski pristop do številnih dejavnosti, kar za vzpostavljane celovite manjšinske civilne družbe ni vedno najboljše. Lastnosti obeh manjšinskih delov prihajajo torej vse bolj do izraza prav zato, ker je zunanjih sovražnikov vse manj in je zato usoda manjšine same vsak dan bolj odvisna od nje same. Skorajda bi lahko rekli, da si vso škodo, ki jo v tem trenutku in v bližnji prihodnosti lahko utрпи manjšina, prizadeva in bo prizadevala manjšina sama. Nujnost hrabrega pogleda v zrcalo naših vrednot in šibkosti je zatorej dandanes tako rekoč na dlani.

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEĐNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 65.000,

INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 120.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / MARKO LEGIŠA

KAKO NAJ SE ZAŠČITI IN OVREDNOTI KRAS

MARKO TAVČAR

Na začetku prejšnjega tedna je bila v Vidmu prva konferenca o storitvah Kraškega parka, kar kaže, da dežela, čeprav z zamudo, vendar začena reševati vrsto odprtih vprašanj, kot predvideva lani sprejeti deželni zakon št. 42. Gre za vprašanje, ki seveda zanima občinske, pokrajinske in deželne upravitelje in v Kraško gorsko skupnost, a predvsem naše prebivalstvo, saj park ni le ohranjen in vinkulativen sistem, ampak lahko pomeni tudi pomembno obogatitev za teritorij in ljudi, ki živijo na njem. Kot opazovalci so se jutranjega dela tega posveta udeležili tudi predstavniki Agrarne skupnosti tržaške pokrajine, ki povezuje srenje, juse in komunele od dolinske do devinsko-nabrežinske občine. Marko Legiša je doma iz Devina, po poklicu je geometer. Aktiven je tudi v kulturnem življenju v domači vasi, saj sodeluje pri zboru Fantje izpod Grmade. Že nekaj let se aktivno zanima za vprašanje upravljanja jusarskega premoženja v rojstni vasi svojega očeta, Vižovljah, in je bil lani na ustanovnem občnem zboru Agrarnih skupnosti jusov - komunel za tržaško pokrajino izvoljen za podpredsednika te skupnosti za občino Devin-Nabrežina.

Kako gledate na zaščito in ovrednotenje teritorija?

Na zaščito in ovrednotenje kraškega teritorija gledam pozitivno, a pod pogojem, da bodo pri oblikovanju in izvajanju soudeleženi tudi subjekti, ki so direktno zainteresirani na teritoriju in ki imajo na tem našem Krasu zakoreninjene tradicije. Tu mislim, seveda, na stvarnost, ki jih agrarne skupnosti tržaške pokrajine predstavljajo. Soudeležba za nas ne pomeni sodelovanja v vlogi posvetovalnega člana ali prisotnosti v organu, ki je posvetovalnega značaja. Soudeležba je za nas prisotnost v organu, ki bo park upravljal in odločal, kakšen bo. Ni mi jasno, kako bo nastajajoči park deloval, s katerimi sredstvi bo razpolagal, katere vinkulacije bodo na novo bremenile naš teritorij in katere bodo odpravljene.

Menim, da je razlika med medobčinskimi parkom in deželnim parkom dvojna. Kolikor mi je znano, medobčinski park nima tistih ugodnosti, ki jih ima deželni. Ne vem, od kod sredstva za posege na teritoriju. Medobčinski park bo upravljal izključno Kraška gorska skupnost. To so občinske uprave brez prisotnosti organizacij, ki delujejo na teritoriju. Kakšna bo postopnost pri uresničevanju in izvajanju parkov, o kateri veliko govorijo, brez sodelovanja zainteresiranih subjektov, brez potrebnih sredstev in z dodatnimi bremenitvami, si lahko predstavljamo.

Kar se tiče upravljanja Kraškega parka, menim, da bi moral upravni organ dajati smernice za razvoj in ovrednotenje kraškega teritorija, upoštevajoč načrte in pobude, ki jih posamezni zainteresirani subjekti predlagajo in ki so v teh projektih zainteresirani neposredno kot izvajalci, seveda v skladu s smernicami zgoraj navedenega upravnega organa. Nekateri taki okvirni načrti,

ki so jih izdelale agrarne skupnosti, so že pripravljeni, drugi bodo v kratkem predstavljeni javnosti.

Agrarne skupnosti tržaške pokrajine so dejansko lastnice lepega dela teritorija in kot take želijo soupravljati Kraški park. Kakšen je vaš odnos do drugih osebkov, ki so tudi poklicani, da upravljajo teritorij?

Glede Kraškega parka sodelujemo s predstavniki Združenja lastnikov zemljišč, predstavniki Odborov za ločeno upravljanje jusarske imovine (usi civici), Zvezo neposrednih obdelovalcev, Kmečko zvezo in s predstavniki nekaterih naravovarstvenih organizacij. Kar se tiče javnih ustanov, predvsem občin, moram reči, da je edino dolinski župan sprejel predstavnike srenj na sestanku pred deželno konferenco o storitvah. Stike in vrsto sestankov smo seveda imeli tudi z drugimi občinskimi upravami, a ne na specifično temo Kraškega parka ter omenjene konference, ki se je začela v Vidmu.

Vrsto srečanj smo imeli tudi z različnimi deželnimi funkcionarji. Z javnimi ustanovami oz. občinskimi upravitelji smo se pogovarjali tudi o javnem priznanju naših srenj - jusov kot pravne osebe, kot predvideva deželni zakon št. 3/96. Žal pa smo glede tega vprašanja naleteli na veliko nerazumevanje.

Priznanje srenj - jusov kot pravne osebe pa ne sme biti pojmovano kot priznanje obstoja srenj in njihovih upravičenih zahtev po upravljanju svoje imovine. Srenje - jusi so stvarnost, ki se prenaša iz roda v rod. Naša imovina je prava lastnina dedičev in potomcev prvotnih gospodarjev, kot je razvidno iz zemljiških knjig in drugih dokumentov. To imovino so prvotni gospodarji odkupili, pridobili na osnovi kupoprodajne pogodbe, zamenjali ali so jo pridobili z odločbo vknjiženja na podlagi posedovanja "ab immemorabile" ali pridobili z zemljiško odvezo. Ta stvarnost se je ohranila skozi stoletja, pod upravo cesarjev, kraljev, diktatorjev, kljub spremembi državnih mej in je srečno preživela dve svetovni vojni. To so zelo delikatna vprašanja, ki imajo tudi velik zgodovinski pomen in za katere niso vsi, ki se z njimi ukvarjajo, veliko zgodovinsko odgovornost. Lahko miseln pristop do te problematike, ob napačnem in izkrivljenem tolmačenju zakonov lahko prizadevne učinkovitost in obstoj srenj - ju-

sov, kar ni uspelo niti fašističnemu režimu in drugim nam nenaklonjenim okoliščinam.

Zavedati se moramo, da se je stvarnost, ki jo predstavljajo agrarne skupnosti, ohranila skozi stoletja do današnjih dni v izvirnem prvotnem stanju. To je razvidno tudi iz zemljiških knjig, v katerih je vpis te lastnine ostal nespremenjen od nastanka zemljiške knjige do danes.

Na srečanju o storitvah pa so dejansko prav predstavniki srenj, čeprav ne kot uradni sogovorniki, predstavili nekaj stvarnih predlogov za ovrednotenje širokih predelov teritorija, ki so jim jusarji dejansko lastniki, kot je razvidno tudi na zemljevidu tržaške pokrajine, na katerem ste zarisali svoje predloge. Kako ste pripravili te svoje načrte in katere so panoge, ki bi jih po vašem mnenju morali razviti?

Agrarne skupnosti so s svojimi predstavniki bile prisotne že na jutranjem delu konference. Popoldanski del, v katerem bi morali obravnavati posamezne rezerve, pa je bil odložen na kasnejši datum. Kar se tiče predstavljenih načrtov, naj povem, da smo jih pripravili v sodelovanju z vsemi srenjami tržaške pokrajine. Sodelovalo je kakih sto ljudi. Začrtali in določili smo področja in panoge za ovrednotenje kraških površin. Trenutno smo določili področja, ki bi jih bilo treba ovrednotiti, in sicer z ureditvijo gozdnatih površin, pašnikov in oljčnih nasadov ter še z nekaj pobudami. Kraški teritorij s svojimi naravnimi znamenitostmi, z gmajno, s svojo raznoliko floro in favno ter redkimi klimatskimi pojavi in čudovitim podzemskim svetom lahko pomeni tudi veliko agrituristično zanimivost. Privlačen je lahko za vse, ki jih zanimajo kraški naravni pojavi. V tem smislu bi lahko organizirali tudi vodene obiske za šole itd.

Ne glede na Kraški park Agrarne skupnosti torej nameravajo po razpoložljivih zakonih ovrednotiti jusarsko zemljo na tej in tudi na drugi strani meje?

Od Agrarnih skupnosti Slovenije in predstavnikov slovenskih oblasti smo naleteli na velik posluš za naša prizadevanja. Nekatere naše srenje imajo namreč del svojih zemljišč tudi v republiki Sloveniji. Radi bi ta srenjska zemljišča vključili v naš širši razvojni načrt. Za te posege bi se posluževali prispevkov Evropske skupnosti za realizacijo projektov Interreg. To bi lahko predstavljalo korak naprej za uveljavljanje mednarodnega parka.

Smemo torej gledati z optimizmom na prihodnost Krasa?

Vsekakor! Vsak dober gospodar skrbi, da dela čim bolj in na čim bolj smotrni način, da bi svoje premoženje ohranil in ovrednotil. Tako mislimo delati tudi mi. Zato sem prepričan, da pozitivni rezultati ne bodo izostali, četudi se bomo morali v bližnji prihodnosti resno soočiti z nekaterimi izzivi in drugimi problemi, ki jih pri naši dejavnosti ne manjka.

PISMO UREDNIŠTVU

P.N. KANADSKI
SLOVENSKE KONGRES
GLAVNI ODBOR
DR. F. HABJAN

Spoštovani!

Na SSK ste dne 24.1.1997 poslali tekst z naslovom Nepopravljiva in nedopustna kongresna napaka. Ker ste svoje stališče posredovali tudi predsedniku dr. J. Berniku ter Novemu glasu v Trstu in Primorskemu dnevniku, gre zadevo obravnavati kot javno.

Res je, da sem v vlogi člana civilnega gibanja "Državlanska pobuda Slovenska Istra" dne 14.7.1995 vložil na Ustavno sodišče Rep. Slovenije pobudo za ustavno presojo volilne zakonodaje in določb zakona o samoupravnih narodnih skupnostih in statuta Mestne občine Koper. Ustavno sodišče je dne 6.6.1996 pobudo delno sprejelo, delno zavrnilo in delno zavrglo, in sicer kolikor se nanaša na zakon o volitvah v državni zbor, zakon o lokalnih volitvah, 22. člen zakona o evidenci volilne pravice in nekatere določbe statuta Mestne občine Koper. Te pobude v nobenem primeru ni mogoče povezati z mojo odgovorno funkcijo v Svetovnem slovenskem kongresu. Gre za uveljavljanje ustavnih pravic, sodelovanje pri urejanju javnih zadev in dajanje pobud splošnega pomena (44. in 45. čl. Ustave RS).

Ustavni spor, v katerem bo ustavno sodišče kot najvišja sodna oblast v državi opredelilo ustavni položaj in izpeljavo posebnih pravic avtohtonim narodnim skupnostim Italijanov in Madžarov v Sloveniji, ne more v nobenem primeru škoditi kongresnemu gibanju. Gre nasprotno za pomemben prispevek k utrjevanju ustavnosti in zakonitosti ter pravne kulture na Slovenskem. Gre tudi za dvig statusa narodnih skupnosti na kulturni in civilizacijski nivo urejene parlamentarne demokracije in preprečitev sedanje ideološke manipulacije z manjšinami.

Za razumevanje celotne zahtevne problematike ni dovolj branje dnevnih, pristranskih novinarskih poročil, ampak je potrebno poznati konkretne razmere v Slovenski Istri in njen ustavni ter zakonski položaj.

Čudim se, da podpredsednik SSK ni našel motiva za podporo, prizadevanje, za izvolitev poslancev v državni zbor iz zamejstva in izseljenstva. V Konferenci za Slovenijo bomo v pripravi nove volilne zakonodaje storili vse, da v slovenskem parlamentu sedita in aktivno uveljavljata kongresno gibanje vsaj dva poslanca.

Ne morem se izogniti misli, da je osnovni namen osebne izjave dr. Franceta Habjana o nepopravljivi in nedopustni kongresni napaki v ponovnem ustvarjanju razdora v organih SSK, kot je bilo v času, ko sta konferenco vodili Spomenka Hribar in Irena Mislej.

Celotno problematiko bom dal v razpravo na sejo sveta SSK - Konferenca za Slovenijo in bom prosil za stališče, čeprav moja pobuda v civilnem gibanju Slovenske Istre ni v zvezi z mojo funkcijo v SSK.

Ogorčen sem nad zaključki, da bi lahko odločitev ustavnega sodišča škodila slovenski manjšini v Italiji, Avstriji in na Madžarskem. Kongresno gibanje premalo naredi za slovenske manjšine v teh treh državah, osnovno pa je, da med njimi vladajo še vedno delitve in stara sovraštva, ki imajo svoje mesto tudi v razmišljanjih dr. Franceta Habjana. Prav bi bilo, da bi se opredelili tudi do vprašanja fojbe, ki v Italiji stalno predstavljajo pritisk skrajne desnice na slovensko manjšino in ustvarjajo občutek kolektivne krivde, zaradi fašističnih in komunističnih zločinov.

Če bi prišlo v glavnem odboru SSK do razprave o osebni izjavi dr. Franceta Habjana, bom z veseljem pojasnil politične, ustavno-pravne in tudi moralne vidike pobude, ki je v presoji ustavnega sodišča.

Ker g. Habjan napoveduje razpravo o tem vprašanju na seji glavnega odbora Kanadskega slovenskega kongresa, si dovolim predlagati, da bi se člani glavnega odbora pred razpravo lahko seznanili z vsebino ustavne pobude, ne da bi razpravljali in sprejemali stališča na podlagi enostranskih ustnih ali celo časopisnih informacij. Upam pa, da bo v roku nekaj mesecev znano tudi stališče ustavnega sodišča, ki bo olajšalo opredeljevanje.

Obveščam vas tudi, da je komisija za poslovnik državnega zbora za torek, 18.2.1997, ob 9. uri na svojo sejo uvrstila tudi oblikovanje mnenja o pobudi za oceno ustavnosti glede nekaterih določb poslovnika državnega zbora. Na seji bomo sodelovali tudi člani gibanja "Državlanska pobuda Slovenska Istra".

Pričakujem vaše sporočilo, če želite, da vam posredujem pobudo z dne 14.7.1995 in sklep ustavnega sodišča z dne 6.6.1996.

S spoštovanjem!

- ODV. DANIJEL STARMAN
PREDSEDNIK KONFERENCE SSK
ZA REPUBLIKO SLOVENIJO

SLOVENSKA SKUPNOST

prireja svoj

9. DEŽELNI KONGRES: NA PREHODU

v soboto in nedeljo, 22. in 23. februarja 1997,
v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici

DNEVNI RED: v soboto, 22. februarja, ob 16.30

- uvod s slovensko pesmijo MePZ Rupa-Peč
- pozdrav deželnega predsednika
- izvolitev predsedstva in volilne komisije
- pozdrav tajnika goriške mestne sekcije
- pozdrav goriškega župana
- poročilo deželnega tajnika
- pozdravi delegacij in gostov;

v nedeljo, 23. februarja, ob 9.30

- poročila in splošna razprava
- glasovanja o resolucijah
- volitve deželnih strankinih organov.

VABLJENI DELEGATI, SOMIŠLJENIKI IN PRIJATELJI

3

ČETRTEK
20. FEBRUARJA
1997

OB SPOMINU NA POK. LOJZETA BRATUŽA

GORIŠKI POHOD

MESTO IN VLOGA
LAIKOV V
CERKVI (6)

ZVONE ŠTRUBELJ

Prikaz različnih
zgodovinskih mo-
delov Cerkve.
Teološka ocena

Po pregledu novozave-
znih spisov, v katerih smo
ugotavljali, kakšen je bil
utrip posameznih cerkve-
nih skupnosti, v katerih je
bil vsak vernik odgovoren
subjekt Cerkve, bomo se-
daj prešli na zgodovinsko
kritičen prikaz mesta in vloge laikov v Cerkvi. Pri pre-
gledu teme "laiki v Cerkvi" lahko ločimo dve kontinui-
rani tradiciji: obdobje prvega tisočletja in razdobje 2.
tisočletja s prelomnico 2. Vatikanskega koncila.

CERKEV PRVEGA TISOČLETJA. To obdobje delimo
v dva dela:

- Apostolska in prednicejska Cerkev (Cerkev prvih
treh stoletij, do l. 325)

Eklezialna razsežnost je izrazito poudarjena. Nave-
del bom le nekaj podatkov. Novozavezni spisi puščajo
veliko svobodo pri notranjem strukturiranju služb
skupnosti sami. Po tem konceptu je celotno božje ljud-
stvo duhovniško. Vodi jo ga sicer nasledniki apostolov,
kar Nova zaveza izrazito poudarja. V Pavlovih in dru-
gih pastoralnih pismih najdemo konkretne napotke
o tem, kako naj se apostolsko poslanstvo nadaljuje v
poapostolskem obdobju. Apostoli so svojim sodelav-
cem poverili nalogo, da po njihovi smrti nadaljujejo
njihovo delo. Apostolska dela poročajo, kako je apo-
stol Pavel prav o tem spregovoril v poslovnem govoru
pred starešinami (prezbiterji) efeške verske skupnosti:
"Pazite nase in na vso čredo, kateri vas je Sveti Duh
postavil za oskrbnike (to je: episkope, nadzornike,
predstojnike), da bi pasli božjo Cerkev... Vem, da bodo
po mojem odhodu prišli med vas grabežljivi volkovi,
ki ne bodo priznali čredi, ... močje, ki bodo s svojimi
krivimi nauki potegnili učence za seboj. Zato ostanite
budni" (Apd 20, 28-30). Istočasno pa v novozaveznih
spisih opazimo, kako širok prostor je bil odmerjen
porazdelitvi drugih cerkvenih služb, ki jih je skupnost
zaupala izbranim vernikom. V tem obdobju zato ne
obstaja izrazita ločnica med nosilci cerkvenih služb in
drugimi verniki (laiki). Do stroge ločitve med duhov-
niškim stanom (kleriki) in drugimi verniki (laiki) je
prišlo veliko kasneje, ko se je model Cerkve izrazito
preoblikoval. V tem obdobju je v ospredju celotna
skupnost vernikov, cerkveno občestvo, ki je nositelj
poslanstva celotne Cerkve.

Sam sv. Avguštin je bil proti teologiji, ki duhovnike
postavlja kot posrednike med Kristusom in verniki.
Duhovnik je v službi ljudstva, ki je v celoti duhovniško
v povezanosti s Kristusom. Zanimivo je, da 2. Vatikanski
koncil ni želel uporabljati za duhovnika oznake
"posrednika" med Kristusom in ljudstvom in je zavrnil
tako formulacijo.

- Cerkev od 3. stoletja do leta preloma tisočletja

Prevladoval je "eklezialno pnevmatološki" model,
zelo izrazito do nicejskega koncila, nato se je tradicija
istega modela vendarle ohranjala in nadaljevala, čeprav
v spremenjenih zgodovinskih razmerah. Tu je Cerkev
kot občestvo imela vlogo aktivnega in odgovornega
subjekta. V tem smislu lahko cerkveno tradicijo prvega
tisočletja opredelimo kot eklezialno; pnevmatološko
pa po grškem izrazu "pneuma" - duh; Sveti Duh je bil
v skupnosti sami delilec in navdihovalec služb.

CERKEV DRUGEGA TISOČLETJA

V 2. tisočletju se je uveljavil kristološki model, ki je
potisnil v ozadje prvi, eklezialno širši, pnevmatološki
model. Eklezialna dimenzija je šla v ozadje.

In tu gre za novo določitev vlog med kleriki in laiki.
Kot model je v glavnem še navzoč v naših glavah in
marsikdaj v naši praksi. O tem bomo pisali v naših na-
slednjih prispevkih.

RAZPNIMO
MAVRICO SPRAVE!

KAZIMIR HUMAR

Prav je, da nedeljsko slav-
je v Podgori v spomin na po-
kojnega Lojzeta Bratuža po-
stavimo v širši okvir našega
stoletja, ki se izteka tudi pri
nas na Goriškem.

Na prvo postno nedeljo
smo brali: "Takoj nato, po kr-
stu v Jordanu, je Duh pove-
del Jezusa v puščavo. V pu-
ščavi je ostal 40 dni in satan
ga je skušal." Evangelist Ma-
tej še bolj natančno poroča,
kako je satan skušal Jezusa.
Vzel ga je s sabo na visoko
goro, mu pokazal vsa kralje-
stva sveta in mu rekel: "Vse
to ti bom dal, če pred me pa-
deš in me počastiš." Ta dogo-
dek iz Jezusovega življenja
beremo v začetku postnega
časa. Namen liturgije je nas
opozoriti, da sta na svetu
dve sili, dve oblasti: ena je
Bog, druga pa satan. Obe se
borita za človeka in njegovo
dušo. To v preteklosti, danes
in tako bo do konca sveta,
kot priča Skrivno razodetje.
Ta skrivnostni boj se odigra-
va na raznih ravneh v člove-
kovem srcu, najbolj viden pa
je v želji po oblasti.

Ob spominu na 60-let-
nico smrti pok. Lojzeta Bra-
tuža nam to še bolj stopa v
zavest, saj je končno postal
žrtev želje po oblasti tuda-
njega političnega režima. Ta
želja, ta strast ni nič novega,
saj je spravljal v smrt samega
Sina Božjega, Kristusa. Pred
Pilatom je množica vpila:
"Tega smo zalotili, da hujska
naš narod in brani cesarju
dajati davek ter pravi, da je
Mesija, kralj." Iz političnega
razloga je moral torej Kristus
v smrt.

Prav v Podgori mislim, da
je še posebno razvidno, koli-
ko hudega lahko povzroči

želja po oblasti v sklopu do-
ločene ideologije. Na Kalva-
riji je spomenik padlim v prvi
svetovni vojni; zakaj so pa-
dli? Ker so tedanje velesile v
Evropi zahrepenele po obla-
sti nad sosednjimi narodi. In
nedolžni so šli v smrt veliko-
krat s sovraštvom v srcu. Na
glavni cesti v Podgori je spo-
menik v spomin na nekatere
padle med drugo svetovno
vojno. Trg pred podgorsko
cerkvijo pa je poimenovan
po Lojzetu Bratužu. Gre to-
rej za tri spominska obeležja
na žalostne pretekle čase te-
ga stoletja, ko se je tu razbe-
snelo sovraštvo iz želje po
oblasti, ki je zahtevala tudi
številne nedolžne žrtve. Po
raznih krajih naše dežele, od
Jadrana do Triglava, ki je
pravzaprav veliko grobišče,
so raztresene njihove kosti.
Nekateri pa še naprej radi
razpihajo sovraštvo in slo-
po oblasti. Hudi duh ni šel v
penzijo in še naprej išče, ko-
ga bi zapeljal z lepo ali nestr-
no besedo. Toda Kristus
pravi: "Blagor tistim, ki dela-
jo za mir." Zato poslušajmo
Kristusa in nad vse te spomi-
ne razpnimo mavrico, ki se
je prikazala Noetu kot zna-
menje sprave med Bogom in
človeškim rodом. Razpnimo
mavrico v znamenje miru in
sprave tudi med nami!

KORAK NAPREJ
ZA SLOMŠKA

V torek, 4. februarja, je
zdravniška komisija Kon-
gregacije za svetnike raz-
pravljala o čudežnem pri-
meru ozdravitve, ki je bila
predložena v postopku za
beatifikacijo škofa Antona
Martina Slomška. Zdravni-

ška komisija je v prisotnosti
sv. očeta soglasno oprede-
lila predloženo ozdravitev.
To je odločilen korak za na-
daljnji postopek. Zaključke
zdravniške komisije bosta
preučili še Teološka in Kar-
dinalska komisija, ki bo
svoje sklepe izročila v raz-
sodbo papežu.

ODPUŠČANJE,
POT DO
MIRU

Iz Gorice, mesta krvavih
front in zgodovinskih loče-
vanj, prihaja sporočilo miru.
Minilo je skoraj šest let, od-
kar se je balkanska morija za-
las dotaknila meje pri Rdeči
hiši; prav na trgu ob meji je
bil v soboto, 15. t.m., pohod
za mir in spravo. Udeležilo
se ga je skoraj petsto ljudi,
vernikov iz Goriške in Novo-
goriške. Med civilnimi obla-
stmi sta bila kvestor Oreste
Davini in senator Darko Bra-
tina.

Odpusti, da boš živel v mi-
ru. To sporočilo so prinašali
plakati mladih, ki so bili na
manifestaciji res številni. Sku-
paj z nadškofofom Bommar-
com smo se najprej zamislili
ob odlomku, ki je pripovedo-
val o spravi med bratoma Ja-
kobom in Ezavom; le odpu-
ščanje lahko izbriše še najbolj
podlo goljufijo, mržnjo, ra-
no... Večkrat je bilo nato pou-
darjeno, da moramo kot kri-
stjani, ki se z zaupanjem o-
bračamo na svetogorsko Ma-
rijo, prav v tem duhu iskati
pot, ki presega delitve in ide-
ologizme. Goriška Cerkev vi-
di v letu, ko nas papež pose-
bno poziva k odpuščanju in
ko je v teku pomembna kra-
jeva sinoda, edini pogoj za
sožitje prav v medsebojnem

priznavanju krivde in skesa-
nem srcu, v resnici.

Slišali smo tri pričevanja,
ki so želela izbrani prostor
molitve krepko privezati na
stvarno življenje. Spregovoril
je tudi nabrežinski župnik
Bogomil Breclj; ta je prisot-
ne naravnost presunil z zgo-
bo svoje matere, ki je ob zlo-
činskem uboju štirih družin-
skih članov v Spodnji Branici
leta 1944 velela otrokom, naj
krivcem odpustijo. Spomnil
se je na drug naš svetli zgled
odpuščanja, na Lojzeta Bra-
tuža, omenil pa je tudi nema-
ščevalnost g. Kraglja in sklenil
s Prešernovo željo, da bi bil
mejak sosed, ne pa vrag. O-
sebnost izkušnje drame istr-
skih ezulov je prikazal pred-
sednik tržaške Katoliške ak-
cije Mario Ravalico, ki mu je
bil stik s Slovenci na Krasu
na začetku sicer trd oreh, s
časom pa plodno srečanje,
vir bogastva.

V sprevodu so nato udele-
ženci prispeli do goriške stol-
ne cerkve, ki je bila za mašo
ob tej priložnosti polna kot
že dolgo ne. Nadškof Bom-
marco je večkrat pozval k
spreobrnjenju; spreobrniti se
pomeni spremeniti svoje mi-
sli, obnašanje, odpraviti so-
vražstvo, prečistiti spomin.
Šempetrski župnik Jože Pe-
gan je prinesel pozdrav sestr-
ske sosednje Cerkve in opo-
mnil, da je mnogo težje "dela-
ti luč" kot pa temo. In vendar
je bila prisotnost mladih, tudi
otrok Katoliške akcije, ki so
se zavzeli za simbolno de-
janje miru, dokaz, da smemo
upati v luč.

In končno: ali ni bila ta
skupna prireditev pravo po-
stno dejanje? Ali ni pravi
post, če želimo prelomiti kri-
vične spone ločitev, mašče-
valnosti in - zakaj ne - še sa-
mo vzajemne brezbrčnosti?

- DANIJEL DEVETAK

USTVARJALNOST?

PETER STEFANOVIČ

Če se ozremo okoli sebe, lahko vidi-
mo mnogo zanimivega in svet nas izziva,
da se mu odzovemo. Eno izmed bistve-
nih vprašanj današnje družbe je ustvar-
jalnost. Vsi bi radi bili ustvarjalni, vsi bi
si radi izmislili kaj novega in ustvarjalnost
je zelo donosna. Kreativci so izredno
dobro plačana kategorija ljudi. Toda
stvar ni tako preprosta; ustvarjalnost je
talent, ki se ga ne moremo naučiti, ne
moremo ga kupiti. Kako smo lahko torej
ustvarjalni?

Gre za navado, za ustvarjalni habitus.
Genialni, ustvarjalni pogled na svet je
pogled z drugačnega zornega kota, z
drugačnimi temelji. Ustvarjalnost je za-
rek nove luči na stare, vsakdanje stvari.
Številka 3 je samo 3. Če pa jo postavimo
v funkcijo 3x, zadobi trojka veliko večjo
pomembnost in zanimivost. Premakne
se. Tako je ustvarjalnost tisti talent, ko
navadnim stvarim dodamo funkcijo. Za
to pa moramo malo stopiti ven iz sveta,
moramo na stvari gledati iz drugačne
perspektive. Problem ustvarjalnosti v
današnjem svetu je tako objektivni in
subjektiven. Objektivni, ker hoče človek

biti ustvarjalni v družbi, medtem ko o-
staja globoko zasidran v isti družbi,
ostaja vključen v vedno iste vsakodne-
vne rituale in prijetne navade. Kako boš
namreč imel drugačen pogled na iste
stvari, če boš ostal vezan in navezan na
te iste stvari? Kaj pa je tisto, kar bi ti o-
mogočilo drugačen pogled? Moramo iti
na luno? Ne moremo. Kako bomo torej
lahko osvojili drugačen pogled na vsak-
dan?

Tu nam pride v odgovor subjektivni
vidik problema ustvarjalnosti. Ti si tisti,
ki ustvarja, ti si tisti, ki gleda na ta svet
pod tem ali onim zornim kotom. Torej
bo tvoje osebno življenje bistveno vpli-
valo na tvoj način ustvarjanja in na samo
zmožnost zamišljanja novosti. Mnoge
sekte in religiozna gibanja nudijo prav
takšen način reklame. Obljubljajo nov
pogled na svet, razkritje novih obzorij
v ustvarjalnost. Toda vprašujem se, če
so vse to tudi zares sposobni ponuditi.
Dejstvo je namreč, da so vsa ta gibanja
sad iste liberalno-ekonomske družbe in
njene logike. Kako bodo ponudili nekaj
drugačnega, ko pa so same del iste igre?

Mislim, da je odgovor veliko bolj za-
nimiv. Za ustvarjalnost je bistvena ose-

ba. In prav nje, osebno, njene globine
ne znajo uzreti mnoga teh gibanj. Ose-
ba mora najti svoje korenine nekje izven
takšne družbe, da bi tej družbi lahko
prinesla kaj novega. To je subjektivni vi-
dik ustvarjalnosti. Oseba mora najti ne-
ko bogastvo, notranje bogastvo, da bi
lahko v družbo vnašala nove in sveže
elemente.

Mnogi gledajo na krščanstvo kot na
nazadnjaško, tradicionalistično gibanje
ali ga vidijo samo kot strogo institucio-
nalizirano in okostenelo Cerkev, ki ne
pozna in ne more poznati nobenih
sprememb. Ustvarjalnost v takšnih oko-
ličinah ni mogoča in ni niti dovoljena.
Zato pa so sekte tako privlačne. Toda ti
pozabljaš, da se je krščanstvo rodilo
kot revolucija, kot popolna novost, ko
je tradicionalna hebrejska vera že skoraj
okamenela, ko je Grčija že zdavnaj propa-
dla in je Rim doživel težko dekadenco.
V tako družbo je krščanstvo prineslo
svež zrak novosti, mladega in ustvarjal-
nega življenja. Kako je bilo to možno?
Ker je odkrilo veliko vrednost osebe in
njene notranjosti in ker je imelo druga-
čen pogled na svet. Krščanska ustvarjal-
nost je temeljila na krščanski modrosti,
ki pa je nespamet za svet. Sv. Pavel pravi
v 1. pismu Korinčanom: "Mar ni Bog
modrosti tega sveta obrnil v nespamet?"

DRUŽINA, KRAJ LJUBEZNI DO ŽIVLJENJA

V soboto, 1. februarja, je bilo v cerkvi na Rojcah v Gorici bdenje za življenje, ki ga je organiziralo Gibanje za življenje s pomočjo tamkajšnje župnije. Zbrali smo se, ker verujemo v neizmerno moč molitve in zato lahko z božjo pomočjo spreminjamo svet na bolje. Začeli smo z znamenjem križa, se ob njem zamislili, da bi ga tako globlje doživeli. Nadaljevali smo z nekajminutnim molkom. To nam je pomagalo, da smo lahko zbrano prisluhnili predstavitvi delovanja Centra. Iz poročila lahko povemo, da je najbolj zaskrbljujoče dejstvo, da se vedno več mladostnikov obrača na Center zaradi osamljenosti in težav pri nezaželeni nosečnosti. Hvalevredna je bila pobuda, namenjena profesorjem višjih šol, na temo *Vrednote v družbi*.

Sledili sta dve pričevanji. Predsednica Centra ga. Renza Cocco je iz lastne dolgotrajne izkušnje občuteno podoključila zgodbo dekleta, ki je zanosilo in so jo bodisi fant kot starši odslovili. Ostal ji je le otrok! Renza je z veliko požrtvovalnostjo vzpostavila z dekletom odnos in postali sta prijateljici. Ko je bil čas poroda, je Renza prisostvovala rojevanju otroka in ga sprejela kot otroka lastne družine. Upati je, da se bo tudi oče vrnil in sprejel tega otroka. Renza v to verjame in priporoča skupno molitev za to družino.

Drugo pričevanje je prisel prof. Cicconi, ginekolog iz Čedad, ki je povedal svojo zgodbo. Kot mlad zdravnik je predpisal marsikatero protispolno sredstvo in celo splav. Potem pa, ko se mu je rodil otrok, je doživel srečanje z Bogom. Odločil se je, da ne bo več podpisoval nobene napotke za splav in bo skušal na vsak način usmerjati zakonce k naravnim metodam uravnavanja rojstev.

Nato smo imeli čas za refleksijo in poslušanje odlomkov iz Mojzesove knjige; Bog je ustvaril človeka po svoji podobi, moža in ženo, in ju blagoslovil. Prav z mislijo, da smo ustvarjeni po Božji podobi in da smo Božji otroci, je župnik poudaril našo odgovornost. Življenje je Božji dar in se zato zanj borimo! Poglejmo na lestvico vrednot, ki jo ima naša družba, in na našo osebno lestvico, potem pa ne vrzimo vsega v koš, ampak se zavedajmo, da smo v Bogu in Bog je v nas, luč na naši poti, usmiljen do vseh in nas sprejema take, kot smo.

Naj postane družina kraj vere, upanja in ljubezni do življenja. Tako se je glasila ena izmed prošelj v italijanskem in slovenskem jeziku, s katero smo sklenili srečanje, ki je bilo ne nazadnje tudi kraj odprtosti med tuževci in narodoma.

Drugi dan, v nedeljo, pa je potekal Dan za življenje in prodajali smo "cvetlice za življenje". Naj sporočimo še, da na Korzu Verdi št. 4 nabiramo obleke za dojenčke in otroke ter druge pripomočke.

TA

KONČALA SE JE PRVA FAZA GORIŠKE SINODE

JURIJ PALJK

Na pepelnico, v sredo, 12. februarja, je goriški nadškof A.V. Bommarco povabil v prostore nadškofije goriške časnikiarje, da bi jim skupaj z najožjimi sodelavci predstavil zaključek prve faze II. goriške sinode. V prijetnem klepetu smo lahko zvedeli kaj več o sinodi, dolgem procesu prenavljanja krajevnih goriške Cerkve.

Mladi in prijazni duhovnik, tajnik sinode Andrea Bellavite, je predstavil zaključni dokument prve faze, ki se je nedavno končala z zborom sinodalcev v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Dokument nosi naslov *Obraz Cerkve*; iz njega lahko v glavnih obrisih spoznamo, za kaj se sinoda pravzaprav zavzema, kaj je njen cilj. V bistvu gre za prenavo Cerkve na Goriškem, ko išče Cerkve nove poti za "hojo skupaj", kar sinoda pomeni.

Hoditi skupaj, in to ne samo tisti, ki so že aktivno udeleženi v življenju Cerkve, ampak tudi hoja skupaj s tistimi, ki morajo evangelij šele spoznati! Predvsem bi vsi zelo radi videli, da bi sinoda obrodila svoje sadove, saj je ravno sinoda čas razmisleka o današnji vlogi Cerkve na Goriškem.

Odnos med Cerkvijo in stvarnim, zunanjim in sedanjim svetom, družbo in časom, bi se moral izboljšati tako, da bi tudi posvečeni predstavniki Cerkve razumeli potrebe današnjega človeka in predvsem govorili v njegovem, stvarnem jeziku. Evan-

gelij je namreč zelo stvaren, saj od vsakega kristjana zahteva popolno udeležbo in aktiven odnos do vere. Gospod nadškof Bommarco je na srečanju s časnikarji večkrat podčrtal, "da se moramo zavedati Božje prisotnosti povsod in ob vsakem času v našem, sedanjem življenju".

Na srečanju je prišla na dan tudi velika pozornost, ki jo pri goriški škofiji in organizaciji sinode posvečajo slovenskim vernikom, saj se lahko vsak slovenski delegat-sinodalec izraža v svojem jeziku pri delu vseh komisij, na skupnih srečanjih pa je to potrjeno še s slovensko in italijansko molitvijo, ki vernike združuje v enem Bogu. Tudi vsi dokumenti so in tudi bodo prevedeni v slovenščino.

Msgr. Bommarco je dejal, da se moramo zavzemati, da bi pri goriški sinodi sodelovali vsi in ne samo sinodalci. Zato so organizatorji povabili k sodelovanju vse goriške organizacije, društva in zveze.

Sinoda naj bo živa prenova in kvas goriške Cerkve za tretje tisočletje, na katero se tudi goriški kristjani pripravljamo. Ko je govoril nadškof o Cerkvi, je vzklil: "Imeti moramo popolnoma novo vizijo Cerkve. Cerkve je Kristus. Zato ne moremo dovoliti, da je med nami še kdo, ki trdi, da verjame v Kristusa, ne pa v Cerkve!" Nadalje se je zavezal za pozitiven, evangelijski odnos do življenja in dejal, naj veselo gledamo na življenje, pri tem pa moramo imeti seveda tudi vero in zaupanje v Božjo besedo in Boga.

G. Andrea Bellavite

Andrea Bellavite, ki je kot tajnik odgovoren za delo sinodalcev in je zato v nenehnem stiku z njimi, je na srečanju lepo dejal: "Cerkve smo vsi mi in prav mi - posvečeni kristjani - se moramo in hočemo naučiti govoriti v današnjem jeziku, da bomo lahko sodobnemu človeku na njegov način oznanjevali evangelij. Goriška Cerkve se hoče naučiti od ljudi, ki so ali niso kristjani, od vseh."

Gospod Renzo Boscarol, urednik tednika *Voce isontina*, je dejal, da so mir, sožitje in odpuščanje tiste temeljne besede, ki se jih hoče Cerkve danes ponovno (druge in samo sebe) naučiti. Nasploh je bil don Renzo mnenja, da mora Cerkve uporabljati tak jezik, ki v sebi ohranja Resnico, a je obenem dostopen in razumljiv vsem slojem današnje družbe na Goriškem.

O sinodi bomo še poročali; dejstvo pa je, da je že konec prve faze sinode pokazal, kako je potrebna prenova današnja goriška Cerkve, in tudi to, da se kristjani na Goriškem tega zavedamo in jo hočemo prekrasiti z vedno istim kvasom: evangelijem in Resnico, ki jo oznanja.

IZ MISIJONOV

UTRINKI IZ PESTREGA MISIJSKEGA ŽIVLJENJA SREDI AFRIKE

Drago uredništvo!

Iskrena hvala za redno pošiljanje Novega glasa, kot je prej že prihajal zvesto Katoliški glas. Tukaj v osrčju Afrike je kar zanimivo zvedeti, kaj se dogaja doma, in to mi Nov glas pridno sporoča.

V Mooto je veliko dela in tudi pestro. Misijon šteje 27 vasi, ki so raztresene po gozdovih in ob jezeru Tumba. Tudi najbolj zakotno vas obi-

ščem vsaj dvakrat na leto, večino pa štirikrat ali celo več. Veliko je gradbenega dela. Tri cerkve smo spravili pod streho, a ostaja še precej dela za dovršitev. V zadnji fazi gradnje je tudi ambulanta, ki ima poleg dispanzerja in porodnišnice še osem postelj za bolnike. Pred tremi leti smo odprli mizarsko šolo. Začeli smo v začetnih prostorih, pred enim tednom pa smo se vselili v sicer še nedograjene nove učne delavnice.

Manjkajo nam še učilnice za pouk splošnih predmetov. Učenci so namreč tri dni v delavnici, tri dni na teden pa v učilnici. Lani sem moral tudi sam poučevati tehnično risanje, kar pa je motilo moje pastoralno delo. Pa smo z učenci kar zadovoljni. Sicer se jih vsako leto vpiše veliko, tudi 40, po nekaj mesecih pa ostanemo s približno 15 do 20 učenci v razredu.

Za pastoralo imamo veliko pomoč v katehizih, saj tudi edini duhovnik za 23.000 ljudi ne bi mogel veliko narediti. Da bi sproti spodbujali katehiste, imamo vsako leto vsaj enega ali več tečajev zanje - letos smo imeli dva - posebej pa še za katehete in voditelje pevskih zborov. Za posebne skupine, kot so "katoliške žene", in za mladince smo organizirali duhovne obnove. Upam, da bodo te stvari tudi obrodile sad vere.

Ker se Vam takorekoč nič ne oglašam, sem Vam nanižal nekaj dejavnosti, ki me zaposlujejo. Priporočam pa se sam in tudi te dejavnosti v Vašo molitev.

Mooto, decembra 1996

- VAŠ JOŽE SÖMEN

BESEDA ŽIVLJENJA

2. POSTNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

LASTNEMU SINU NI PRIZANESEL

Neki večer sredi prejšnjega tedna sem vklopil televizijo in se z "daljincem" sprehodil po postajah. Ustavil sem se na postaji, ki je imela na sporedu zanimivo oddajo o čudežih, ki se dogajajo na krajih, ki so posvečeni z milostno bližino naše nebeske Matere Marije. Neka starejša žena je vidno ganjena pripovedovala, kako je na enem teh krajev čudežno ozdravela od težke bolezni, ki naglo uničuje mišičevje in živce. Razni "učeni" strokovnjaki, ki so se razglašali za neverne, so taka čudežna (ali vsaj nerazložljiva) ozdravljenja posmehljivo "devali v nič", kakor da bi oni določali o tem, kdaj sme Bog poseči v človeška dejanja. Debatno je zaključil neki znan politik, ki je globoko veren mož. Povedal je zgodbo o nekem mladem dekletu, ki je neozdravljivo zbolela. Vsi, ki so jo imeli radi, so molili za čudež. "In čudež se je res zgodil," je dejal ta mož. "Dekle ni ozdravela, je pa svojo bolezen sprejemala s takšno vedrino, da so ob njej dobili življenjskega poguma mnogi." V luči Kristusovega trpljenja je za vernega človeka tudi bolezen ena od oblik božjega obiskanja.

Ustavimo se pri današnji božji besedi. V odlomku iz prve Mojzesove knjige smo slišali, kako je Bog od očaka Abrahama zahteval nekaj hudega, nečloveškega: naj mu - po tedanji poganski navadi - daruje svojega sina edinca Izaka. Na tega otroka, ki se mu je rodil v starosti, so bili položeni vsi očetovi upi; Izak je bil nosilec božje obljube. Abraham je ubogal Boga, čeprav s težkim srcem. Bog je njegovo vdanost nagradil s tem, da mu je napovedal, da se bo njegov zarod silno pomnožil. Podobno se dogaja tudi z nami. Bog včasih zahteva od nas kaj takega, kar nam je posebno pri srcu. Morda je to tudi zdravje, naše osebno ali naših dragih. Čeprav smo bolj poučeni, kot je bil Abraham, smo manj pripravljeni sprejeti božji klic. Bogu bi radi služili, kadar vse gladko teče; če pa pridejo težave in preizkušnje, postanemo tožniki Boga.

Tudi drugo berilo nam pove veliko. Predvsem nam pokaže, kako je Bog velikodušen do nas: za našo srečo (časno in večno) je daroval svojega lastnega sina. Sveti Pavel, ves prevzet od te nedopovedljive božje ljubezni, vzklia: "Če je Bog za nas, kdo je zoper nas? Kdo bo obtoževal božje izvoljence?" Ljudomilost Boga - njegova očetovska ljubezen do nas ljudi - ki se je razodela z učlovečenjem Sina, je šla tako daleč, da smo po smrti tega Sina opravičeni. "Nihče več nas ne more tožiti pred božjim sodnim stolom," je pričrčan veliki bogoslovni pisatelj Hans Urs von Balthasar, "od Boga darovani Sin je tako neovrgljiv zagovornik, da onemi vsaka človeška obtožba zoper nas."

Božji Sin je odrešil svet s trpljenjem. Temu načinu odreševanja samih sebe in drugih se tudi mi ne moremo odtegniti. Sprejeti moramo svoj delež trpljenja. Na to je Jezus pripravil svoje učence. Dobro je vedel, kako zelo jih bo potlačilo, ko bodo videli njegovo trpljenje in ponižanje na veliki petek, zato je trem izbranim na gori spremenjenja pokazal svoj poveljani obraz. Apostol Peter je bil tako prevzet od njegovega sijaja, da je predlagal, naj bi tam postavili tri šotore. Kmalu pa bo na dvorišču velikega duhovnika pred pričami tajil, da Kristusa sploh ne pozna. Tudi mi smo taki: radi bi bili s Kristusom v slavi, odtegujemo pa se mu, kadar je treba zanj trpeti.

EVROPSKO EKUMENSKO ZBOROVANJE

V Gradcu v Avstriji bo od 23. do 29. junija drugo ekumensko zborovanje vseh krščanskih Cerkva v Evropi. Računajo, da se bo zborovanja udeležilo nad 700 zastopnikov in še več slušateljev. Geslo zborovanja bo *Sprava, dar Božji in vir novega*

življenja. Zborovanja se bo udeležila tudi italijanska delegacija z dvema kardinaloma, petimi škofi, šestimi duhovniki oz. redovniki in redovnicami ter laiki.

Tudi Slovenija bo poslala v Gradec svoje zastopnike. Prišli bodo tudi delegati iz vzhodnih držav bivšega komunističnega bloka.

PREGARČEV OBISK V AVSTRALIJI IN KULTURNI VEČER NA BLEDU

Prejšnji mesec smo iz Avstralije prejeli najnovejšo številko trimesečne dvojezične revije *Svobodni razgovori*. V njej spregovori znana pesnica in urednica Pavla Gruden o srečanju z našim pesnikom in kulturnim delavcem iz Trsta.

Naj pripomnimo, da je prav Pregarčev obisk spodbudil tamkajšnjo kulturno srenjo, da je ob pomoči in sodelovanju slovenskega veleposlanika g. Gosnarja nanovo priklicala v življenje omenjeno, že skoraj zamrlo literarno revijo; ta je po svoji ubranosti pomembna priča slovenske prisotnosti v avstralski multikulturni dinamiki. V reviji je zabeleženih več zamejskih kulturnih ustvarjalcev.

Pavla Gruden tako izpričuje srečanje z Aleksijem Pregarčem:

IZ MOJEGA DOŽIVLJANJA ALEKSIIJA PREGARČA

Pravi pomen gostoljubnosti spozna šele izseljenec, ker ve, kako težko je priti do lastnega krova pod tujim nebom. Turisti, ki gostoljubnost plačajo, se varajo, če mislijo, da je v njej srce. V njej je misel na dobiček.

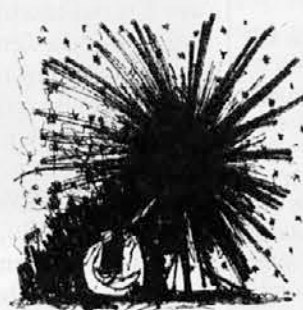
Učili so nas, kako ljubiti svojega bližnjega. Kako ljubiti sebe, pa ne. Tudi tega se nisem naučila doma, ampak šele v svetu, doma le gnezdiš. Zato je gostoljubnost žlahte, ki še ni prestopila državnega plota, mrzla kot srce Združenih narodov in nuklearne družine.

Človečnost usiha, z njo pa usihajo tudi darovanja. Ljubezni. Eno teh darovanj je gostoljubnost, drugo narodna zavest, medtem ko državljanska zavest ni odvisna od srca, ampak od vodstva v vrhu države.

Lačna domovinska ljubezen sfrči v izseljenstvo, kjer je še vedno lačna. Tokrat je lačna obraza svoje dežele, objema s svojimi. Obraz države je mrzel, kajti njene oči so kratkovidne, njena ušesa slabo slišijo, njen nos zaviha navzgor, njena govorica je malemu človeku nedosegljiva, njeno srce pa je pumpa, ki vleče vodo na mlin politike.

V takšnem premišljevanju sem čakala na prihod svojega gosta Aleksija Pregarča. Noč se je že globoko nagnila h "koncu sveta", kot Avstralijo pravijo tisti ljudje, ki jih svet pre-

Svobodni Razgovori

Free Dialogues

kletu malo briga, in zato ne vedo, da je Avstralija "krožnik sveta".

Zroč v Rimsko oziroma Mlečno cesto, ki se zdaleč ni mlečna, sem se spomnila na procesijo naših kulturnikov in njihovih "službenih" spremljevalcev, na izvedence brez izkušenj, na intelektualce brez modrosti, na počitniško delavnost kulturno-političnih turistov ipd., ki vsak na svoj način otipavajo našo narodno zavest, ki jo farba pocestnica politika. Vesoljske pa ni omenjati. Le-ta se v Sloveniji šele prebujajo, z Mercedesom menda. Kar se tiče zdomcev, zamejcev in zamorskih izseljencev, smo pa tako za Luno. Upati je, da bodo nanjo nekoč pošiljali nezaželene karakterje brez povratnega listka. Na Luni pa bodo dobili vozovnice...

Končno je prišel. Takšen Aleksij Pregarč, kot sem si ga predstavljala. Odprtega obraza, nasmejan, odprtih rok, sproščen, vpluden svetovljan, poln tople domačnosti, močan individualist in ekstrovert. Gre mi na smeh. Aha, tudi ta sega v ogenj po vročih kostanjih za druge, si mislim, pa še zameri ne. Bravo! Tako se živi! Srečno z odpuščanjem! Narodna sprava - boljša državna uprava. Aleksij Pregarč - izjemen človek, osvobojen družbene pogojenosti. Osvobojen opravljanja, odpustljiv in tolerant kristjan. (Hoja v Kristusu je eno, hoja za Cerkvijo je hoja za Cerkve. Njena koža pa trda kot podplat.)

Prišel je med nas s svojo dušo in srcem na rokavu in s pesniško zbir-

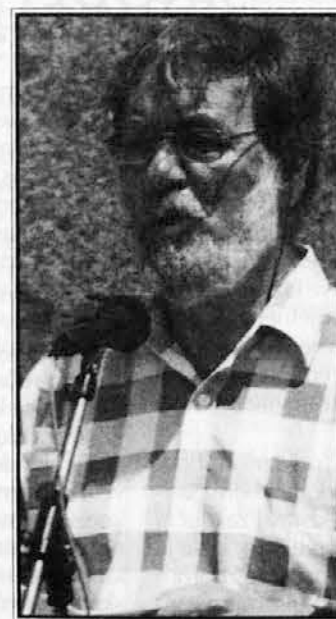
ko Primorska, moja duša in srce, izborom pesmi primorskih pesnikov (in tudi istrskih), brez katerih bi Primorci ostali brez identitete. Pot mu je plačala država, za ostalo pa, kot prej, tudi zdaj. Smo se razumeli? Stiri noči od petih dni, ki jih je prebil v Sydneyu, kjer je imel en večerni in dva popoldanska nastopa, sva se s Pregarčem pogovarjala o najinih življenjskih izkušnjah in poeziji.

Nekega jutra, ko se je v kopalnici bril, mu zakličem: "Pregarč, zdaj kar lahko umreš!" Kako to misliš? In mu začnem glasno in jasno razlagati njegovo lastno delo iz temeljev mojega vrta. Čudim se, da zanj nisem slišala že prej, da o njem v slovenskih literarnih revijah nisem brala že prej. Ali pa sem ga spregledala, kar je skoraj nemogoče, ali pa je temu kriva "zareza v materi" med dvema mačehama. Je pa v tej pesnitvi stih, ki velja kjerkoli na Zemlji, za vsak narod, ki mu je odvzeta pravica do njegove rodne grude, do njegove materinščine, pa morda celo do njegovega imena. O ta Pregarčev stih, kaj vse nam pove, kaj vse nam med pavzami, ko ga premišljujemo, razgalja!

"Kjer oče ima predznak, mati pa zarezo". S tem svojim edinstvenim stihom Pregarč opozarja ne samo Primorci, ampak tudi slovenski rod: Čuvajte svoj rod in njegovo dediščino. To ni vse. Zareza v materi! Kako ga boli ta zareza, ki deli Slovenijo na dva dela, na dve Sloveniji, kjer Slovenec hodi po poteh z italijanskimi napisi, ker tako zahteva zakon. Na Koroškem nič drugače. Žal pa je rana, ki jo trpi slovenski jezik, najgrša v republiki Sloveniji. Misliš, da si v angleški koloniji. Na zunaj gojimo likovne, tiskovne razstave - nekaj pleteničimo o skupnem duhovno-kulturnem prostoru. Srce Slovenije pa se priljuje Avstriji. Eno je kot pribito: Pregarč ni prišel med nas na izlet. Nista ga spremljala niti svetovalec niti neki blagajnik.

Ja, res je, kar je nekdo rekel, namreč, da sem jaz imela največ od njega. No, pa tudi on nekaj od mene: sogovornico. In še to: tam, kjer so se nekateri grdo obnašali, se je on pokazal gospoda.

Sicer je pa čas, da se o Pregarču, kot pesniku, spregovori glasneje.

Lanskoletni Pregarčev obisk pri zdomcih v Argentini in Avstraliji so našli svoj naravni epilog konec prejšnjega meseca na Bledu, kamor je umetnika povabil Urad za Slovence po svetu Rep. Slovenije, da bi na tem kulturnem srečanju naš pesnik seznanil z zamejsko pesniško ustvarjalnostjo skupino zdomskih učiteljev slovenščine, ki so bili na seminarskem gostovanju v matici; slušatelje in goste pa smo lahko prav tako spremljali na obisku tudi v našem zamejstvu, predvsem v Reziji, Beneški Sloveniji in na Goriškem.

Pregarčev prikaz primorsko-zamejske svojskosti je v dvajsetčlanski skupini zapustil globok vtis. Skupina je namreč imela možnost, da se je sploh prvič srečala z našo tukajšnjo povojno poezijo in ugotovila, da so jim celo nekatera starejša imena iz zbornika *Primorska, moja duša in srce* bila znana. Izjemno so predstavljala imena nekaterih naših ustvarjalcev s predznakom političnega emigranta. Pri tem gre seveda delno tudi za našo krivdo, kajti dolga leta smo puščali v nemar kulturne stike s čudovito stvarnostjo slovensko-argentinskega narodnega čudeža... Delno je zdaj to dopolnjeno in upamo, da bodo - tudi družno z našimi tamkajšnjimi primorskimi rojaki - začeli odkrivati resnični svet skupnega kulturnega prostora.

Z Avstralijo je drugače. Šibke povezave z matico, medsebojna izključevanja in kulturna raven naših avstralskih zdomcev niso omogočala verodostojnega pretoka seznanjanja, a je tam še vedno dovolj prostora za nadaljnje sodelovanje. Dobrišen del zahvale gre v tem smislu najbolj znani mentorici slovenščine iz Avstralije, gospe Čefarinovi.

GORIŠKA MOHORJEVA V LJUBLJANI

Za vsako založbo je važno, da širši javnosti predstavi svoje izdaje; za zamejsko založbo pa je še posebej pomembno, da je o njenem delu seznanjena širša javnost v Sloveniji. V tem smislu je bilo za Goriško Mohorjevo družbo veliko zadoščenje, da je letošnja knjižna zbirka predstavila v prostorih Slovenske Matice v Ljubljani, kjer se je v ponedeljek, 17. t.m., zbralo lepo število časnika in drugih ljudi, ki jih zanima delovanje te naše založbe.

Po uvodnem pozdravu predsednika msgr. Oskarja Simčiča so o knjigah spregovorili uredniki in avtorji. Saša Rudolf je orisal svojega *Holotla-med resnico in domišljijo*. Njegova izvajanja so vzbudila veliko zanimanja, saj v knjigi predstavlja malo poznani svet mehiške indijske mitologije, življenjsko usodo svojega očeta Ivana Rudolfa in še izkušnje, ki si jih je pridobil na raznih bojiščih v zadnjih vojnah na Balkanu, ob spominu na pet časniškarskih kolegov, ki so izgubili življenje v Bosni oz. v Mogadišu.

Za Ljubljano pomeni gotovo izziv tudi Milan Lipovec s svojimi deli. O izboru *Cesta, reka in ljudje* je spregovorila urednica prof. Nada Pertot, sam avtor, ki bo letos praznoval svoj 85-letnik, pa je prebral krajši odlomek iz romana *Ljudje ob cesti* in vzbudil veliko pozornosti, saj so v sicer lepi dvorani Slovenske Matice takoj zaživeli Brkini in tamkajšnji ljudje.

Prav tako je bilo zaslutiti vso tragiko preganjanja slovenskega človeka pod fašizmom in žalostno usodo mnogih, ki so morali zapustiti svoje kraje in odpotovati v daljnjo Južno Ameriko iz predstavitev knjige David Dokorič - *Primorski duhovnik med starim in novim svetom*. O tem zaslužnem duhovniku, ustvarjalcu in narodnem delavcu je spregovorila urednica, dr. Irene Mislaj, ob njej pa še Zora Tavčar, ki je osvetlila Dokoričev pesniško ustvarjanje. Tavčarjeva je tudi pripravila krajši izbor iz Dokoričevih pesmi, medtem ko je o Dokoriču skladatelju pisal Zorko Harej.

V sintetični obliki je bil nato predstavljen še Koledar za letošnje leto, ob tem pa še pravljica *Minka, Piki in zmaj Smetojed*, kar je bila priložnost za širšo predstavitev založniškega dela Goriške Mohorjeve družbe.

ROMAN KOT PRVOVRSTEN VODIČ ZA SPOZNAVANJE DUHOVNE PODOBE TRŽASKEGA (IN ITALIJANSKEGA) NACIONALISTIČNEGA ZAKOTJA (6)

MILAN GREGORIČ

Tudi kasnejša škofova pisma, v katerih sicer priznava obstoj židovskih čistk in zahteva, naj se z njimi preneha, puščajo bralca zaprepačenega in brez besed, kot npr.: "Izpustijo se naj vsi Židje, zlasti pa krščeni (?) ali poročeni s kristjani (?). Njih število in vpliv sta namreč povsem neznatna, da ne morejo predstavljati prav nobene nevarnosti. S tem se samo ustvarjajo žrtve, ki ne koristijo prav nikomur..."

Torej, meni avtor, nikakršnih nepotrebnih žrtv, niti med drugorazrednimi državljani, kot so Židje, predvsem zato ne, ker bi bilo to kontraproduktivno in ker bi naj zaradi njihove maloštevilnosti ne predstavljali nobene nevarnosti več. Tržaški škofijski časopis pa je bil še nekoliko jasnejši ter je zavračal rasistične čistke nič manj in nič več kot zato, "ker bi naj bile barbarske metode iz drugih držav v Trstu nepotrebne, saj ne grozi etnični čistosti mesta nobena okužba." Zelo zgovorne so tudi sledeče škofove besede v enem od njegovih pisem Vatikanu: "Edina možna obramba proti slovanskim partizanom je stalna prisotnost nemških vojaških kontingentov v Trstu...", ki so, tako, bili za tržaškega prelata mnogo bolj sprejemljivi kot Titovi partizani. Tej drži krajevne Cerkve se ni čuditi, še pravi Sirovich, saj je Sveti sedež med prvimi priznal Paveličevo fašistično ustaško oblast, v Sloveniji pa je dopuščal, da krajevna Cerkva nudi podporo domobrancem, ki so se zapletli v kolaboracijo z nacisti. Simptomatično je tudi sedanje takojšnje priznanje Tudijskega Hrvaške in to

"tistega Tudijskega, ki je dve leti pred tem objavil knjigo, v kateri se je zahvaljeval Bogu, da ni njegova soproga ne Srbijanka ne Židinja."

TRDOŽIVOST IN DOLGA ZGODOVINA TRŽASKEGA "ŠČAVUNSTVA"

Tudi "ščavunstvo" oz. slavofobija (slovanomrznost) se je v Trstu kotilo eno dolgo, polno stoletje. Seme tega zla je zrastle iz filozofije mladoirendistov v drugi polovici prejšnjega stoletja, ko je nastajala italijanska država, ki so imeli v Trstu eno svojih glavnih postojank. Ti so v svojem prepričanju, da gre v primeru Slovencev in Hrvatov za brezizrazne plemenske množice, ki naj bi se postopoma same od sebe asimilirale, že takrat organizirano in načrtno naskočili na življenjski prostor, najprej z razlaščenjem in subtilnim raznarodovanjem pod fašizmom in med vojno, pa z organizirano državno genocidno politiko in močjo orožja.

DALJE

PAMETNA LJUBEZNIVOST

ANDREJA D. ANTONI

Slovensko stalno gledališče je v svojo abonmajsko ponudbo uvrstilo tudi gostovanje Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice, ki se je predstavilo z delom ameriške avtorice Mary Chase, z njeno najpopularnejšo igro *Harvey*. Že krstna predstava leta 1944 je postala velika uspešnica na Broadwayu, do slovenske izvedbe je prišlo deset let kasneje, ko je bilo delo predstavljeno hkrati v dveh hišah, v MGL in v tržaškem gledališču.

Zgodba, ki so jo med drugo svetovno vojno razumeli kot "zgodbo o pobegu", čez pol stoletja s komedijantsko fantazijo navdušuje marsikatero ameriškega in evropskega gledalca. Neverjetno zanimanje za to delo prav gotovo kaže na značilnost našega "norega" časa, ko poskušamo ponovno priklicati toleranco in ljubeznivost. Psihiatrične ustanove so v zadnjem času pogosto okvir dramskega dogajanja, spomnimo se le besedil iz sodobne slovenske dramatike, Jančarjevega zavoda *Svoboda osvobaja* v *Velikem briljantnem valčku* in Flisarjeve tragikomedije *Kaj pa Leonardo?*. V teh dveh primerih gre za tipičen primer upora posameznika, za njegov konflikt z omejevanjem svobode. Harvey se izmika taki represivnosti in nam kaže ljubeznivoprijazen narobe svet.

Šarmanen in duhovit Elwood Dowd razburja okolico, ker edini vidi velikanskega belega zajca Harveya. Z njim prijateljuje in pred nami je polno nenavadnih, a hkrati vsakdanjih situacij, ki spravljajo v zadrego okolico. Ta Harveya ne more ali noče videti. Elwoodova sestra Veta označi bratovo obnašanje za "posmeh vsemu, v kar naša družba verjame". Družba, ki je pred nami na odru, so dame, ki se zbirajo v salonu na glasbenem popoldnevu občaju in izpraznjenih pogovorih; ustrežljiv advokat, ki naj

bi ugotovil, kdo je normalen in kdo ne; grabežljiva Veta, ki se želi s hčerko polastiti materinega premoženja. Še dobro, da je tu norišnica, kamor lahko koga, ki je preveč moteč, zaprejo. Tako kot sta Elwood in njegov mitološki prijatelj (duh v obliki živali) moteča v zunanjem svetu, se tudi tu začne ob njunem prihodu red krhati. Kdo je pravzaprav nor? Kdo je videti bolj nor, kot ta, ki naj bi to bil? Ljudje Elwoodu Dowdu na neki način zavidajo drugačnost - strpnost, neobremenjenost, veselje, ljubezen, svobodo duha. Potem pa mu začnejo slediti in se ob belem zajcu vračajo k stvarim, ki se jih prej niso zavedali.

Mary Chase v svojih delih v prefinjeni fantaziji združuje nenavadne in vsakdanje situacije. Humana naravnost se povezuje z ljubeznijo do komičnega. Režiserka Vida Ognjenović je ob tem v predstavi želela opozoriti tudi na ljubeznivost, ki je lahko le posledica pametnosti. Zato tudi v predstavi izstopa predvsem lik Elwooda Dowda, ki ga imenitno odigra Janez Stariha. Prav on je tisti, ki predstavi daje potrebno svežino, saj je sicer treba omeniti, da ob vseh sodelujočih sooblikovalcih uprizoritve in nastopajočih igralcih ritem predstave preveč zastaja, se drobi in na trenutke prehaja v nekakšno paraliziranost. Ob imenitnem glavnem liku v številnem igralskem ansamblu izstopa tudi Teja Glažar. Žal tudi množica belih zajcev (torrej ima lahko vsakdo svojega Haryeya), ki ob koncu v plesnem ritmu (ob ponesrečeni glasbeni spremljavi) zapolnijo prizorišče, ne zmore odgnati vtisa, da je predstava v svoji zasnovi nekam okorno premedla.

Ostaja pa nam v ušesih predvsem Elwoodovo življenjsko vodilo: "Leta in leta sem bil pameten. Zdaj pripočam ljubeznivost."

Profesor Ivan Artač je bil širšemu krogu bralcev doslej znan predvsem kot avtor nekaterih zgodovinskih učbenikov, ki so se zdaj nepogrešljiv učni pripomoček na tržaških srednjih šolah. Marsikdo pa ni bil seznanjen s tem, da se je Artač že od nekdaj rad ukvarjal tudi z gledališčem. Občasno je nastopal v okviru Radijskega odra, včasih tudi na odru (spomnimo se igre *Blagovestnika* z *Vzhoda*, ki jo je sam napisal in potem v njej odigral vlogo svetega Metoda), režiral je igre bodisi v šoli kot tudi v prostetnih društvih, predvsem v openskem društvu Tabor, uspešen pa je bil predvsem kot avtor tekstov, ki so blizu našemu človeku in zato zelo primerni za naše odre.

Ob koncu leta '96 so tri njegove ljudske igre zagledale luč sveta tudi v knjižni obliki. S podporo Slovenske prosvete v Trstu in Zadružne kraške banke je namreč profesor Artač izdal v samozaložbi lično knjigo, ki jo je grafično opremil arh. Paolo Magnani, uvodno predstavitev pa je napisala prof. Nada Pertot.

Vse tri igre so bile nagrajene na raznih natečajih. Prva in najdaljša, *Trubadur z vrtnico*, je bila nagrajena na natečaju, ki ga je za izvirno odrsko delo razpisalo leta 1986 društvo Tabor na Opčinah. Ni pa bila nikoli uprizorjena.

Druga, *Rdeča črta čez ogrado*, je verjetno najbolj poznana izmed treh, posebno pri nas, na Opčinah. Potem ko je bila namreč nagrajena s prvo nagrado na natečaju, ki ga je društvo Tabor razpisalo leta 1973, je bila igra predstavljena v domače narečje in večkrat uprizorjena v celoti ali v odlomkih tako na odru kot na Radiu Trst A.

Najkrajša izmed treh iger je *Pepče se ženi*, saj ima vsega skupaj samo dve kratki dejanji in je torej primerna za predstave, ki jih dopolnjuje še nastop kakega zbora, fol-

IVAN ARTAČ:
"TRUBADUR Z
VRTNICO"

LUČKA SUSIČ

klorne skupine ipd. Tudi ta je bila nagrajena, vendar ne pri društvu Tabor, pač pa na natečaju, ki ga je razpisal Radio Trst A.

Vse tri igre se dogajajo na Opčinah in v njihovi okolici, zato je knjiga še posebej blizu openskemu bralcu, prav gotovo pa je zanimiva in odrsko uporabna na vsem kraškem območju, to in onstran državne meje; lahko tudi upamo, da bo prav ta specifičnost, ki daje posebno krajevno obarvanost trem igrarjem, vzbudila zanimanje tudi v osrednji Sloveniji. V knjigi so tri igre razporejene nekako po času dogajanja, saj se z vsako izmed njih pomaknemo za približno pol stoletja nazaj. Vendar pa je edino *Rdeča črta čez ogrado* res točno časovno določena, saj govori o gradnji železniške proge preko Opčin in tudi o prvih avtomobilih, začetku vožnje z openskim tramvajem itd. *Trubadur z vrtnico* se dogaja nekako v šestdesetih letih tega stoletja in se tudi navezuje na nekatere dogodke iz tistega obdobja, npr. na razla-

stitve slovenske zemlje, na probleme ob jugoslovansko-italijanski meji itd. *Pepče se ženi* pa nima prave časovne opredelitve, zaradi naivnosti glavnih junakov pa je gotovo časovno odmaknjena vsaj v preteklo stoletje.

Najpreprostejša izmed treh je zadnja, v kateri je zaplet silno enostaven. Izredna preproščina glavnih oseb in odsotnost katerekoli problematike pa ne vpliva negativno, ampak spravlja gledalca v dobro voljo in sproščeno razpoloženje. V osrednji igri, *Rdeči črti čez ogrado*, imamo najbolj stopnjevani zaplet in je glavna poanta kljub časovni odmaknjenosti morda najbolj občutena, saj je problem razlaščenja in nemoci preprostega človeka v odnosih z oblastjo še vedno aktualen, kot je aktualna problematika odtujevanja od lastne zemlje, razseljevanja (tudi zaradi porok s tujci) in izgubljanja lastne in narodnostne identitete s prodiranjem tujih idej, pa čeprav preko ugodnosti, ki jih prinaša napredek. Prva igra, *Trubadur z vrtnico*, ki je postavljena tako reko v sodobnost, pa nakazuje nekaj problematik, ki so zelo tipične in morda večno aktualne za ta naš mali svet, ki pa v igri ne doživijo pravega razpleta. Tako je problematika razlaščenja le malo več kot nakazana, sumničanje in nezaupljivost do tujih ljudi, ki je nekako osrednja poanta igre, pa se razreši (kar je sicer za ljudsko igro skoraj obvezno) na zelo preprost način, ne da bi doseglo pravi višek napetosti. Morda je konec nalašč zelo sprostitel in ima serija napoveda-

nih porok nekakšno sporočilnost v smislu, da "ljubezen rešuje vse", vendar se (verjetno bolj ob branju teksta kot ob gledanju odrske predstave) zdi bralcu škoda, da ni avtor še temeljiteje obdelal tem, ki jih vsi občutimo kot aktualne in tudi nekoliko boleče.

Jezik vseh treh iger je živ in lep, včasih obarvan s kakim narečnim ali arhaičnim izrazom, tako da so dialogi živahni in življenjski. Pri časovnem, pa tudi krajevnem uokvirjanju dejanja se takoj vidi, da je avtor dobro podkovan v zgodovini in da se je poglubil v krajevno specifičnost.

Razne igralske skupine bodo verjetno z veseljem sprejele vse tri igre, saj nam primanjkuje besedil, ki bi bila tako učinkovita in obenem lahko izvedljiva. Režiserju in igralcem dajejo dosti možnosti za kreativno poustvarjanje, obenem pa so dostopne revnejšim skupinam, saj ne zahtevajo bogate scene (večinoma ostaja neizpremenjena od začetka do konca igre) in so tako uprizorljive tudi na revnejših odrih.

PRIMORSKA POJE
SE BO ZAČELA
7. MARCA

V organizaciji Zveze slovenskih kulturnih društev, Združenja pevskih zborov Primorske, Zveze slovenske katoliške prosvete in Zveze cerkvenih pevskih zborov bo tudi letos revija pevskih zborov *Primorska poje*, na kateri sodeluje nad 140 pevskih skupin. Revija se bo začela v petek, 7. marca, v Športno-kulturnem centru v Zgoniku, naslednjega dne pa se bodo pevci predstavili v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Zaključni koncert bo v nedeljo, 13. aprila, v prostorih osnovne šole v Cerknem.

POGOVOR / ANDREJ FURLAN

JADRANSKI KOLEDAR
ZA LETO 1997

V knjigarnah in trafikah si zamejski bralec lahko kupi *Jadranski koledar* za leto 1997. Izšel je sredi januarja pri založbi Devin in Založništvu tržaškega tiska (tiskala ga je tiskarna Graphart), njegova cena pa je 30.000 lir (s kuponom, ki ga lahko izrežete iz Primorskega dnevnika, pa 25.000 lir). Na začetku so napisana imena članov uredniškega odbora, ki so: Branko Marušič, Ace Mermolja, Jole Namor, Milan Pahor, Rudi Pavšič, Aldo Rupel, Franco Vecchiet in Dušan Udovič. Vendar ima glavno zaslugo za izid *Jadranskega koledarja* urednik založbe Devin **Andrej Furlan**, s katerim smo se v našem uredništvu pogovorili o letošnjem koledarju.

Urednik nam pove, da se je snovanje letošnjega koledarja začelo na začetku maja 1996, ko je prišlo do prvih stikov s sodelavci, do prvih telefonskih klicev in preverjanj obletnic. Koledar je nastajal praktično do zadnjega trenutka, saj so prišli zadnji prispevki v uredništvo 9. januarja letos. Kako pa je nastal letošnji koledar? "Ko snuješ *Jadranski*

koledar, to delaš na podlagi tega, kar se je dogajalo med letom. Pri snovanju letošnjega sem pregledal, kaj se je dogajalo v zvezi s tematikami, o katerih se je veliko govorilo." Problematika multikulturalnosti seveda ni mogla izostati: tako je objavljeno *Ogledalo* Aceta Mermolje, zatem razmišljanje pokojnega tržaškega škofa Lovrenca Bellomija (s tem so se ga hoteli uredniki spomniti) ter prispevki Marina Voccija, Janka Malleja in Alexandra Langerja. Oblikovno, nadaljuje Andrej, "sem se odločil za lik Maria Magajne, ki si po mojem mnenju zasluži Prešernovo nagrado. Že na platnici je slika, ki prikazuje Magajno, ki uči otroke, kako slikati; v notranjosti pa so objavljene nekatere fotografije, ki so bile razstavljene leta 1951 v galeriji Scorpione, ki jo je vodil Spa-

cal. To so fotografije, ki so bile do današnjih dni zelo malo znane. Vsaj nekatere izmed njih so bile predstavljene komaj pred kratkim v palači Costanzi. Mislim, da velja poudariti prisotnost Magajne v tem *Jadranskem koledarju*.

Zgodovinski del je tudi zanimiv, ker sem predstavil na tri različne načine pisanja o zgodovini pisju. Prispevek Milana Pahorja o 90-letnici ustanovitve Zadružne zveze v Trstu je sicer strokovni članek, ampak se v svoji poljudnosti in preprostosti zelo približuje ljudem. Drugi prispevek je članek Sama Pahorja *Vzpostavitev italijanskega protipartizanskega policijskega aparata*, ki se naslanja samo na arhivske vire. Tretji prispevek je napisala Katja Colja (*Mestni osvobodilni svet in zavezniška vojaška uprava*), ki uporablja arhivske vire in ustna pričevanja. Le-

te prepleta in s tem daje drugo vrednost, ker daje širšo razsežnost."

Uredniki *Jadranskega koledarja* so se spomnili 90-letnice Lojzeta Spacala z obširnimi intervjujem, ki ga je z umetnikom naredila Nelida Silič - Nemec. To, pravi Andrej Furlan, "je zanimiv članek, saj sva poizvedovala predvsem o človeku Spacalu: kdo je, kaj se skriva, kaj je bil v preteklosti, kako je rasla v njem volja za risanje, kakšna je vez med Spacalom in Krasom. V tem intervjuju pride na dan Spacal kot človek. V odgovorih je redkobeseden in telegrafski, vendar poln."

Poleg teh je v koledarju vrsta prispevkov o gospodarstvu (Boris Siega), šoli (Nadja Debenjak), o razis-

kovalnem taboru (Milan Pahor), o lanskem sezoni SSG (Bogomila Kravos), o 50-letnici NSK v Trstu (Živka Persič), o SLORI-ju (Aldo Rupel), uredniki pa so se spomnili tudi na pokojne Kiljana Ferluga, Salvatoreja Venosija in Izidorja Predana. Objavljenih je tudi nekaj ljudskih pesmi na temo *Verzi ljubezni in grenkobe*, opremljenih z ilustracijami Klavdija Palčiča.

"Hotel bi poudariti", pravi na koncu Andrej Furlan, "naj bralci vedno preberejo, čeprav je to dolgočasno, bibliografijo na zadnjih straneh *Jadranskega koledarja*, saj bodo tako opazili, kakšno bogastvo imamo v rokah v pisani besedi. Produkcija v tem smislu je v zamejstvu zelo visoka. Mislim, da bi morala založniška dejavnost v zamejstvu vsa pod eno streho. To bi bilo boljše koordinirano." Za pregled bibliografije sta poskrbeli Magda Pavlič Maver in Ksenija Majovski. Naj še omenimo, da sta lektoriranje in korekture opravili Neva Zaghet in Majda Železnik, posamezna besedila pa je prevedla Jasna Rauber.

12

ODSTOP TRŽAŠKEGA ŽUPANA

SE BO ILLY PREMISLIL?

Tržaški župan Riccardo Illy je po razburjivi seji občinskega sveta sredi prejšnjega tedna najavil svoj odstop. Svojo potezo je obrazložil z ugo-

tovitvijo, da ga izvoljena večina ne podpira, kot bi ga morala, in da je v ključnih trenutkih malo prisotna. To izkorišča opozicija, ki pogojuje delovanje občinskega sveta. Prizadevalo ga je tudi nezaupanje večine, ki je izglasovala, da odborniki-tehnik ne smejo prisostvovati razpravi o bistvenih problemih tržaške občine. Svojo odločitev bo župan Illy preklical pod pogojem, da se bo večina polnoštevilno udeleževala vseh sej občinskega sveta, ki mora med drugim razpravljati o važnih stvareh, kot npr. o proračunu in splošnem regulacijskem načrtu. Do tega mora priti v dvajsetih dneh, v nasprotnem primeru postane odstop nepreklicen in bodo spomladi volitve za obnovo tržaškega občinskega sveta.

Illyjev odstop je povzročil val reakcij med krajevnimi političnimi silami. Marsikdo ocenjuje, da se bo župan premislil, vendar nekateri upajo, da bo do občinskih volitev prišlo že spomladi.

ŽENSKÉ IN MIR V BIVŠI JUGOSLAVIJI

JELENA STEFANČIČ

V petek, 14. t.m., je potekala v dvorani Disco verde na tržaški železniški postaji konferenca na temo *Ženske in mir v bivši Jugoslaviji*, ki jo je organiziralo Združenje za mir.

V kratkih uvodnih besedah je prof. Riccardo Luccio spregovoril o vlogi ženske, ki postaja žal prva žrtev v času vojne, ženska kot mati ali žena, ki je deležna posebnih žalitev in krivic (raznovrstna nasilja) samo zato, ker predstavlja simbol šibkosti in nemoči. Ravno s tem v zvezi se je ustanovilo Združenje za mir, ki deluje že vrsto let na vsedržavni ravni in ima stike tudi z bivšo Jugoslavijo.

Predstavnica Združenja Luisa Morgantini, ki se je pred kratkim vrnila z obiska v Beogradu, je poudarila pomembnost organizacije, v kateri aktivno sodeluje. Primarni namen delovanja je ravno v vzpostavitvi stikov in medsebojnih odnosov, ki slonijo na humanitarne in prostovoljnem sodelovanju. S tem v zvezi je omenila velik uspeh, ki ga je imela organizacija v Trstu l. 1993, ko je organizirala skupno srečanje t.i. "telefonski most", ki sega je udeležilo okoli 200 žensk iz Bosne, Srbije, Hrvaške in Slovenije.

Predstavnica Blaženega graditelja miru Gabriella Farabegoli je zatem pripovedovala svoje izkušnje kot aktivna sodelavka v Gradačcu, kjer sta ob pomanjkanju hrane prevladovala velika revščina in trpljenje. Tu je navedla razne primere otrok, ki so primorani trdno delati za

vsakodnevni obstoj; otroci so izgubili pravico biti otroci, pomanjkujejo zdravila in niti ne omenjamo ogrevanja, elektrike ali prehrane. To so realni problemi, s katerimi se morajo soočiti iz dneva v dan.

Moč žensk narašča in, kot je dejala Morgantini, obstaja "med ubijanjem ali smrtjo" še tretja pot, to je življenje. Tisto življenje, po katerem je potrebno spet zahrepeneti; treba je pozabiti na obup in sovraštvo ter zopet zaživeti.

PROSLAVA V KINU LUMIÉRE

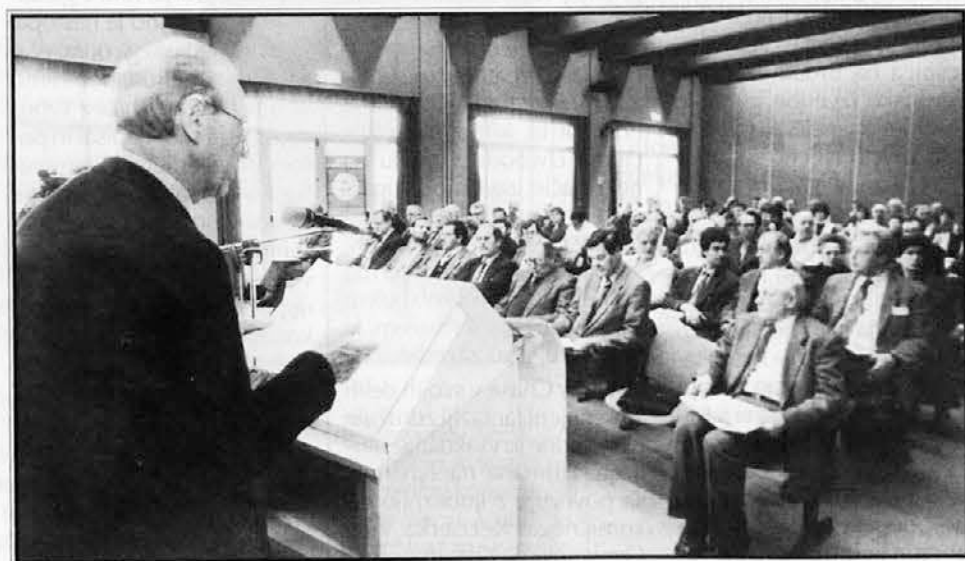
PD Ivan Grbec, Dom Jakob Ukmar iz Škedenja in PD Kolonkovec bodo tudi letos priredili skupno proslavo ob dnevu slovenske kulture, ki bo v nedeljo, 23. februarja. Tokratni organizator je PD Kolonkovec, ki si je za prostor izbral dvorano kina Lumiére. To bo prva Prešernova proslava, a tudi prva slovenska prireditve sploh v tej kinodvorani. Proslava se bo začela ob 15. uri. Poleg članov omenjenih društev bodo nastopili še učenci osnovne šole Marica Gregorič-Stepančič in ženska pevka skupina *Stu ledi*. Priložnostni govor bo imela Majda Cibic.

V SEBI JE TREBA NAJTI NOVO ŽIVLJENJSKOST

V soboto, 15. februarja, je bil na Pomorski postaji v Trstu pokrajinski kongres Slovenske skupnosti.

Važnost politične identitete Slovencev v Italiji, ohranitev razpoznavnosti stranke, pozornost mladim, črpanje življenjskosti iz nas samih, pomen garaškega in ne-sebičnega dela za stranko, "osamosvojitve" manjšine. To so bile glavne teme sobotnega kongresa, ki se ga je udeležilo veliko število delegatov in prijateljev in somišljenikov SSK ter gostov. Govor pa je bil tudi o splošnejših temah: o organiziranosti slovenske manjšine v Italiji, o odnosu med njenimi komponentami, o problemu snovanja skupnega predstavništva oz. t.i. Narodnega sveta in o vprašanju skupnih ustanov in Primorskega dnevnika. Te teme bodo obširneje obravnavali na deželni strankinem kongresu, ki bo 22. in 23. februarja v Gorici.

Dosedanji pokrajinski tajnik Peter Močnik se je v svojem poročilu osredotočil na krajevno stvarnost tržaške pokrajine v luči volilnih preizkušenj v letih 1993-1996, upravljanja teritorija in reforme krajevnih uprav. K pozitivni oceni dosedanje tržaške občinske uprave kljub nekaterim še nerešenim problemom (priznanja rabe slovenščine, popolne ureditve prevajalskega urada in preureditve slovenskih šol ob upoštevanju mednarodno priznanih pravic) je dodal stališče, naj se župan Riccardo Illy glede svojega odstopa premisli, saj bi se v nasprotnem primeru njegova kandidatura razblinila in bi na prihodnjih občinskih volitvah demokraciji Trst bil brezupno bitko. V ostalih občinah je

Pogled na dvorano z delegati pokrajinskega kongresa SSK na tržaški Pomorski postaji (Foto Kroma)

SSK nastopala v sklopu demokracijskih levsredinskih koalicij ali pa samostojno, geslo njenih kandidatov pa je bilo zagotovitev stabilnosti in prisotnosti domačinov v raznih krajevnih upravah.

Zadnje pokrajinske volitve so prvič potekale po novem sistemu zaradi razsodbe ustavnega sodišča, ki je sprejelo priziv SSK o porazdelitvi volilnih okrožij. Zaradi tega sedijo v novem pokrajinskem svetu štirje slovenski svetovalci, pa čeprav v opoziciji. Zmaga desnosredinske koalicije je zaskrbljujoča, čeprav pričakovana. Ravno tako zaskrbljujoč je osip volivcev, ki predstavlja velik izliv za vse stranke in tudi za SSK.

Drug problem, ki skrbi slovensko stranko, je, kako mislijo javne uprave in ostale politične sile obravnavati teritorij tržaške pokrajine. Važno točko predstavlja Kraški park, pri uresničevanju kate-

rega je treba prisluhniti najširšemu številu ljudi in organizacij, zlasti organizacij posameznih in kolektivnih lastnikov. SSK je tudi proti vsaki nedemokracijski obliki reforme krajevnih uprav, ki bi zmanjšala temeljno in posebno vlogo občin in sodelovanje prebivalcev pri upravi teritorija.

Številni razpravljalci so v diskusiji poglobili nekatere točke, ki so bile podane v Močnikovem poročilu. Še posebej je bil govor o "zdravju" stranke, ki po mnenju Marija Maverja boleha za rahlim glavobolom, v njej se čuti neka utrujenost. Sergij Mahnič je k temu dodal ugotovitev, da prijatelje in somišljenike SSK boli, da stranka ni več prisotna s svojim znakom. Glede tega je Andrej Berdon dejal, da je kljub temu SSK še vedno v stanju, da sooblikuje koalicijska zavezanstva in da izvoli svoje pred-

prazen prostor, ki je nastal. Izmed razpravljalcev lahko omenimo tudi Marka Šavrona; ta je spregovoril v imenu mladih članov SSK, ki si prizadevajo za oživitve strankine mladinske sekcije. Po njegovem mnenju je treba omogočiti čimveč mladim, da študirajo v Ljubljani; spodbujati je treba dvojezično poslovanje javnih uradov, rabo slovenščine; mediji naj širijo slovensko besedo in kulturo, oblikuje pa naj še skupno predstavništvo Slovencev v Italiji.

Prisotni delegati so na kongresu tudi izglasovali tri resolucije (ob 50-letnici mirovne pogodbe, o reformi krajevnih uprav in o kooptiranju novih članov v pokrajinski svet), na koncu pa so izvolili nov pokrajinski svet stranke, nadzorni odbor, razsodišče in predsedstvo prihodnjega kongresa ter delegate za deželni kongres.

TISKOVNA KONFERENCA KGS

PROBLEM UPRAVE KRAŠKEGA PARKA

V petek, 14. t.m., je bila pri tržaški ANSI tiskovna konferenca Kraške gorske skupnosti na temo *Kraški park: stanje del in vloga Kraške gorske skupnosti*.

KGS je želela seznaniti javnost z novostmi, ki so izšle iz prvega srečanja prihodnjih upraviteljev Kraškega parka z deželno vlado 10. t.m. v Vidmu. Predsednik KGS Ivan Širca je mnenja, da bo v končni fazi treba doseči institucionalno podlago parka. V kratkem je namreč predvidena ustanovitev konzorcija, v katerem bi sodelovale vse stranke, ki bi bile soudeležene pri parku. Ta bi po mnenju Širce moral biti tesno povezan s slovenskim človekom, ki na tem teritoriju od nekdaj živi in dela. Osnutek nastanka Kraškega parka vsebuje dva bistvena elementa: zaščito in razvoj Krasa, brez katerih si je nemogoče predstavljati ka-

kršnokoli obliko rezervata. Park bi lahko v drugi fazi dobil mednarodno razsežnost, tako da bi tudi črpal doslej neizkoriščena finančna sredstva Evropske skupnosti (za leto 96/97 4 milijarde). Najprej pa bi bilo treba ustanoviti dva ločena parka na obeh straneh meje in jih šele nato združiti.

Širca je nadalje poudaril pomembno kulturno plat tega območja, ki jo je treba nedvomno ohraniti z upoštevanjem tradicionalnih dejavnosti, kot sta vinogradništvo in obrtništvo.

Problem uprave Kraškega parka pa ni tako enostaven,

kot se lahko zdi. Srenjski odbori želijo namreč kot lastniki zemljišč direktno sodelovati in soupravljati Kraški park v sodelovanju s Kraško gorsko skupnostjo. Dežela naj torej vključi v programski sporazum tudi srenjske odbore, v deželni rezervatu pa naj upošteva tudi nabrežinsko in kriško jursko območje. Širca odgovarja na te zahteve, da bi morale srenje prej urediti svoj pravni položaj ter upoštevati dejstvo, da je uprava parka dodeljena le eni organizaciji, kar je naravno KGS tudi zato, ker združuje občine v goriški in tržaški pokrajini. To pa še ne pomeni, da predstavniki srenj ne smejo biti zraven, nasprotno: njihovo sodelovanje in svetovanje pri izvajanju del v parku je še kako pomembno, na upravljanje rezervata pa lahko kratkoma pozabijo...

ED

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

bo imela svoj

REDNI OBČNI ZBOR

V petek, 21. t.m., ob 19.30,
v Slomškovem domu v Bazovici.

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

PRAZNIK MLADIH USTVARJALCEV V SKK

BREDA SUSIČ

V soboto, 15. februarja, se je v Slovenskem kulturnem klubu zbralo lepo število mladih, da bi skupaj proslavili dan slovenske kulture. Odbor SKK je tudi letos priredil za mlade literarni, likovni in fotografski natečaj, v soboto pa so bili razglasitev zmagovalcev, odprtje razstave likovnih in fotografskih izdelkov in recital literarnih prispevkov.

Natečajev se je letos udeležilo približno dvajset mladih (nekateri izmed njih so poslali več prispevkov). Predvsem v kategorijah likovne in literarne umetnosti so letos sodelovali večinoma mlajši, t.j. dijaki višjih šol, sodelovalo pa je tudi nekaj univerzitetnih študentov.

Komisijo za fotografski natečaj so sestavljali inž. Marjan Jevnikar, časnikar Sergij Pahor in ljubitelj ter zbiratelj starih fotografij Filip Fisher. Podelili so vse tri nagrade. Prvo je prejel Paolo Tance za sliko v črnbeli tehniki, ki prikazuje tihožitje stolov in njihovih senc. Drugo nagrado je prejel Riccardo Baldassarri za sliko z naslovom *Carpe diem - št. 14*, tretjo pa Vladica Vodopivec za dokumentarno sliko z geslom *Leteča preproga*. Publikacija je nagradila Riccarda Baldassarrija predvsem za sliko v črnbeli tehniki, ki prikazuje nebo, ki se zrcali v lužah.

Komisijo za likovne izdelke so sestavljali likovni umetnik Franko Vecchiet ter likovni ustvarjalci in pedagoginji Na-

dja Doljak in Magda Samec. Prvo nagrado so podelili Roku Opeltu za sliko *Pisava in bodeča žica*. Drugo nagrado si je prislužila Martina Ozbič z akvarelom *Zima*. Tretje mesto pa je zasedel Vanja Sakšida za sliko *Tihožitje*. Okusi publike so se tu skoraj popolnoma ujemali z okusi komisije. Nagrado je namreč prejela Martina Ozbič za že omenjeni akvarel.

Med literarnimi prispevki je letos prevladovala poezija. Presenetljivo je bilo tudi dejstvo, da so se letos na natečaj prijavili mladi, ki prej niso nikoli sodelovali na natečaju SKK. Komisijo so sestavljali profesorica Nada Pertot, pisatelj Raško Dolhar in mentorica SKK Lučka Susič. Prvo nagrado so podelili Raffaelli Petronio za ciklus pesmi. Drugo nagrado si delita Ja-

dranka Cergol za črtico *In jutri bo nov dan* in David Bandelli za tri pesmi. Tretjo nagrado pa si je prislužila Jadranka Križman za črtico z naslovom *Čas je veter, ki pleve razpihava in le zrno pušča* (F. Levstik). Publika je sicer nagradila Raffaello Petronio, treba pa je omeniti, da si le za las te nagrade ni prislužil Jurij Kekič za svoje pesmi, ki jih je tudi komisija pohvalila. Komisija je pohvalila tudi pesem *Solza Tinkare Kovač*.

Nagrade, ki jih je podelila komisija, je tudi letos darovala draguljarna Malalan z Opčin; nagrade, ki jih je podelila publika, pa je darovala založba Mladika. Obe sta s tem dokazali veliko pozornost do mladih ter do zamejske kulture in ustvarjalnosti.

GLASBENA MATICA

GLASBENIKI ZA PRAZNIK KULTURE

Med številnimi proslavami ob dnevu slovenske kulture velja omeniti tisto, ki jo je priredila Glasbena matica v četrtek, 13. februarja, na svojem sedežu v Trstu. Proslavi so dali naslov *Glasbeniki za praznik kulture*, oblikovali pa so jo gojenci GM, ki so se številnemu občinstvu predstavili z glasbo in besedo. V polno zasedeni Gallusovi dvorani so nastopili gojenci iz oddelkov za klavir, violino, violo da gamba, kljunasto flavto, kitaro in solo-

petje. Recitacije so bile v slovenskem, hrvaškem, italijanskem, furlanskem, nemškem, hebrejskem in romskem jeziku, saj so hoteli prireditelji poudariti pomen in vlogo Trsta kot stičišča različnih jezikov in kultur.

Priložnostni govor je imel mladi tržaški književnik (pa

tudi glasbenik) Miran Košuta. Podal je glasbeno prispodobno zlitja različnosti v skladnost, harmonijo, in pri tem dejal: "A kateri lepši in plemenitejši smisel naj ima življenje, če ne tistega, da ubrano združuje razlike v nas in med nami? Kateri cilj, če ne složno spajati različna kulturna vesolja, drugačne jezikovne melodije, raznorodna duhovna bogastva v pomirjujočo harmonijo enega samega, blagovnečnega akorda, tistega, ki mu je Kosovel pravil »človečanstvo?«

DEVIN / PREŠERNOVA PROSLAVA

NARODNA ZAVEST NA OGROŽENEM OZEMLJU

ERIK DOLHAR

V petek, 14. t.m., so v prostorih devinskih pevskih zborov proslavili dan slovenske kulture in obenem predstavili publikacijo *Spomin na težke čase Anastazije Antič*.

FOTO KOVAČIČ

Uvodoma je nabito polno dvorano s pesmijo pozdravil otroški pevski zbor Ladjica pod vodstvom Olge Tavčar. Slavnostni govornik je bil časnikar dr. Drago Legiša, ki je razmišljal na temo *Zakaj smo in ostanemo Slovenci*. Spomnil se je najprej na Dušana Černeta, ki je napisal daljši esej na isto temo, v katerem med drugim pravi: "Narod ni umetnina, temveč naravna tvorba, zato je narodna značilnost naravna dobrina, utemeljena v samih Slovencih." V svojem slavnostnem govoru je dr. Legiša povedal, da je vsak Slovenec dolžan, da prizna svojo narodnost kot dobrino. "Vsak Slovenec mora biti zadovoljen, da se je

rodil kot Slovenec in ne kot član kakšnega drugega naroda. To je osnova narodne zavednosti, ki je tembolj trdna, čim bolj človek spozna, kako globoko posega narodnost v njegovo bit in življenje," je med drugim povedal naš odgovorni urednik in nadaljeval: "Sicer pa narodnosti niso dolžan samo ohranjevati, temveč tudi gojiti s tem, da skrbno čuvaš in izpopolnjuješ svojo narodno individualnost, njene izraze in proizvode, kar imenujemo z eno be-

sedo slovenstvo." Legiša je nato poudaril, da so nam naši predniki zapustili tudi dedščino gmotnih dobrin, brez katerih bi se naša duhovna last sploh ne mogla razviti. Pri obravnavanju etičnih dolžnosti do slovenstva pa naležimo tudi na pojave narodnega odpadništva, ki ga lahko sprožijo oportunitizem, občutek manjvrednosti in strah. Zavedati pa se moramo, da nam je narodnost dana po naravi, zato je izraz stvarnikove volje. Dr. Legiša

je svoj občuteni govor sklenil z mislijo, da "je naša dolžnost, da tudi z narodnega stališča zavračamo tuji, lažni civilizacijski blišč, kajti ta le pospešuje potujčevanje in uničuje etične vrline, ki so odločilno pripomogle, da smo Slovenci kot narod in posamezniki preživeli najhujše čase v preteklosti. Tudi danes nam samo te moralne sile jamčijo, da bomo v bodočnosti izšli iz vseh gmotnih in duhovnih stisk kot zmagovalci."

Domači moški pevski zbor Fantje izpod Grmade je zapel nekaj Prešernovih pesmi, nakar je časnikar Jurij Paljk predstavil publikacijo *Spomin na težke čase Anastazije Antič*, kateri je napisal tudi spremno besedo. Gre za živo pričevanje iz časov pred vojnama, med njima in po njima, ko so Primorci doživljali res trde čase, a so s svojo trdnostjo in žilavostjo preživeli in ostali zvesti svojemu narodu. Za izid publikacije je poskrbel dr. Vilko Antič, nečak pokojne Anastazije. Proslava se je končala z branjem nekaterih odlomkov publikacije, ki jih je podal Gregor Pertot, ter s sklepnimi pesmimi Fantov izpod Grmade in družabnostjo.

OBVESTILA

ZVEZA CERKVENIH pevskih zborov bo imela svoj redni občni zbor v petek, 21. t.m., ob 19.30 v Slomškovem domu v Bazovici.

POSTNI GOVORI 1997 v cerkvi sv. Jakoba v Trstu: 2. postna nedelja, 23. t.m., ob 16. uri, p. Janez Šamperl: *Kristus-Beseda se je učlovečila in se naselila med nami* (Jn1, 14).

"OISTRSKI slovenski dom..." (A. Kocjančič). Prireditelj ob dnevu slovenske kulture. Nastopata dramska skupina PD Mačkopolje in MePZ Primorsko. Priložnostno misel bo podala kulturna delavka Leda Dobrinja. Prireditelj bo v nedeljo, 23. t.m., ob 17. uri v srenjski hiši v Mačkopoljah. Vabljeni!

ŽUPNIJA SVETEGA Jerneja - Opčine vabi v nedeljo, 23. februarja, v Finžgarjev dom na *Praznik slovenske pesmi in besede*. Na sporedu bo predstavitev knjige odrskih iger Ivana Artača *Trubadur z vrtinico*, o kateri bosta govorili prof. Nada Pertot in prof. Lučka Susič, igrska skupina *Tamara Petaros* pa bo izvedla bralno predstavo osrednjega prizora veselice *Pepče se ženi*; slavnostni govor prof. Kostanca Filipovič; nastop OPZ *Vesela pomlad* pod vodstvom Franca Pohajača; nastop CPZ *Sveti Jernej* pod vodstvom Aleksandre Pertot. Vezno besedilo Nataša Sosič, scena Magda Samec. Začetek ob 18. uri. Prisrčno vabljeni!

UMETNOST ZA življenje. Le do 2. marca bodo na tržaškem gradu sv. Justa na ogled dela ateljeja "E. Aletti" iz Rima. Razstavljajo ruski slikar Aleksandr Iščenko, uveljavljeni mozaicist Aleksandr Konooukhov, češki kipar Otmar Oliva, avtor vitraž v cerkvi Marije Matere Cerkev v Pobrežju pri Mariboru Jan Jemelka, Romun Calin Stegerean in p. Marko Rupnik. Razstava bo v naslednjih mesecih do jeseni nadaljevala svojo pot po Evropi. Urnik: vsak dan od 10. do 13. in od 14. do 17. ure. Vstop prost.

DAROV

V **SPOMIN** na blagega, plemenitega moža prof. Gojmira Budala daruje žena Ksenija po 100.000 lir za Marijin dom pri Sv. Ivanu v Trstu, za cerkveni pevski zbor, za odsek Slovenske Vincencijeve

konference ter za cerkev na Katinari, po 50.000 lir za lačne po svetu in za Sklad M. Čuk.

ZA CERKEV v Nabrežini: Frankovič T. 50.000; Rudež 20.000; Bertolino 10.000; Divjak 75.000; Oberdank 150.000; Braida 75.000; ob pogrebu Anice Simčič 200.000; namesto cvetja Božica, Anči, Vida, sestra Alojzija 100.000; M.R. 50.000; namesto cvetja pok. Marjotu Pahor darujejo Vera Pertot, družina Umari Viktor, Lesizza Livio in Sunseri Italo 100.000; Logar 35.000; Marangon 5.000; Caharija 35.000; Terčon 35.000; Usaj 15.000; nabrežinska godba 100.000; Bone M. 50.000; V.S. 200.000; dr. Logar 100.000; Hrovatin 50.000; B.A. 50.000.

ZA KAPELO patra Leopolda Mandiča pri Domju: Vera Turk, Trst, v spomin na sorodnico Marijo Venutti-Počkaj 100.000; Vera Turk, Trst, v spomin na prijateljico Pierino Blažina 50.000; Emilio in Marija Šain, Trst, v zahvalo patru Leopoldu 50.000; Meri Černigoj, Trst, 20.000; Valerija Grizoni, Krmenska, 20.000.

ZA CERKEV v Bazovici: ob smrti Darka Smotlak daruje žena Marija 100.000; v spomin na istega pok. darujeta Alma in Gigi 50.000; v spomin na pok. moža Franca in vnuka Davida daruje Karla Mahnič 50.000.

ZA NOV mašni plašč za cerkev na Padričah: N.N. 300.000.

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: Marko in Marija Udovič v spomin na prof. Gojmira Budala 100.000; Anita Škamperle v spomin na dr. Jakoba Kanduta 20.000; Jelka Terčon Šah v spomin na dr. Jakobu Kanduta in na prof. Gojmira Budala 50.000; družina Biancuzzi v spomin na prof. Gojmira Budala 20.000.

ZA KATOLIŠKI tisk: N.N. v spomin na prof. Gojmira Budala 20.000.

ZA ODSEK Slovenske Vincencijeve konference pri Sv. Ivanu: Diomira in Drago Bajc v spomin na prof. Gojmira Budala 100.000.

ZA SLOVENSKO dobrodelno društvo: v počastitev spomina na Josipa Puhajla ob 40-letnici smrti (Trst, 24.2.1997) daruje družina 200.000 lir.

ZA SLOV. Karitas: Marija Legiša, Mavhinje, v spomin na pok. g. Žorža 50.000 lir.

UTRINKI

ŠPORTNIK?

Da. Veliko časa sem prebil na igrišču tenisa. Pri odbojki pa sem dobil velik spomin: zlomljen prst za vedno. Veliko veselje s pingpongom. Največje veselje je bilo kolesarjenje, zlasti po Dolomitih. Z vztrajno vajo sem bil zmožen prevoziti najvišje prelaze: Pordoi-Falzarego, Sella, Del Giovo, Mendola... Velika zmaga in zadovoljstvo je bilo privoziti na 2.200 m visoko, ne da bi stopil s kolesa. In čudovit je vzpon na planine, zlasti na Rosengaren (Cattinaccio) s 3.000 m višine.

Nemški prijatelj Hans nam je obljubil, da nas pripelje srečno... saj je bil tam neštetokrat. A ko smo prilezli pod prvi vrh, je iskal prave stopinje na steni. Še huje je bilo brez opore, vrvi in klinov splezati na zadnji vrh nad navpičnimi prepadi. A veselje na vrhu je poplačalo ves trud. V železno knjigo sem zapisal dve strani dolgo znano pesem: "Na planine, na planine, vedno žene me srce! Gledal z jasne višine kras slovenske li zemlje..." - (B+B)

OBČINA / RAZPRAVA O PRORAČUNU

NOVA ODPIRANJA
DO SLOVENCEV?

Goriški občinski svet je štiri dni razpravljaj o proračunu za leto 1997. Ponavadi gre za dolgo razpravo, med katero vse politične skupine prikazuje svoja gledanja na trenutno stanje in na možnosti razvoja mesta. Ker postaja proračun v svojih številkah in razpredelnicah vedno bolj komplicirana zadeva, ki jo le redki dobro razumejo, dobijo posegi svetovalcev predvsem splošno politično vsebino. Zaradi težav pri razumevanju postavk v proračunu letos ni predstavil amandmajev noben svetovalec.

Med argumenti, ki so jih obravnavali mnogi svetovalci, so bili tudi odnosi s slovensko manjšino in z Novo Gorico. Vsem je vedno bolj jasno, da ima Gorica edino možnost razvoja v sodelovanju z najbližjo sosedo; vse razprave o federalizmu, novih avtonomijah in o razširitvi goriške pokrajine na Červinjan ne morejo prikriti dejstva, da je naša pokrajina premajhna, da bi lahko kaj pomenila. V zdravstvu, prometu, trgovini in na drugih področjih je pomembno tudi število prebivalcev; ker ima podobne probleme Nova Gorica v Sloveniji, je na dlani, da je treba iskati vse mogoče povezave. Svetovalec Špacapan je očital sedanjim upravi mesta, da premalo zapuša Sloveniji, da vleče na

dan probleme iz preteklosti in da nima jasnega odnosa do sosedov; prav tako se izogiba soočanju s slovensko manjšino, ki je v nobenem dokumentu sploh ne omenja. Presenetljiv je bil odgovor načelnika skupine Forza Italia, ki se je zavzel za to, da bi v Gorici uvedli slovenščino kot obvezen šolski predmet. V odgovoru svetovalcu Komele, ki se je v svojem posegu spomnil 60-letnice smrti Lojzeta Bratuža, je nato eden pripadnikov Narodnega zavestništva obsodil fašistično početje in izrazil svojo solidarnost.

Iz obširne razprave smo povzeli te dogodke, ker pričajo o tem, da se v političnem ambientu nekaj dogaja. Radi bi verjeli, da gre za novo, bolj odprta gledanja in za začetek drugačnih odnosov do Slovencev. Bolj verjetno pa gre za razhajanja v desnem bloku, kjer prihaja do napadov na skrajno desnico; ta še ne ve, ali naj ostane v vladi in sprejme drugačna gledanja ali pa naj gre spet svojo pot v opoziciji.

Kot Slovenci lahko odpiranje do nas in do Republike Slovenije samo pozdravljamo in pričakujemo nadaljnji razvoj dogodkov. Ker bodo čez leto dni v Gorici spet občinske volitve, bo moralo nujno priti do jasnih stališč tudi v zvezi s temi vprašanji. — BS

VRH SV. MIHAELA

ZBOGOM, MAGDA!

3. februarja letos so se na Vrhu sv. Mihaela v lepem številu poslovili od pokojne Magde Ferfolje-Devetak, mlade vaščanke, ki je zadnja leta veliko pretrpela, vseeno pa je bila v vaškem življenju do konca aktivna. V imenu vseh nekdanjih pevok dekliškega zbora Danica je ob odprtem grobu spregovorila Nerina Devetak:

"Draga Magda! Spominjam se, kako si pred dvajsetimi leti prišla v našo vas in si s seboj prinesla mladost, radost in veselje do petja. Z veseljem in ponosom se spominjam veliko prepečenih pesmi, med temi tudi Mrzel veter, Slovenka sem, pesmi, ki si nas jih ti naučila peti. Zbirala si nas na domu in nas učila peti; spominjam se, kako smo najprej pele na skednju v Brišči in nato pri tebi doma. Vedno si nam vlivala ljubezen do petja. Naša srečanja niso bila samo pevske vaje, bila so zabava, skupna snidenja, kjer smo si povedale marsikaj zanimivega. S potrpežljivostjo si vodila naš zbor, ki je dosegel zavidljivo kakovostno raven. S ponosom se spominjam nastopa našega zbora na reviji Primorska poje v Gorici, na razne nastope na proslavah in v kulturnih društvih. Tiho in

počasi si zbolela, kruta bolezen te je vzela in s tabo tudi naše petje... Ustvarile smo si družine, razšle smo se, a se še sedaj z veseljem in žalostjo v srcu spominjamo »naših trenutkov«. Ko te pozdravljamo ob odhodu, ti zagotavljam, da se te bomo z veseljem spominjali vsi, tudi pri petju, saj si nam prav ti dala veselje do slovenske pesmi. Zbogom, Magda! Naj te pesem odnese čez hribe in doline v daljine kraje, kjer sta neskončni mir in blagodejna spokojnost! Tam se bomo vse prej ali slej dobile in si bomo spet marsikatero zapele, da nam bo spet tako, kot je tedaj bilo!"

SREČANJE ZA
DRUŽINE

V nedeljo, 2. marca, bo v prostorih osnovne šole v Št mavru srečanje za družine. Zbiranje ob 10.30. Na sporedu so igra, predavanje o vzgoji (o razvojni podobi otroka), skupna "paštašuta". Za prisotnost med jutranjim programom, za kosilo in varstvo otrok (med predavanjem) se čimprej prijavite na tel. št. (0481)30463 (Andrej) ali (0481)530063 (Mauro) v večernih urah.

GOSTOVANJE SLOVENSKE OPERNE HIŠE

GORENJSKI SLAVČEK
V GORICI

ANDREJ BRATUŽ

Operna glasba je vedno imela svoj poseben čar in s tem tudi zanimanje pri občinstvu. Seveda ta umetnost obsega tako glasbo kot gledališče. Vse to pa spet ima nevsakdanje tehnične in izvajalske zahteve, ki jim ni vedno in povsod lahko ugoditi. To velja še zlasti za naš zamejski prostor, kjer si sami take dejavnosti ne moremo privoščiti. V slovenskem jeziku in prostoru zmore to le ena od dveh opernih hiš v Sloveniji, ljubljanska ali mariborska. Še to pa je gotovo povezano z velikimi napori in stroški. Prav zato smo letos lahko hvaležni Slovenskemu centru za glasbeno vzgojo E. Komel v Gorici, ki je povabil opero SNG iz Ljubljane na nastop v okviru svoje koncertne sezone. Prav je tudi, da je prišlo do gostovanja s slovenskim opernim delom, saj to lahko uprizarja v danem stanju le slovenska opera.

Slovenska operna tradicija je relativno še mlada, saj se je začela nekako v polovici prejšnjega stoletja (čeprav sega prva slovenska opera Belin skladatelja Jakoba Zupana - danes izgubljena - še tja v konec 18. stoletja). Po raznih poskusih pa je prvo večje operno delo prav Foersterjev *Gorenjski slavček*. Približno v istem času imamo še druge tudi posrečene poskuse, kot npr. zgodovinsko opero Benjamina Ipavca *Te harski plemiči*. Nato se operno ustvarjanje med Slovenci razvija in širi. Imena, kot so Viktor Parma, Risto Savin, Fran Grbič, pa spet malo kasneje p. Hugolin Sattner, Ma-

tija Bravničar, Mirko Polič, zlasti še Marij Kogoj in Slavko Osterc vse tja do sodobnejših avtorjev, kot Danilo Švara (z znano opero o Prešernu) do najnovejših - Jani Golob s *Krpanovo kobilo* - vsi ti sodijo v stoletno ustvarjanje na glasbeno-dramatskem področju. In še primorski skladatelj Ubald Vrabec s svojo zgodovinsko opero o tolminskem punktu, ki smo jo zaenkrat lahko slišali pred petimi leti vsaj v koncertni obliki v goriškem Verdiju z ansamblom *Consortium musicum* iz Ljubljane.

Pa preidimo h goriški operni predstavi oz. najprej k njenemu ustvarjalcu Antonu Foersterju. Ne bi se tu še enkrat zaustavljal pri njegovem življenju in delu nasploh, saj so ga bralci že vsaj delno spoznali v predstavah operne predstave in v samem koncertnem listu. Morda raje nekaj besed o Foersterjevih pogledih na glasbeno ustvarjanje, kar lepo in zgovorno izveni iz njegovih odgovorov v znanem pogovoru s pisateljem Izidorjem Cankarjem leta 1910, objavljenih v reviji

Dom in svet ter nato v knjigi *Obiski istega avtorja*. Antona Foersterja poznamo danes bolj kot skladatelja cerkvene glasbe, pa tudi umetne z narodno vsebino. Nekje na sredi je recimo njegova zelo priljubljena skladba *Večerni ave* (ki jo tu lahko povežemo z mehko *Ave Marijo* iz opere same), ki jo še danes naši zbori zelo radi pojejo. Kaj pravi Foerster o samem glasbenem delu? Kaj o ustvarjalnem trenutku oz. o kompoziciji? Tako skladatelj *Gorenjskega slavčka* govori: "Kako komponiram, hočete še vedeti? Ko sem komponiral svojo opero, sem bil tako preobložen z delom, da sem pisal pred kosilom, po kosilu in popoldne v kavarni pri kavi. Komponiram vedno pri mizi, kajti kdor komponira pri klavirju, ni komponist." V nadaljevanju se Foerster ustavlja ob vrhunskih dosežkih v glasbi do njegovega časa in opozarja, da je npr. v operi šele Gluck začel novo smer (ki je šla do Wagnerja), ki združuje gledališče in glasbo v enakovrednem razmerju. In še dodaja:

"*Gorenjskega slavčka* sem že komponiral v novem genru. Vsaka vsebina govori tako, kot ji pristoji. Krčmar poje drugače kot vitez in hlapec drugače kot kralj."

Opera *Gorenjski slavček* predstavlja gotovo glasbeno-odsko delo, ki v glavnem zajema prav te prvine Foersterjeve estetike. Po drugi strani pa je delo izraz takratnega slovenskega sveta in njegove težnje po lastni identiteti. Glasba je prijetna in melodična, odraz prave romantične umetniške duše češko-slovenskega glasbenika. Lahko tudi trdimo, da je pravzaprav nekaka *Prodana nevesta* v slovenski izdaji. Foerster sam je kot Smetanov prijatelj vsaj posredno prenesel duh češke nacionalne opere v slovenski glasbeni svet.

Goriška uprizoritev Foersterjeve opere je obsegala dve predstavi, sobotno večerno in nedeljsko popoldansko. Za obe je bila velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž polno zasedena in publika je navdušeno nagradila vse nastopajoče pevce-soliste, zbor in balet ter orkester ljubljanske Opere. Zasedba posameznih vlog se je sicer v nedeljo spremenila. Težko bi tu našli vse nastopajoče umetnike, ki so s svojim nastopom podčrtali posamezne figure in jih tako spet priklicali v življenje. Dirigent je bil Marko Gašperšič, režiser pa František Preisler, dirigent zbora oz. drugi dirigent pa Kristijan Ukmar. Besedilo je skladatelj vzel po Luizi Pesjakovi, znani pesnici. Med solisti naj vsaj omenimo naslovne vloge, ki so jih verno podali Jurij Reja in Milena Morčič oz. Andrej Debevec in Rebeka Radovan.

Upati je, da to prvo gostovanje ljubljanske Opere ni pri nas - zadnje.

KULTURNO BOGAT
SV. VALENTIN
V ŠT MAVRU

FOTO BUMBACA

Letošnje slavlje se je ob za vas pomembnem prazniku sv. Valentina pričelo v petek, 14. februarja.

PETEK, 14. FEBRUARJA

Najprej je številno publiko pozdravil predsednik KD Sabotin Jordan Figelj, ki je ob tej priložnosti izrazil zadovoljenje ob uspešnem in zavzetem delu domačega društva. Med uvodom je predstavil neutrudnega gospoda Maria Muta, člana Goriškega centra za arheološke in zgodovinske raziskave, ki je s svojo požrtvovalnostjo pripravil izredno zanimivo razstavo; to so sestavljale predvsem slike, ki so jih hranili vaščani. Poseben pomen ima slika stare št mavrske cerkvice, ki je stala ob pokopališču. Druga zanimivost je slika nekdanjega spomenika v obliki naboja, ki je bil posvečen poljskim vojakom med prvo svetovno vojno.

O zgodovini Št mavra je predaval mladi Matjaž Pintar, ki je svoje obširno predavanje razdelil v tri dele: govoril je o zgodovini Št mavra, duhovščini in zanimivostih.

Prvi zapisi o vasi segajo že v leto 1000, o prvotnih nasel-

kih pa nam pričajo izkopanine. Prva št mavrska župnija je bila ustanovljena l. 1754. V Št mavru so imeli tudi svojo narodno nošo (1900-1930). Iz arhivskih zapiskov smo izvedeli, da je bila v letih 1816-1817 v Št mavru izredna lakota, saj je bil zaradi bolezni krompirja in obilne toče uničen celoten pridelek. Ljudje so bili primorani se hraniti s travo in drevesnimi skorjami.

Celoten večer je z ubranim petjem povezoval moški pevski zbor Mirko Filej pod vodstvom Zdravka Klanjščka. Med uglednimi gosti je bil prisoten tudi sen. Darko Bratina.

SOBOTA, 15. FEBRUARJA

V soboto, smo se spet zbrali na kulturnem večeru. Mladinski odsek KD Sabotin se je tokrat odločil, da predstavi domačemu občinstvu ljudsko umetnost iz 18. in

19. stoletja. Mladinski odsek je še posebno aktiven na dramskem področju; to priča tudi prejeta plaketa Mladi order '96. V prijetno razpoloženje so nas popeljali malčki otroškega pevskega zbora iz Št mavra, ki so nam z navdušenjem predstavili dve narodni pesmi. Ob koncu nam je zapel domači moški pevski zbor. Oba zbora je vodila Nadja Kovic.

NEDELJA, 16. FEBRUARJA

Delo in napore, ki smo jih člani društva vložili v pripravo praznika, je poplačal lep, sončen nedeljski dan. Že zjutraj so se po vasi sprehajale številne skupine nasmejanih ljudi od vsepovsod. Višek prazničnosti je predstavljala slovesna sv. maša, pri kateri je pel domači moški pevski zbor. Slovesno pritrkovanje je po maši spremljalo obiskovalce do prostora, kjer so se lahko okrepčali ob domači kapljici in okusnih tradicionalnih štrukljah. Po praznovanju ob letošnjem sv. Valentinu z veseljem ugotavljamo, da smo versko in kulturno bogatejši. — NK

OB 60-LETNICI SMRTI LOJZETA BRATUŽA

LJUBIL JE SLOVENSKO BESEDO IN PESEM

V spomin na 16. februar 1937, "dan grenkega spomina", sta priredila Prosvetno društvo Podgora in Zveza slovenske katoliške prosvete prejšnjo nedeljo v podgorski cerkvi spominsko svečanost ob 60. obletnici nasilne smrti Lojzeta Bratuža, glasbenika, organista, pevovodje, žrtve fašistične krvave ihte.

Ob 11. uri je bila maša za dušnico; ob somaševanju gospodov Ughija, Tadića in Markežića jo je vodil msgr. Humar, ki mu je bil Lojze Bratuž profesor petja na gimnaziji. Na koru je dobri domači mešani zbor Podgora pod vodstvom dr. Mirka Špacapana pel nekaj delov iz Brucknerjeve maše in pesmi, ki jih je uglasbil Lojze Bratuž, pogosto na besedilo žene in naše priljubljene pesnice Ljubke Šorli. Zbrali so se ljudje iz vse Goriške, iz Brd, s Krasa, s Tržaškega; bilo je tudi nekaj Italijanov. V prvi vrsti sta sedela hči in sin, profesorica Lojzka in profesor Andrej Bratuž. Med drugimi uglednimi gosti so bili prisotni slovenski konzul Tomaž Pavšič, senator Bratina, predstavniki vodstva Slovenske skupnosti, dva občinska svetovalca, pa še mnogi predstavniki kulturnih društev. Namesto pridige je vaščan Dario Flospergher prebral zapis Bratuževega prijatelja, tržaškega skladatelja Zorka Hareja. Lojze Bratuž se je rodil februarja meseca leta 1902 v goriški delavski družini. Bil je človek velikih člove-

FOTO BUMBACA

ških vrlin in glasbenih sposobnosti, samonikla in obetavna umetniška osebnost. Kot učitelj je služboval v Šmartnem, Solkanu, Batujah; nadškof Sedej ga je postavil za profesorja glasbe na nadškofski gimnaziji v malem semenišču in ga tudi imenoval za nadzornika cerkvenih pevskih zborov na Goriškem. Prijatelj Seghizziju je Bratuž nasledil kot organist in pevovodja v stolnici. Kamorkoli je šel, je torej aktivno in zavzeto nastopal v prosveti in kulturi. L. 1921 izjemno tudi v politiki. Ker je bil viden predstavnik slovenske kulture, je začel postajati krajevnim oblastem "sumljiv"; zato so ga aretirali, mu prepovedali vstopati

v javne lokale in ga duševno morili. Prišel je usodni 27. 12. 1936, ko so ga fašisti prisilili, da je izpil strojno olje, pomešano z bencinom. Pol drugi mesec kasneje je umrl. Pod oltarjem v podgorski cerkvi je bila Bratuževa podoba, med njo in oltarjem pa postno znamenje - velik križ z orodjem trpljenja. In vse to je govorilo o trpinčenju, nasilju in žrtvi, ki pa ni bila zaman darovana...

Po maši je bil skrbno pripravljen kulturni spored, ki ga je zrežirala Lidija Jarc. Ob bogatem petju in recitalu otrok (brali so povzetke iz črtice Borisa Pahorja *Rože za gozdarja* in iz *Sonetnega venca*

Ti in jaz in tri leta življenja Ljubke Šorli) smo podoživeli križev pot njega, ki je tako rad "z mladino Bogu slavo pel" in za to sveto stvar tudi umrl. Ob koncu je msgr. Humar vse ljudi te izmučene zemlje pozval k spravi, slovenski konzul v Trstu Tomaž Pavšič pa poudaril, kako je še danes močna krščanska sila, ki se najlepše izraža v narodnem in cerkvenem petju. S to silo je bil prežet Lojze Bratuž in je zato njegov lik za nas in znanke zgled pokončnosti in opomin, da je slovenstvo vrednota, za katero se moramo vedno boriti.

DD

da se Goriški vrtljak razigrano suče in prinaša s seboj zmeraj nove pravljice in užitke.

Ob koncu prisrčne slovesnosti so si otroci, ki so popolnoma napolnili dvorano, ogledali še enkrat vesele Marsovečke na obisku V. Pečjaka v priredbi in režiji E. Aberška.

KONCERT PIANISTA LUCA FERRINJA

V soboto, 22. februarja, bo na tretjem glasbenem srečanju iz koncertne sezone SCGV E. Komel nastopil mladi pianist, domačin Luca Ferrini. Skladbe, ki jih bo igral na tem srečanju z naslovom *Zaključilo se je obdobje...*, so nastale v zadnjem obdobju Lisztovega ustvarjanja. Nekatere je Ferrini že posnel lani na CD ploščo, na sobotnem srečanju pa bo predstavil še druge. Z mladim umetnikom se bo pogovarjala glavna urednica revije *Glasbena mladina* v Ljubljani Kaja Šivic. Srečanje bo v soboto ob 19.30 v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž.

jico Goriškega vrtljaka, v nižji dva iz Deskel in ena iz Nove Gorice, v tretji sta se odlikovali dve učenki iz Deskel in Renč. Vsi so bili nagrajeni z brezplačnim abonmajem za naslednje leto in s knjigo Vida Pečjaka *Dreček in trije Marsovečki*. Nagrada za najlepši likovni izdelek je pripadla N. Gorici, najmlajša nagrajenka pa je iz Šempetra. Ker so šole iz Mirna, Deskel in Kanala poslale največ spisov, so dobili majice in Pečjakovo knjigo.

Nagrajevanje je potekalo nadvse svečano na Valentino vo na odru Kulturnega doma. Nagrada besedila je prebral igralec Bine Mateh, nagrade pa sta podelila režiser Emil Aberšek in Boleslav Simoneti. Učence je nagovorila in vabila na oder novinarka Ingrid Orel. Med drugim se je tudi iskreno zahvalila Aberšku in Simonetiju, ki že petnajst let skrbita,

TISOČ SLOVENCEV - TISOČ DAROV

ZA KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Ker se zavedamo velikih potreb ob obnovitvi Katoliškega doma, začnemo širšo akcijo za podporo Kulturnemu centru Lojze Bratuž. Z združenimi močmi lahko veliko naredimo!

Marija Legiša v spomin na g. J. Žorža 50.000; N.N. 500.000; K.C. 100.000; Cilka ob 60. obletnici smrti Lojzeta Bratuža 100.000; L.I. 500.000; Drago Štoka 100.000 lir.

Svoj prispevek lahko nakažete na uredništvu Novega glasa ali na tekoči račun št. 31276 na Kmečki banki.

OBVESTILA

V PROSTORIH Kulturnega centra L. Bratuž je do 2. marca na ogled razstava del Lojzeta Spacala. Odprta je vsak dan, razen sobote in nedelje, od 17. do 19. ure. Za skupine po dogovoru - tel. 531445.

V GALERIJ Kulturnega doma bo v četrtek, 20. t.m., ob 18. uri otvoritev razstave goriškega slikarja Livia Comissa. Odprta bo do 2. marca od 9. do 13. in od 16. do 18. ure ter v večernih urah med prireditvami.

V PETEK, 21. t.m., bo ob 21. uri v zgornjem fojerju Kulturnega doma literarni večer italijanske, slovenske in furlanske poezije *Pogledi na svet*. Sodelovali bodo naslednji mladi pesniki: Lisa Deiuri iz Milja, Mary Tolusso iz Trsta, Roberto "Rumple" Russo iz Vidma, Tomi Vrečar iz Nove Gorice, Giovanni Fierro in Francesco Tomada iz Gorice. Literarni večer prireja goriški časopis *Via libera* in skupnost *Arcobaleno* v sodelovanju s Kulturnim domom.

DAROV

ZA NOVIglas: Stanley Kertel ZDA 40.400; Marija Klanjšek 15.000; Izidor Koren, Francija 23.300 lir; Anton Breclj 35.000; Franc Lapanja 10.000; KK 500.000 lir.

ZA NOVOcerkev v Dolu: M. Alda Vizintin 300.000; Evgenija 400.000; Alojzija Jelen 1.000.000; Matija Cej 1.700.000; Jožef Ferletič 300.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: v spomin na drago ženo Valerijo Onesti mož Viktor 100.000; Peter in Ana Rijavec 50.000.

ZA MISIJONARJA Ernesta Saksido: N.N. 100.000 lir.

ZAMIS.p. Kosa: Ada Škabar in Gianni Zecchini 20.000 lir; N.N. Rupa 20.000; M.P. Rupa 100.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: Oliva Štrukelj Kovic 50.000; Karmela Masten z druž. 10.000 lir; Lučka Carli v spomin na mamo Amalijo 100.000 lir.

ZA INVALIDSKI dom v Ljubljani: v spomin na Milko N.N. Videm 500.000 lir.

11

ČETRTEK
20. FEBRUARJA
1997

PREJELI SMO

V nedeljo, 2. februarja, je bila v Števerjanu predstavljena knjižica z naslovom *Števerjan-cerkev sv. Florijana*. V njej je tudi članek o cerkvi na Jazbinah. Članek opisuje veliko fresko, ki je sedaj na steni za oltarjem, in piše tudi to, da je prej na tistem mestu stala le majhna, tiskana podoba Marije Pomagaj z Brezije. To pa ni res. Podoba Marije Pomagaj, ki je bila tam, ni bila tiskana, ampak je bila naslikana v tehniki olja na platno. V Gradežu smo spoznali slikarja Klifa Kizo, ki smo ga naprosili, če nam lahko naslika brezjansko Mater Božjo. Slikar je l. 1980 napravil sliko po stari fotografiji, ki je bila prej v cerkvi. Radi bi povedali, da je bila torej slika Marije Pomagaj olje in darilo družine Skok jazbinski cerkvi; zato bi bilo prav, da bi se to navedlo tudi v publikaciji o Števerjanu in Jazbinah. Prav bi bilo tudi zato, ker so prav kristjani tisti, ki skrbijo za cerkve.

- DRUŽINA SKOK

ŽIVAHEN DOPOLDAN V NOVOGORIŠKEM KULTURNEM DOMU

IVA KORŠIČ

Ko so se mali ljubitelji gledališča lansko jesen prijavili za abonma Goriškega vrtljaka, so brezplačno prejeli "prvi mini časopis za mulčke in mulčice" *Zurzurela*, ki sta ga izdala Primorsko dramsko gledališče in Zveza kulturnih društev Nova Gorica. Poleg podrobnih podatkov o sezoni in zanimivosti Goriškega vrtljaka je listič zastavil otrokom še nagradno vprašanje: Kaj vam pomeni beseda *Zurzurela*? Na ta literarni izziv se je oglasilo precej šolarčkov, ki so premagali svojo sramežljivost in napisali vsakovrstne zabavne odgovore. Za nagrado se je potegovalo kar 30 prispevkov. Izbrana komisija (Jožica Ferjančič, Danica Raubar, Teja Rogelj) je razdelila nagrajene spise v tri skupine. V višji so se najbolj izkazali trije učenci iz Mirna in prejeli Gradnikove poezije ter ma-

ZVEZA SLOVENSKE KULTURNE DRUŠTEV Trst - Gorica - Videm
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - Gorica
SLOVENSKA PROSVETA - Trst

DAN SLOVENSKE KULTURE

Gorica - petek, 28. februarja 1997, ob 20.30 v Kulturnem centru Lojze Bratuž

ArS
GALERIJA

V razstavnih prostorih Katoliške
knjižarne bo razstavljal

MARJAN MIKLAVEC

O umetniku bosta spregovorila
Polona Škodič in Saša Quinz.

Gorica, Travniki 25
petek, 21. februarja 1997, ob 18. uri.

PD ŠTANDREŽ - KD OTON ŽUPANČIČ

prirejata

PREŠERNOVO PROSLAVO

Sodelujejo štandreška osnovna šola Fran Erjavec ter mešana zbor Štandrež in Oton Župančič. Govor: dr. Miroslava Brajnik.

V domu Andrej Budal v Štandrežu v petek, 21. februarja 1997, ob 20. uri.

SLOVENSKI KULTURNI IN REKREATIVNI KLUB JADRO

vabi na

DAN SLOVENSKE KULTURE V LAŠKEM

v petek, 28. februarja, v razstavno dvorano občinske knjižnice v Ronkah. Najprej bo ob 20. uri na sporedu otvoritev razstave domačega slikarja Iva Petkovška; umetnika bo predstavil Jurij Paljk. Nato bo srečanje z beneško kulturno stvarnostjo pod Matajurjem; sodelovala bosta mešana pevski zbor *Beneške korenine* pod vodstvom Davida Clodiga in kulturna delavka Flavia Juretič. Vsi najpristrčneje vabljeni!

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage

ODORINE FRANDOLIČ por. LAVRENČIČ

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali, darovalcem in vsem, ki so nam pomagali v težkih trenutkih njene bolezni.

Mož Karlo, sin Hilarij in hči Lucija z družinama

GLASBENA MATICA - GORICA

v sodelovanju s Kulturnim domom - Gorica

CORRADO ROJAC - HARMONIKA

SPORED: Frescobaldi, Solotarjov, Čajkin,
Kusjakov, Gubajdulina

Ponedeljek, 24. februarja 1997, ob 20.30 v Kulturnem domu
v Gorici, ul. I. Brass 20.

PRODAJA VSTOPNIC ENO URO PRED ZAČETKOM KONCERTA

DAN SLOVENSKE KULTURE V ŠPETRU

TEČAJ V BENEŠKEM NAREČJU IN ODPRTJE SPACALOVE RAZSTAVE

MARKO GUS

Praznovanju Dneva slovenske kulture so Slovenci iz videmske pokrajine posvetili dva večera, obogatena z vrsto prireditev. Tudi tamkajšnja prireditev je potekala v znamenju Spacalove umetnosti.

12

ČETRTEK
20. FEBRUARJA
1997

Sobota, 8. februarja, je bila posvečena tretjemu natečaju v beneškem narečju. Naš domači iziz, ki je kot običajno potekal v občinski dvorani v Špetru.

Krajevni župan Firmino Marinig je v uvodnem govoru poudaril pomembnost natečaja za ohranjanje domačega beneškega narečja, ki je vedno manj razširjeno v vsakdanji uporabi. Nastopilo je 21 tekmovalcev, ki so bili razvrščeni v štiri kategorije: skupine, posamezniki do štirinajstega leta, potem tisti do štiridesetega in nazadnje posamezniki nad štirideset letom starosti. Prispevke je ocenjevala komisija, ki jo je imenoval špetrski občinski odbor in so jo sestavljali predsednik Ferruccio Clavara, Jole Namor, Božo Zuanella, Ada Tomasetig in Viljem Černo.

Vsak nastop je lahko trajal največ pet minut; med tem časom je tekmovalec nastopil v govorjeni ali peti obliki, izražati pa se je moral v enem izmed beneških narečij. Z razliko od lanske izvedbe natečaja imena zmagovalcev niso bila znana že isti večer, temveč teden kasneje.

V soboto, 15. februarja, se je kulturni večer pričel v Beneški galeriji v Špetru, kjer je bila otvoritev retrospektive grafik tržaškega slikarja Lojzeta Spacala. Po uvodni besedi Brune Dorbolò, odbornice za kulturo v špetrski občini, je likovni kritik Joško Vetrh številnim prisotnim orisal značilnosti likovnega ustvarjanja Spacala, umetnika, ki "v svoja dela vlaga človekovo dolgotrajno domačnost do narave, zgodovine, božjega," tesno navezanega na svojo lastno zemljo, na Kras. S kronološkega vidika obsega razstava dolgo obdobje Spacalovega življenja, saj segajo izobešene grafike do leta 1944. Naj omenimo še, da spadajo vse likovne umetnine v zasebno zbirko, ki je bila ob tej priložnosti dana na razpolago.

Sledil je nastop Tržaškega okteta, ki je v občinski dvorani predstavila del svojega obširnega repertoarja; med izvedenimi skladbami so bile tudi *Quam pulchra est amica mea* Jacobusa Gallusa, Schubertova *Heilig ist der Herr* in črnski duhovni napev *Nobody knows*. Nastop je doživel velik uspeh, saj je oktet ob koncu zapel še dve dodatni pesmi.

Zaključni trenutki pa so bili seveda posvečeni zmagovalcem natečaja v domačem narečju. V kategoriji do 14. leta starosti je zmagal Valentino Floreancig, med tekmovalci do 40. leta starosti Luisa Battistig, v kategoriji nad 40. letom starosti Remo Chiabudini. Med skupinami pa sta slavila Lidia in Renzo Gariup. Ob končnem povzetku je Jole Namor poleg naraščajočega števila udeležencev (med njimi je bilo veliko otrok) poudarila vse večjo kakovost prispevkov, obenem pa izrazila željo, da bi natečaj še veliko let tako uspeval.

OBVESTILO

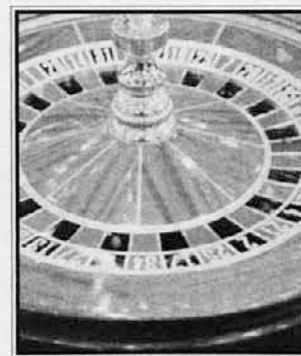
Kulturno društvo Ivan Trinka iz Čedadu vabi na predstavitev *Trinkovega koledarja za leto 1997* v petek, 21. februarja, ob 19. uri na sedežu društva v ulici IX. Agosto 8 v Čedadu. Sodelovali bodo nekateri avtorji prispevkov, glavno besedo pa bosta imela urednika profesorja Marino Vertovec in Ziva Gruden. Z namenom, da bo slika o koledarskih izdajah v naši deželi čim bolj popolna, bodo ob tej priložnosti predstavili tudi *Jadranski koledar in koledar Goriške Mohorjeve družbe*.

V obdobju, ko industrijska in druga gospodarska podjetja na Goriškem po večini poslujejo s težavami, pri čemer nimajo večjih prihodkov oz. dobička, se igralništvo še zmeraj širi, tako da je postalo na Goriškem najpomembnejša in najbolj donosna dejavnost. Generalni direktor družbe Hit (to je označba za Hotele, igralništvo in turizem) Silvan Križman je na tiskovni konferenci navedel razne podatke, ki potrjujejo hiter razvoj iger na srečo oz. celotnega igralništva. Podatki, ki so kar osupljivi, zadevajo samo Hit, ne pa tudi zasebnih igralnic, ki jih je zlasti na območju Nove Gorice več. Zanimivo je mnenje Silvana Križmana, da bi se igralništvo lahko še hitreje razvijalo, če tega ne bi omejevali razni zakoni in predpisi oz. če bi slovenski parlament o igralništvu sprejel jasno strategijo in celovito zakonodajo.

Celotni promet družbe Hit je lani dosegel skoraj 25 milijard tolarjev. Gre za porast, ki ga omogočajo predvsem italijanski gostje. Igralnice novogoriške družbe (imajo jih še v Kranjski Gori, Rogaški Slatini in na Otočcu) je v letu 1996 obiskalo skupaj več kot milijon 850 tisoč ljudi. Kar 97% števila predstavljajo tujci, povečini Italijani in Avstrijci. Silvan Križman je ob tem povedal, da igralnici v hotelih Park in Perla v Novi Gorici obišče povprečno po 4.500 gostov dnevno. Prihajajo iz Furlanije in drugih območij v severni Italiji.

Igralništvo je zelo donosno, plačevati pa seveda mora velike davke, ki jih v največji meri pobira država. Lani je Hit npr. plačal več kot 8,6 milijard tolarjev davkov. Od tega je novogoriška občina, kjer igralništvo v marsičem znižuje t.i. kakovost življenja, prejela samo 370 milijonov tolarjev iz naslova komunalne takse. Kljub omejitvam finančnim obremenitvam pa je osebje v igralnicah dobro plačano, družba Hit pa je v lanskem letu vložila tudi nad mi-

IGRALNIŠTVO NAJBOLJ DONOSNA DEJAVNOST NA GORIŠKEM

lijardo 348 milijonov tolarjev lastnih sredstev za nadaljnje širjenje in razvoj iger na srečo. Investicije v letošnjem letu pa naj bi dosegle nad 2 milijardi 246 milijonov tolarjev.

Generalni direktor je še opozoril, da tej družbi že konkurirata igralnici v Benetkah in v Vrbi na Koroškem. Kljub temu pa je prepričan, da bo novogoriška družba lahko še dolgo uspevala in razvijala igralništvo, torej dejavnost, ki prinaša velike dobičke, vzbuja pa tudi številne pomisleke in pridržke. V Novi Gorici je očitno, da igralništvo vpliva na ljudi in njihov značaj, saj se uveljavlja prepričanje, da je igralništvo zelo primerno pospeševati, ker omogoča dobitke in bogatenje, pri čemer postaja npr. produktivno delo čedalje manj cenjeno.

V Novi Gorici načrtuje Hit nove naložbe, tudi za razvoj igralniško-zabavišnega kompleksa v objektih nekdanje tovarne avtomobilov Cimos v Šempetru, v gospodarstvu pa bo največja naložba gradnja nove zasebne pekarnice v Kromberku.

- MARJAN DROBEŽ

NOV DIREKTOR PRIMORSKEGA GLEDALIŠČA

Mestna občina v Novi Gorici je imenovala za novega direktorja Primorskega dramskega gledališča Sergeja Pelhana, nekdanjega kulturnega ministra, ki je že bil direktor novogoriškega ansambla v obdobju 1975-1986. V zadnjem času je bil direktor gledališča igralec Janez Starina, ki pa je ta položaj hotel čimprej zapustiti, da bi se lahko spet v celoti posvečal svojemu poklicu.

Novogoriško gledališče se sooča s težavami tudi zato, ker osrednja zgradba še ni v celoti zgrajena oz. usposobljena. Gradbeno podjetje Gorica zatrjuje, da mu investitor, to je gledališče, dolguje 200 milijonov tolarjev za že izvedena dela. Sergij Pelhan je ob imenovanju obljubil, da naj bi PDG postopno začelo opravljati takšno poslanstvo, kot ga ima Cankarjev dom v Ljubljani. Obnovili naj bi mednarodne gledališke prireditve,

kakršne je Nova Gorica v preteklosti že poznala. PDG naj bi čimprej postalo sodobno evropsko gledališče. - M.

V LJUBLJANI ULICA JANEZA PAVLA II.

Svetniki Mestne občine Ljubljana so na zadnjem zasedanju potrdili predlog o preimenovanju nekaterih naselij in ulic. Tako se bo Zrinjskega cesta odslej imenovala Ulica Janeza Pavla II., kar naj bi kazalo na spoštovanje Slovencev do svetega očeta. Allen-dejeva ulica je bila preimenovana v Baragovo ulico, Kosovo polje v Čučkovo ulico, uknjen pa je tudi Park neuvrščenih v središču Ljubljane.

Sklep o preimenovanjih je bil sprejet z glasovi mestnih svetnikov iz t.i. pomladnih strank, medtem ko so svetniki levosredinskih strank preimenovanjem nasprotovali. V Ljubljani bodo v prihodnje nove ulice imenovali najprej po pomembnih Slovencih in le v izjemnih primerih po tujih osebnostih. - M.

Zdravstvo

O RAKU IN AIDS-u (2)

HARJET DORNIK

PREVENTIVA

Preventiva daje veliko važnost na prehrano: čim več sadja in zelenjave, ki prinaša v telo veliko vitaminov (vitamin A!), čim manj maščob in mesa, katerega snovi dalj časa zastajajo v črevesju. Pomembna sta redno odvajanje in gibanje, ki tudi drugače telesu zelo koristita.

Predavatelj je na koncu kratko spregovoril tudi o AIDS-u s posebnim ozirom na stanje v naši deželi, kjer je okoli 280 znanih primerov bolezni. Kar zadeva preventivo, ima ta bolezen dve jasni pravili: v nobenem primeru ne sme človek rabiti že rabljene vbrižgalke in se mora varovati spolnih odnosov z neznancem (neznanko). Še vedno smo npr. prepričani, da so vbrižgalke na

tleh nevarne za AIDS (bolj so nevarne za hepatitis), v resnici pa virus zaradi zelo krhke ovojnice ne živi dlje od petih minut izven telesnih tekočin.

Predavatelj je poudarjal, naj bo vzgoja k zdravju bolj celovito usmerjena k življenju. Nima smisla, da naučimo mlade, kako naj se varujejo pred AIDS-om in rakom, jih pa pobiramo na avtocestah zaradi prometnih nesreč...

Polna udeležba na večeru in številna vprašanja obiskovalcev so pokazali, kako živo so zdravstvene problematike občutene med ljudmi, saj se z njimi moramo soočiti vsak dan. Želeli bi, da bi združenje krivodajalcev prirejalo več srečanj na temo, ki so ljudem tako življenjsko blizu.

- KONEC

SNEŽNE RAZMERE

18.2.97	cm snega	odprte proge	delujoče vlečnice	zadnje sneženje	dostopne ceste	tekaške proge
KRAJ	MIN - MAX	ŠT. KM NA SKUPNIH	SREDI TEDNA - V KONCU TEDNA	DNE - KOLIČINA	(V) OBVEZNE VERIGE	SKUPNIH KM / TEPTANIH KM
NEVEJSKO SEDLO tel. 0433/54026	80 - 200	8 / 9	5 - 7	3.1. - 25 cm	odprte	2,5 / 2,5
TRBIŽ - SV. VIŠARJE tel. 0428/2967	25 - 70	14 / 14	7 - 8	6.1. - 5 cm	odprte	60 / 30
RAVASCLETTO ZONCOLAN tel. 0433/66033	20 - 80	18 / 20	6 - 7	20.1. - 5 cm	odprte	5 / 5
FORNI DI SOPRA VARMOST tel. 0433/88208	20 - 50	6 / 12	5 - 5	21.1. - 10 cm	odprte	15 / 6
PIANCAVALLO tel. 0434/655258	20 - 80	20 / 20	10 - 14	6.1. - 5 cm	odprte	15 / 10

SODNO FARŠO NAJ BI KONČALO SODIŠČE ALI PA TOŽILSTVO V NOVI GORICI

MARJAN DROBEŽ

**Vrhovno sodišče
Slovenije je razve-
ljavilo sodbo zoper
duhovnike, obsojene
na tolminskem
procesu 1952**

Sodni proces, ki je od 13. do 19. marca 1952 potekal v Tolminu proti nekaterim duhovnikom, bogoslovci iz Livka in organistu iz Kobarida, je turobno odmeval v tedanji slovenski in tudi tuji javnosti. Obtoženci naj bi se ukvarjali z vohunštvom in drugimi dejavnostmi proti obstoječi državni ureditvi, pri čemer naj bi bili iz obveščevalnih razlogov povezani tudi s Sv. sedežem in s tedanjo Slovensko demokratično zvezo v Gorici. Sodna obravnava je trajala do 19. marca, ko je bila sodba razglašena.

Na razne zaporne kazni so bili obsojeni Ivan Kobal, župnik v Kobaridu, Ludvik Šturm, organist v Kobaridu, Ljubo Marc, župnik v Drežnici, Ivan Hlad, župnik v Logu pod Mangrtom, bogoslovec Stanislav Sivec, zdaj župnik v Bovcu, Karel Klinkon, župnik na Libušjem, in Robert Zadnik, kaplan v Solkanu. Od vseh sta živa le še Ljubo Marc in Stanislav Sivec.

Sodna farsa, ki jo je uprizorilo sodišče v Tolminu, formalno-pravno še traja, a se bliža koncu. Župnik Ljubo Marc je namreč prek svoje pravne zastopnice, odvetnice Jane Mazi iz Ljubljane, dosegel, da je Vrhovno sodišče Slovenije sodbo Okrožnega sodišča v Tolminu, ki jo je potrdilo tudi tedanje Vrhovno sodišče LRS, razveljavilo ter je celotno zadevo poslalo v novo sojenje Okrožnemu sodišču v Novi Gorici. Sodni senat v Ljubljani je po uradni dolžnosti poleg za Ljuba Marca sodbe razveljavil tudi za njegove soobtožence. S tem je ugodil zahtevi omenjene odvetnice za varstvo zakonitosti. Zanimivo je, kako je Vrhovno sodišče utemeljilo sklep o razveljavitvi procesa. Senat vrhovnih sodnikov je namreč ugotovil, da so bili na sodni obravnavi bistveno kršene določbe kazenskega postopka, saj dejanje, za katerega je bil spoznan za krivega Ljubo Marc, tudi če bi ga storil, ni bilo kaznivo. V obtožnici in obsodbah niso navedene bistvene podrobnosti dejanj, ki naj bi jih zakrivilo obtoženci. V izreku pravnomočne sodbe iz marca leta 1952 sploh ni konkretno navedeno, kakšne zaupne podatke vojaškega in gospodarskega značaja naj bi obsojenci izbrali in pošiljali prek meje. Nadalje tudi ni bilo navedeno, kdaj in kje naj bi obsojenci razširjali sovražno propagando proti obstoječemu družbenemu redu v Jugoslaviji. Tudi po določilih tedanjega kazenskega zakonika bi morala biti v sodbi vsebovana čas in kraj storitev kaznivih dejanj. Opisana pa tudi ni vsebina časopisa *Demokracija*, katerega naj bi obsojenci razširjali z namenom sovražne propagande. V izreku sodbe iz marca 1952 je sicer *Demokracija* imenovana za sovražen časopis, vendar

med vrhov represije proti tistim okoljem in ljudem, ki so mislili "drugače", kot pa je to zahteval tedanji režim. Podrobnosti o procesu je tedanji tolminski župnik Anton Štrancar opisal v svojem dnevniku, ki

Preroška risba Ljuba Marca iz l. 1936 (iz knjige *Črepinje*, GMD 1994)

pa v utemeljitvah pravnomočne sodbe ni obrazloženo, zakaj naj bi bil sovražen. Sodba je bila skratka razveljavljena tudi zaradi kršitev kazenskega postopka, pri čemer je bil izrek sodbe nerazumljiv, razlogi za obsodbo pa neopredeljeni.

**SODNI SPIS SE JE
"IZGUBIL"**

Tolminski proces proti duhovnikom ima poleg pravnih tudi pomembne politične razsežnosti. Pomenil je enega iz

obsega 10 strani rokopisa. Hranil ga na svojem sedanjem službenem mestu v Podnanosu. Župnik Ljubo Marc je sodno obravnavo opisal v svoji knjigi *Črepinje*, ki jo je izdal Mohorjeva družba v Gorici. O tolminskem procesu piše tudi župnik Joško Kragelj v knjigi *Moje celice*. Le-ta je bil v Tolminu sicer obsojen na smrt, a je bil pozneje pomiloščen. Marc je razveljavitev sodbe iz procesa v Tolminu, na katerem je bil obsojen, ocenil z

POČASTITEV VERE LESTAN V MIRNU

**Kot je Novi glas že poročal, je ob koncu leta
1996 izšla v Mirnu pesniška zbirka
domačinke Vere Lestan.**

Rodila se je leta 1908 v tem kraju, pri notredamkah v Gorici se je izsolala za učiteljico, a pod fašizmom ni dobila državne službe, zato je pomagala mirenškemu župniku Oskarju Pahorju kot katehistinja in vodila otroški cerkveni pevski zbor. Posebej dejavna je bila tudi v številni Marijini družbi. Znano je, da so jo 14. novembra 1943 odpeljali partizani in je bila neznano kje umorjena; njen grob še do današnjega dne ni znan.

V nekdanji družinski hiši Lestanovih v Mirnu je bil pred časom odkrit zvezek z njenimi pesmimi, zato se je na Mirenškem Gradu delujoči lazarist Anton Pust odločil, da poskrbi za njihovo izdajo. V knjižici, ki je izšla, je objavil tudi spremno besedo in skoraj popoln seznam mrtvih med drugo svetovno vojno iz župnije Miren, obsegajoče danes poleg te vasi še Vrtoče in Orehovlje. Potrebo po knjižici

dokazuje tudi dejstvo, da je tiskarske stroške krila mirenška Krajevna skupnost, sicer pa je njen izdajatelj tamkajšnja župnija.

V začetku letošnjega leta je v vasi dozorela zamisel, da bi knjižico tudi javno predstavili. V organizaciji župnije Miren ob 750-letnici prve omembe in v sodelovanju s Krajevno skupnostjo so v dvorani na Mirenškem Gradu v soboto, 8. februarja, pripravili kulturni praznik prav na Prešernov dan. Prisotni pevci so najprej zapeli državno himno, sledila je predstavitev pesmi Vere Lestan. Med večerom so se prepletali vezno besedilo, razlaga Antona Pusta o nastanku knjižice ter o človeškem in pesniškem liku Vere Lestan, recitacije in zborovsko petje. Zanimivo je, da so kot recitatorji sodelovali pripadniki kar treh generacij, prisotna pa sta bila tudi dva pevska zbora, ki delujeta v vasi: mešani cerkveni, ki ga vodi Andrej Bu-

upanjem, da v Novi Gorici ne bo nove sodne obravnave, "ker bi bilo to v neodvisni slovenski državi nekaj nezasišane". Za popolno razveljavitve tolminskega procesa bi bila namreč potrebna najkasneje čez nekaj mesecev nova sodna obravnava pred Okrožnim sodiščem v Novi Gorici ali pa bi moralo pristojno Državno tožilstvo v Novi Gorici tožbo proti tedanjim obtožencem kmalu umakniti. Zvedeli smo, da se je celoten sodni spis iz Tolmina "izgubil", o tej sodni obravnavi pa so opisane bistvene podrobnosti tudi v knjigi *Bili so Čedermaci*, ki je izšla pred kratkim.

O političnem značaju in montiranosti duhovniških procesov priča tudi takratni preiskovalec Zdenko Roter. Prepričan je, "da so bile kazni, zlasti ko je šlo za t.i. tolminski proces, izredno visoke, poleg tega pa bi današnji pogled v pravni potek teh procesov najverjetneje pokazal prenekatero pomanjkljivost, ki ne bi zdržala preizkusa zahtev mednarodnega prava, predvsem tisti del, ki se je nanašal na vprašanja obrambe obtožencev." Najpozneje čez nekaj mesecev - verjetno z umikom tožbe iz l. 1952 - bo postal tolminski sodni proces tudi formalno-pravno nič, tedanji obtoženci pa oproščeni vsake krivde. Velika sodna farsa pa bo seveda postala del naše novejši zgodovine in eden izmed dokazov temnega in nasilnega obdobja, ki smo ga doživljali od l. 1945 in vse do osamosvojitve Slovenije.

din, in prosvetni moški, ki ga vodi Stanko Benko. Prisotni skladatelj Anton Klančič je mirenškemu moškemu zboru osebno dirigiral krstno izvedbo lastne skladbe *Odpušči* na besedilo Vere Lestan. Iz izvajanja je prišla do izraza občutena prepričljivost pesmi Vere Lestan, ki so klasične po zasnovi, delijo pa se v naslednje zvrsti: religiozne, domovinske, ljubezenske in priložnostne.

Kulturni večer na Mirenškem Gradu je prispeval k temu, da se je v zgodovinski spomin primorskega ljudstva povrnil še en tragično preminul pesniški lik, celotno vzdušje na tej prireditvi pa je preveval spravi duh.

OSNOVNA ŠOLA DOBROVO

VEČER OB 30. OBLETNICI SMRTI PESNIKA ALOJZA GRADNIKA

Na predvečer slovenskega kulturnega praznika so učitelji in drugo osebje Osnovne šole Dobrovo pripravili uspešno kulturno prireditev v viteški dvorani Gradu Dobrovo. Pod vodstvom slavistke Branke Gorjup so priredili kulturni večer, posvečen 30. obletnici smrti briškega rojaka pesnika Alojza Gradnika.

Devet učiteljev oz. profesorjev OŠ Dobrovo je pod vodstvom učiteljice Milene Beguš izvedlo recital, ki je temeljito prikazal življenje in delo genialnega pesnika, ki mu je mladost potekala v Medani. Osebe OŠ Dobrovo je za to priložnost ustanovilo tudi 10-članski pevski zbor, ki se je vključil v proslavo. Obletnica smrti Alojza Gradnika bo sicer 14. julija 1997, vendar so že na tej prireditvi povezali praznovanje slovenskega kulturnega praznika s

spominom na pesnika Gradnika, ki je ponesel v svet duha kulturo briške pokrajine. Prikaz življenja Alojza Gradnika se je na prireditvi odvijal v pripovedi oz. pogovoru med Spraševalko in samim Gradnikom. Med pogovorom so bile izvedene Gradnikove pesmi, ki so še dodatno osvetlile tematske sklope Gradnikovega življenja in literarnega ustvarjanja.

Kulturni večer je imel dobrodeleni značaj, saj so organizatorji namenili prostovoljne prispevke delovanju otroške bolnišnice v Stari Gori. Učiteljski pevski zbor OŠ Dobrovo je za nastop pripravil zborovodja Radovan Kokošar. Po prireditvi je tekel pogovor tudi o drugih prireditvah ob 30-letnici smrti Alojza Gradnika.

SP

POMEMBNE OBLETNICE

POMLADNI SPOMINI GRADIŠČA NAD PRVAČINO

*Pomlad.
Med brinjem ležim
in mislim nate.
Po zraku zažvižgajo krogle.
Iščejo žrtve.
Rezek je njih žvižg.
Zamolkel je njih pok.
Pomlad, smrt.
Življenje komaj rojeno
je že zapisano poginu...*

(NEZNANI PARTIZANSKI PESNIK)

Tako so pred dnevi v vasi Gradišče nad Prvačino izzvenili verzi partizanske poezije, s katero so domačini, pa tudi še živeči veterani, obeležili spomin na tri pomembne dogodke iz preteklosti: odhod mladih deklet in fantov iz Gradišča in Oševljaka v

partizane februarja 1943, spomin na domačine, ki so med vojno darovali svoja življenja, ter priključitev Primorske k matični domovini pred petdesetimi leti.

Spomine na dogodke, ki živijo v srcih in zavesti Gradiščanov, je na proslavi ob spomeniku žrtvam doživeto povedal slavnostni govornik Emil Volk-Škrjanc, ki jim je bil priča.

Udeležence srečanja na Gradišču je pozdravil tudi predsednik krajevne skupnosti Zvonko Volk, v kulturnem programu pa so nastopili člani moškega pevskega zbora Provox iz Nove Gorice.

M. REMIAŠ

ODMEVI NA NATEČAJ ZA NOVO CERKEV V ŠTURJAH

Župan občine Ajdovščina, strokovnjaki iz Ljubljane in predstavnik koprške škofije so pred dvema tednoma v Pilonovi galeriji v Ajdovščini predstavili prvi Arhitekturni zvezek ajdovske občine. Le-ta je v celoti namenjen že izvedenemu javnemu natečaju za zgraditev nove cerkve in spremljajočih objektov v Šturjah, eni od dveh župnij v Ajdovščini. Omenjeni javni natečaj je bil prvi za gradnjo sakralnih objektov v Sloveniji in je vzbudil veliko zanimanje. S svojimi deli se je odzvalo kar 41 arhitektov, ki so posredovali predloge zlasti o tem, kako naj bi načrti zagotovili tudi t.i. du-

hovno nadgradnjo prostorov. O tej prvi slovenski arhitektura nima izkušenj, kar je bilo razvidno tudi iz poslanih del. Žirija, ki jo je vodil ajdovski župan Kazimir Bavec, je izmed predlogov izbrala dva, ki sta dobila drugi nagradi, tri projekte pa je odkupila.

Menijo, da bi novo cerkev z župniščem in drugimi prostori, ki bili skupaj tako veliki, kot je manjša šola, zgradili v Šturjah najpozneje čez deset let. Šturje je staro naselje, ki ga ni mogoče najti na nobenem zemljevidu Slovenije; ima 3 tisoč prebivalcev. V cerkvi naj bi bilo prostora za kar 600 sedežev, t.j. za desetino vseh Ajdovcev. Glede na število prebivalcev ima največja dvorana Cankarjevega doma v Ljubljani desetkrat manj sedežev, kot pa jih bo lahko imela nova cerkev v Šturjah.

M.

PRAVNI VIDIKI RAZMERJA MED UDRAVNikom IN BOLNIKOM

VSak KIRURŠKI POSEG PREDPOSTAVLJA IZRECNO PRIVOLITEV PACIENTA

"Razen takrat, ko so po zakonu obvezni ali ko smo v prisotnosti nekega stanja nujnosti (*stato di necessità*) in je pacient v takih pogojih, da ne more izraziti svoje privolitve, so zdravstveni posegi ponavadi prostovoljni (člen 13 in drugi odstavek člena 32 italijanske Ustave) in veljavnost privolitve je odvisna od informacije, ki jo naprošeni zdravnik mora dati o koristih, metodah, izbiri med različnimi operativnimi metodami in o specifičnih predvidljivih tveganjih (tudi minimalnih, če utegnejo resno vplivati na telesno stanje in dobro življenje) terapevtskega posega. Informacija mora biti učinkovita in pravilna. V primerih, ko sam pacient prosi za kirurški poseg, ki je po svoji naravi kompleksen in zahteva ekipno delo, domneva implicitne privolitve v vse pripravljene in nadaljnje operacije, ki so vezane na osrednji poseg, ne oprostja odgovornega zdravniškega osebja od dolžnosti, da pacienta informira tudi o teh operativnih fazah (v tem specifičnem primeru glede na različne uporabljive anestezijske metode, na njihove

FOTO ARHIV PR. M. G.

izvršilne metode in nivoje tveganja), tako da pride do operaterjeve izbire samo po primerni informaciji in specifični privolitvi pacienta."

To je v maksimi izraženo pravno načelo, ki ga vsebuje razsodba 3. civilne sekcije Kasacijskega sodišča št. 364

z dne 15. januarja 1997. Razsodba je imela v javnosti precejšen odmev. Vrhovno sodišče se je moralo izreči o primeru neke žene, ki je (leta 1982!!!) prosila sodišče za odškodnino, ker ji je ledvena anestezija ob nekem kirurškem posegu povzročila popolno in trajno invalidnost. Razsodba v bistvu ne prinaša velikih novosti v samih zaključkih, ki so že precej ustaljeni v pravni in zdravniško legalni teoriji, ampak predvsem v motivaciji, ki zelo jasno opisuje razmerje med zdravnikom in pacientom. Vrhovno sodišče torej jasno določa, da mora biti pacient na njemu dostopen način (!) informiran o diagnozi, prognozi, terapevtskih perspektivah in njihovih posledicah, tako da bo sam sposoben pretehtati koristi in nevarnosti posega in se na tej podlagi zanj odločiti ali ne. Pomembna pa je še predvsem z ozirom na podčrtano obveznost zdravniške informacije in torej izrecne privolitve za vse posamezne operacije in posege, ki so vezani na osrednji kirurški poseg.

DH

DAVEK IVA V KMETIJSTVU

NEPOSREDNA PRODAJA

Kmetje lahko prodajajo svoje pridelke neposredno zasebnim potrošnikom na svojem proizvodnem zemljišču kot krošnjari ali na kakšnem stalnem mestu. Če se kmetje nameravajo ukvarjati s takšno prodajo, morajo na osnovi zakona št. 59 z dne 9. februarja 1963 predložiti prošnjo županu občine.

Prošnjo je treba sestaviti v dveh primerkih na kolkovanem papirju za 20.000 lir. Župan izda ustrezno dovoljenje v 15 dneh po predložitvi prošnje. V njem so navedeni pridelki oz. proizvodi, kraji in dnevi sejmišč, kjer je dovoljena prodaja ob spoštovanju veljavnih predpisov glede higiene in zdravstva.

Za prodajo na drobno lastnih kmetijskih pridelkov ni treba izdati davčnega odreza ne glede na to, ali kmet prodaja na lastnem zemljišču ali zunaj njega. Iztržke je treba zabeležiti v register plačil do naslednjega neprazničnega dne.

IZBIRA NORMALNEGA SISTEMA

Kmetje se lahko odločijo za normalni sistem do 31. januarja in jih potem obvezuje za dve kasnejši koledarski le-

ti. Takšen sistem pomeni, da se uporabljajo navadni količniki na prodajo, da prizadeti odšteje presežek nevrnjenege davka IVA ali pa zaprosi za povračilo omenjenega presežka (8. odstavek 34. člena).

VPISI V TRGOVINSKO ZBORNICO

Kmetje, ki so plačevali davek IRPEF na osnovi katastrskih cenitev, t.j. niso imeli dohodka od podjetja, so bili oproščeni obveznosti vpisa v trgovinsko zbornico. Na osnovi zakona 580/93 pa se bodo morali tudi kmetijski podjetniki in navadne netrговinske družbe vpisati v poseben seznam registra podjetij pri trgovinski zbornici.

AVTOFAKTURE

Kmetje, ki vodijo računske knjige, in trgovski podjetniki, ki kupujejo pri knjigovodstva oproščenih kmetih, morajo izdati avtofakturo z navedbo davka IVA in jo morajo ločeno registrirati. V letni prijavi je predvidena rubrika, v katero navedemo ločeno znesek operacij, za katere je bila izdana avtofaktura (4. odstavek 34. člena).

ODDAJE ZADRUGAM

Od 1.9.1993 dalje so oddaje postale obdavčljive operacije in jih ni mogoče več opraviti v sistem "neprodaje".

Zadruge smejo izdati fakturo na račun svojega člana ob upoštevanju posebnega oštevilčenja, ki je označen z različnim številom serije glede na fakture, izdane na lastni račun. Kmet, ki odda svoje pridelke, pa bo moral ponovno oštevilčiti fakture ob upoštevanju lastnega zaporednega oštevilčenja ter poskrbeti za njihov vpis v register prodaj, kakor določa 25. člen odl. pred. rep. 633/72. Številke, ki jo dodeli zadruga, pa ne sme zbrisati (5. odstavek 34. člena).

DARILA

Brezplačni odstopi lastnih dobrin so obdavčljive operacije. Izključene pa so dobri ne, katerih pridelovanje ali trgovanje z njim ne spada v dejavnost podjetja, če njihova unitarna cena ne presega 50.000 lir, oziroma dobrine, za katere ni bil ob nakupu ali uvozu opravljen davčni odbitek.

Storitve so obdavčljive, če so za podjetnikovo osebno ali družinsko uporabo; nadalje, če so zastojni v drugačne od tistih, s katerimi se ukvarja podjetje, pod pogojem, da njihova vrednost presega 50.000 lir; mogoče je odbiti še plačani davek za nakup dobrin in storitev.

Za vsa potrebna navodila se lahko obrnete na Pokrajinsko zvezo neposrednih obdelovalcev v Trstu, ulica Donata, 3.

DALJE

PRIROČNIK ZA VSAKDANJO RABO

VIZUALIZACIJA PREZENTACIJA MODERACIJA

GABRIJEL DEVETAK

Založba Doba iz Maribora je nedavno izdala za vodilne kadre, ki se ukvarjajo z moderatorstvom, za vodje timov ter svetovalce za izobraževanje, izredno praktično knjigo z naslovom *Vizualizacija - prezentacija - moderacija*. Knjigo je napisal Josef W. Seifert v sodelovanju s Silvijo Pattay, prevedla pa jo je Rosanda Volk. V spremni besedi k slovenski izdaji je Peter Baloh podčrtal, da želijo izobraževalce spodbuditi k čimbolj individualni in profesionalni pripravi svojih seminarjev. Knjiga spodbuja k uporabi aktivnih metod učenja in poučevanja v delovni praksi ter lahko veliko koristi pri prenosu vsebin v prakso. Sicer pa so naloge vizualizacije, prezentacije in moderacije tiste, s katerimi se sodelavci v organizacijah z modernim načinom dela vedno pogosteje srečujemo. Avtor se je kot moderator in trener vedno znova srečeval z ljudmi, ki so ga spraševali po literaturi, v kateri bi bila tematika vizualizacije in prezentacije oz. moderacije predstavljena v obliki, usmerjeni v prakso. To ga je motiviralo, da je s kolegico uredil to knjigo, ki je doživela že osem ponatisov.

V prvem delu knjige je avtor prikazal načrtovanje vizualizacije, osnovne elemente za njeno izvedbo ter kompozicijo vizualizacije. Vse to je znal s sodelavko na izredno razumljiv način prikazati v sliki in besedi z navedbo vizualnih pripomočkov, kot so npr. grafoskop s prosojnicami, razni papirji itd. Dotaknil se je tudi vprašanja posebnosti pisanja s flomastri ter oblikovanja informacij.

OBNOVILI BODO ŽELEZNICO V DEŽELI FJ-K

Dežela Furlanija-Juljska krajina je pripravila načrt o obnovi in podvojitvi železniške proge med Vidmom in Trbižem ter mejo z Avstrijo, nadalje o dograditvi železniške tovrne postaje pri Cervignanu; zgraditi nameravajo tudi novo progo, ki bo obšla Videm, in dokončati dela med Krminom in Mošem na progi Gorica-Videm. Prav tako nameravajo posodobiti progo, ki povezuje Trst s Tržičem, in vozlišče v Ronkah, na splošno pa naj bi celotno omrežje posodobili tudi s tehnološkega vidika.

Pri vsakdanjem delu, poslovanju in zlasti pri prodaji izdelkov in storitev moramo posvečati posebno pozornost prezentaciji. Dobri izdelki in storitve se redkokdaj prodajajo sami. V tržni konkurenci moramo znati prezentirati sebe, svoje zmožnosti, izdelke in storitve, ki jih prodajamo. V ta namen je potrebna priprava na prezentacijo, to je na temo, cilj, cilno skupino in zajema zbiranje ter selekcioniranje pomembnega za prezentacijo, zgoščevanje snovi ter vizualizacijo izbranih vsebin. Šele nato sledi organizacija prezentacije, ki zajema pripravo prostora, vizualnih pripomočkov, pripravo na pričetek in trajanje prezentacije. Seveda moramo v ta namen pripraviti vabila za udeležence, potrebno gradivo in druge podrobnosti. Zatem sledi izvedba prezentacije, kjer moramo biti pripravljeni na možne moteče dejavnike. Po končani prezentaciji pa je nujno potrebna analiza uspehov in doseženih ciljev.

V zaključnem delu knjige sta prikazana moderacija in moderator, ki sta prodrli tudi v vsakdan podjetij in ustanov. Moderator je vodja in je zanj značilno posebno vedenje. Sebe vidi v vlogi pomočnika skupine in je strokovnjak za metode, ne pa strokovnjak za vsebine. Odgovoren je za to, da skupino pripelje do rezultata. Tudi pri moderaciji so potrebne priprave, da bi bila izvedba optimalna. Avtorju je uspelo vse to prikazati na razumljiv način v več korakih z ilustracijo moderacijskega cikla v grafični obliki. Pri tem je zajel tudi številne pripomočke in metode, ki se uporabljajo pri moderaciji in odgovoril na številna vprašanja odprtega in zaprtega tipa.

USPEH TRŽAŠKE TRGOVINSKE ZBORNICE

Tržaška trgovinska zbornica je bila deležna pomembnega mednarodnega priznanja o kakovosti dela, ki ga opravlja. Predsednik Donaggio je pred nekaj dnevi na tiskovni konferenci povedal, da je to priznanje, ki je bilo dodeljeno na osnovi sistema UNI EN ISO 9002, veljavno v 32 državah. Ob evropskih državah so to še Japonska in Avstralija. Predsednik Donaggio je še poudaril, da je to prva trgovinska ali gospodarska zbornica v evropskem merilu, ki so ji dodelili to priznanje. Postopek je trajal dobrih devet mesecev in ga je izpeljala mednarodna ustanova CISQ-CERT. Predsednik Donaggio je ob tem dodal, da je to za Tržaško trgovinsko zbornico sicer laskavo priznanje, pomeni pa tudi izziv, da bo tudi v prihodnje skrbela za kakovostno rast svojih uslug.

DO KONCA FEBRUARJA PROŠNJE ZA NADOMESTNO ODŠKODNINO

Konec februarja zapade rok za predstavitve prošnje za t.i. nadomestno odškodnino, ki so je deležni kmetje v goratih področjih na osnovi pravilnika 2328. Prošnje je treba predstaviti na posebnih obrazcih na sedežih gorskih skupnosti. Vendar se letos napoveduje težava pri vlaganju prošnje, saj mlada živina ni bila označena, kot to izrecno zahteva pravilnik, ker po novem Združenje rejcev ni več pristojno za to delo, ampak bi to morali opravljati živinozdravniki. Doslej se tega dela niso lotili in nevarno je, da ga ne bi mogli opraviti do konca februarja, ko zapade rok za predstavitev omenjenih prošnje.

OBČNI ZBOR CONGAFI

Konzorcij za jamstvo nad posojili CONGAFI je priredil v Trstu v ponedeljek, 17. t.m., občni zbor. Zaključki razprave so po predstavljenem delovanju in obračunu pokazali, da je ustanova zdrava, njeno delovanje pa je bilo previdno in uravnovešeno. Ravnatelj Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Vojko Kocjančič je v svojem posegu poudaril, da je bil konzorcij CONGAFI v veliko pomoč tudi številnim slovenskim podjetjem, ki so zašla v težave po propadu Tržaške kreditne banke, saj je v številnih primerih kril tudi do 50 odstotkov celotnega zneska, kar je maksimalna vsota, ki jo določa zakon.

KOLESTARSTVO

PREDSTAVITEV XXI. TROFEJE ZŠSDI

ERIK DOLHAR

V nedeljo, 2. marca, bo na sporedu že 21. Trofeja Združenja slovenskih športnih društev v Italiji v organizaciji lonjerskega kolesarskega kluba Adria.

Vodja dirke bo tudi tokrat **Radivoj Pečar** (na sliki), ki smo ga smo vprašali, katere so novosti letošnje izvedbe.

"Prav velikih novosti v primerjavi z lansko dirko ni. Ko je bila lani jubilejna 20. dirka, smo nekoliko spremenili progo, tako da je postala bolj privlačna in naporna, in to tako, da smo že pred nekaj leti vključili vzpon iz Boljunca do Bazovice. Lani smo k temu dodali še nekaj krogov na kraški planoti, tako da se bodo ljudje lahko zabavali ob gledanju kolesarjev. Ti prihajajo iz raznih držav, ki sodijo v elito svetovnega kolesarstva. Na startu bodo tudi svetovni prvak med amaterji in lanski zmagovalci Giuliano Figueras, pa še državne reprezentance Češke, Slovaške, Avstrije, slovenski klubi Sava, Ptuj in ljubljanski Rog. Slovensko predstavništvo je letos sicer okrnjeno, saj v njem ni novomeške Krke, ki je letos prestopila med profesionalce, tako da ne sme nastopati na naši dirki."

Kaj vam je pri organizaciji dirke delalo največje preglavice?

"Največje preglavice so vedno iste, se pravi pridobivanje dovoljenj javnih uprav, kjer je največji problem Tržaška pokrajina, saj so nas te prošnje stale ravno toliko kot za vse druge javne ustanove skupaj. Tržaška pokrajina zahteva med drugim poseben prispevek 100.000 lir za uporabo pokrajinskih cest, kar je naravnost groteskno, saj se to ne dogaja nikjer drugje. Zato bomo tudi vložili priziv proti temu sklepu."

AMATERSKI NOGOMET

DERBY BREZ ZMAGOVALCA

V amaterskih ligah je bil tokrat v središču pozornosti slovenski derby promocijske lige med Sovodnjami Zadružno kreditno banko in bazovsko Zarjo (na sliki). Kot se v tovrstnih bratomornih srečanjih večkrat dogaja, sta se tudi tokrat naši enajsterici sporazumeli za delitev točk. Na obeh straneh je sicer prišlo do vrste priložnosti, Zarja pa je že v prvem polčasu zadela prečko, medtem ko je v nadaljevanju najprej povedel domačin Gorjup, ki je pobral lep predložek Devetaka. Zarja pa je takoj izenačila po izvajanju iz kota: pred vrati je bil najvišji Štrukelj, ki je z glavo potisnil žogo v mrežo in s tem zapečatil končni rezultat na 1-1. V isti ligi je proseško Primorje Adriaker visoko izgubilo v Ločniku. V elitni ligi je tudi štandreska Juventina Radenska ravno tako ostala praznih rok, tokrat v Gradežu, kjer jo je Gradese premaga s pičlim zadetkom. V 1. amaterski ligi je kriška Vesna zopet slavila: tokrat je doma premagala Reanese. V ligi ni bil zmagal le trebenški Primorec, ki je bil v gosteh boljši od Pro Cervignana, medtem ko je dolinski Breg izenačil s Poggiom, repenski Kras pa s teniškim 7-0 izgubil proti vodilnemu Latte Carsu. V najnižji, 3.AL, najbolj razveseljive novice prihajajo iz Doberdoba, kjer je Mladost gladko od-

pravila Grado in tako obdržala vodstvo na lestvici. V tržaški skupini iste lige je padriško-gropajska Gaja izgubila proti vodilnim Rojančanom in tako ostala na drugem mestu na lestvici, medtem ko je druga postava Brega z remijem pri ekipi Sant'Andrea ostala priklenjena na spodnjo polovico razporednice.

ED

ODBOJKA

OLYMPIA CDR V FINALU DEŽELNEGA POKALA

Goriška šesterka je tudi v povratnem slovenskem derbiju, sicer šele po tie-breaku, v Trstu premagala Bor Fortrade in se tako zasluženo uvrstila v finale deželnega pokala, v katerem se bo v maju pomerila z ekipo Roialese.

Konec tedna se je začel povratni del prvenstev, v katerih nastopajo naše šesterke. Združena ženska ekipa Koimpexa si je v B2 ligi po nepotrebnem otežila pot do domače zmage, tako da je Conigliano premagala šele po tie-breaku. V moški konkurenci je Imsa Kmečka banka v Moglianu prišla do pomem-

bne zmage v boju za napredovanje, medtem ko so Slogaši Koimpexa nepričakovano doma gladko izgubili proti Argentariu. V ženski C1 ligi je goriška Olympia Kmečka banka K2 sport zagrenila življenje solidnemu tržaškemu Volleyu 93 in prepustila točki v Trstu šele po tie-breaku, v katerem pa so belo-modre zbrale že 13 točk. La Goriziana Zadružna kreditna banka je doma gladko izgubila z Ottico Tommasini. V moškem delu iste lige je Soča Sobema doživela časten domači poraz proti šesterki Nova Gens. V ligi nižje so bile Sokolovke v Fari gladko poražene, izgu-

bili pa so tudi igralci Olympie CDR, ki so v goriškem derbiju pustili točki Mossi. Uspešen je bil Bor Fortrade, ki je po treh samih, a izredno izenačenih setih odpravil Torriano. V D ligi so si Slogašice privoščile Cassacco.

ROKOMET

PORAZ OBEH POSTAV KRASA

V ženski B ligi so Krasovke igrale na domačem odprtem igrišču in izgubile z Mestrino iz Padove. Prvi polčas je bil sicer izenačen, nakar je bilo nekaj Krasovk izključenih, tako da je imela Mestrina prosto pot do zmage. V moški C ligi je zdesetkana postava Krasa že v soboto ostala praznih rok v Roveretu, pri ekipi Mori, kjer so naši zdržali le borih 10 minut.

POGOVORI O MOŽNEM SODELOVANJU

Delegacija Združenja slovenskih športnih društev v Italiji, ki sta jo sestavljala tržaški pokrajinski predsednik Livij Valenčič in član izvršnega odbora Mario Sušteršič, je bila prejšnji teden na obisku pri upravi Tržaške pokrajine. Predstavnika ZŠSDI sta sprejela podpredsednik pokrajine in odbornik za šport Lippi ter odgovorna za kulturo, turizem, mladinsko problematiko in prosti čas Gabriella Zanini. Valenčič in Sušteršič sta novega odbornika seznanila z delovanjem slovenskega športnega gibanja, posameznih društev in vzgoje mladine v zdravem duhu. Med pogovorom se je porodila zamisel o novih pobudah, ki naj nagradijo najbolj zaslužne športnike za vloženi trud in dosežene uspehe. Odbornik Lippi je pozorno sledil predstavitvi zamejskega športa in sogovornikom predlagal, naj ZŠSDI sodeluje pri novi pobudi Tržaške pokrajine, ki ima namen pritegniti k športu čim več mladine.

KOŠARKA

JADRAN SLABO KONČAL PRVI DEL B LIGE

Naša združena ekipa je v soboto s tesnim domačim porazom proti solidni peterki Borgomanero zaključila napore prvega dela prvenstva. Od 1. marca dalje se bodo Jadranovci v play-outu z drugimi šestimi ekipami borili za obstanek v ligi. Sedaj lahko upamo le, da se bodo naši do play-outa zbrali in zaigrali, kot znajo, da bi si tako zagotovili obstanek v tako težko priborjeni B ligi, kamor tudi sodijo.

V D ligi sta Bor Radenska in Dom Agorest Rob Roy dosegla pomembni zmagi, ki ju držita na vrhu lestvice. Slabo so tokrat zaigrali Kontovelci, ki so visoko izgubili proti Acliju. Cicibona Preff. Marsich je imela zvrhano mero smole, saj jo je goriški Arte porazil le za dve točki.

V promocijskem prvenstvu je Breg v domači telovadnici doživel nov dokaj gladek poraz, tokrat proti San Vitu.

NAMIZNI TENIS

DRŽAVNE PRVAKINJE PREMOČNE ZA KRAS GENERALI

Zgonik - V ženski A1 ligi je Kras Generali pričakovano izgubil proti državnim prvakinjam Castellane. Edino zmago je za zgoniško vrsto dosegla Kitajka Wang. V ženski B ligi je Kras Corium premagal Coccaglio s 4-1, Kras Activa pa je v gosteh z gladkim 5-0 odpravil veronski San Marco. V ženski C 1 ligi je Kras tesno izgubil z Adriatico Libertas Ap, v moški C 2 ligi pa so Krasovci z neoporečnim 5-0 nadigrali videmski Cus.

PLAVANJE

6 KOLAJN ZA PK BOR

Tržič - Konec tedna je Bor na zimskem delu deželnega mladinskega prvenstva osvojil eno zlato in 5 bronastih odličij. V kategoriji dečkov je bil Matteo Feruglio prvi na 100 m prsno ter tretji na 100 m hrbtno in 200 m prsno. Med deklicami je bila Biserka Cesar 3. na 50 in 100 m prosto ter na 100 m hrbtno.

HITRA HOJA

FABIO RUZZIER NA DRŽAVNO PRVENSTVO

44-letni lonjerski hitrohodca Fabio Ruzzier je na zadnjem tekmovalnem dnevu dosegel normo za nastop na dvoranskem državnem prvenstvu, ki bo 22. in 23. t.m. v Genovi. Zadnjega in edinega tovrstnega prvenstva se je Ruzzier udeležil pred 9 leti. V Genovi bo naš atlet nastopil na razdaljah 5 in 12 km.

MLADINSKE IGRE

PLESNIČAR (TRINKO) V DRŽAVNEM FINALU

Crotone - Dijakinja goriške srednje šole Ivan Trinko Jana Plesničar se v teh dneh bori v državnem finalu Mladinskih iger v krosu. V pokrajinski fazi v Gorici je namreč na 1,5 km dolgi progi zasedla 1. mesto. Plesničarjeva igra odbojko pri Valu, očitno pa je zelo dobra vsestranska športnica, saj je prejšnji teden zmagala tudi na pokrajinski fazi Mladinskih iger v smučanju, kjer je svojo šolo ponesla na 2. ekipno mesto in se s tem uvrstila na deželno stopnjo prvenstva.

SMUČARSKI SKOKI

SLOVENSKI MLADINCI SVETOVNI PRVAKI!

Calgary - Slovenski skakalci so v četrtek, 13. t.m., na mladinskem svetovnem prvenstvu v nordijskem smučanju osvojili zlato medaljo. Na olimpijski skakalnici tega kanadskega zimskega središča so Miha Rihtar, Gregor Lang, Blaž Vrhovnik in Peter Žonta (na sliki) premagali Finsko, Avstrijo in Norveško. Peterka ima torej že svoje naslednike!

Tiho in za mnoge ljudi skorajda neopazno, se v svetu dogaja ena največjih komunikacijskih revolucij, nekateri pravijo, da celo največja po Gutenbergovem odkritju tiska. Preobrat, ki bo tej revoluciji sledil, bo v bližnji bodočnosti bistveno spremenil način, kako komuniciramo, delamo in se zabavamo. Eden od ključnih členov komunikacijske revolucije, ki je najbolj vidna v integraciji komunikacijskih tehnologij, kot so računalnik, televizija in telefon, je nedvomno svetovna računalniška mreža Internet. Ta je v zadnjih letih, ne da bi bila deležna kakšnega posebnega reklamiranja, zrasla po cellem svetu. Nekdanji okorni in počasni računalniki so se tako iz pisalnega

INTERNET - SVETOVNA KOMUNIKACIJSKA MREŽA

stroja spremenili v izhodiščno točko, preko katere je s pomočjo Interneta mogoče objadrti cel svet.

Internet, ki se je razvil iz ameriškega vojaškega omrežja Arpa-net in je bil dolgo časa dostopen - poleg ameriški vojski - le raziskovalnim laboratorijem in univerzitetnim računalniškim centrom, je danes na voljo vsakomur. Potrebni so le računalnik, modem in telefon. Vseeno je, če se uporabnik nahaja v Gorici, Parizu ali New Yorku, s pomočjo Interneta je povezan z milijoni računalnikov po cellem svetu. Osnovna Internetova ideja je namreč prav ta, da številne računalnike, ki se nahajajo po cellem svetu in so med seboj povezani v manjša

ali večja omrežja, poveže med sabo v svetovno omrežje. Po nekaterih podatkih naj bi bilo na mrežo priključenih že kakih 20 milijonov računalnikov, njihovo število pa se ne prestopa večja z 20% mesečno rastjo.

Ob takih podatkih lahko z gotovostjo trdimo, da je danes Internet pojav, ki zaobjema cel svet in ne več samo peščico ljubiteljev informatike in računalnikov.

Številni uporabniki Interneta si preko njega izmenjujejo podatke, pošiljajo pisma, brskajo po datotekah itd. V zadnjem času je najpopularnejši način gibanja po mreži t.i. World Wide Web (WWW). Njegove značilnosti so nedvomno močno

pripomogle, da se je Internet tako razširil. Ta format namreč omogoča, da je tekst dopolnjen z ikonami, grafikami, fotografijami ter obogaten z zvočnimi in video posnetki in tako vsestransko zanimivejši. Z njim si lahko privoščimo taka virtualna potovanja, kot so na primer ogled Vatikanskih muzejev ali pa zadnjih posnetkov ameriške vesoljske ekspedicije. Toda ob številnih prednostih, ki so nam na voljo, ima Internet tudi slabe lastnosti. Zaradi velikega števila podatkov, ki se v Internetu nahajajo, vlada tu velika zmeda. Človekova težava je ponavadi v tem, da ima premalo

informacij, z Internetom pa se rado zgodi obratno. Človek je kar zasut z informacijami, toda ne najde poti do tistih, ki jih potrebuje. Nepotrebnih podatkov, šuma in odvečnih informacij je namreč toliko, da je večkrat zelo težko najti to, kar nas zanima. Potrebno je veliko izkušenosti in časa.

Internet pa je kljub temu nadvse zanimiv inštrument, s pomočjo katerega lahko marsikaj izvemo in si mnogo stvari ogledamo.

V njegov prid nedvomno igrajo tudi cene, ki so dandanes vse bolj konkurenčne. Prav te so pripomogle, da je Internet postal vsakomur dosegljiv.

I.F.Ž.

PISMO UREDNIŠTVU

V ČEM NAJ ME ZAŠČITNI ZAKON ŠČITI?

Slišati je, da v Rimu zdaj zares kanijo pripraviti zakon za zaščito mojega slovenstva. Lepo! Mnogo sem se postaral od takrat, ko so prvič rekli, da mi bodo zaščitili rabo iste govorice, ki so mi jo pred 65 leti najprej na goriškem kolidvoru in potem v zaporu proglasili za neobstoječo in zato prepovedano.

Petnajst let potem je ta govorica svobodno zažuborela vsaj neuradno. Zdaj se napoveduje zaščita za uradno rabo. Pri tem pa ugotavljam, da se nihče ne oglasi in opozori, da potrebujemo zadostno slovensko postrežbo tudi v dušnem pastirstvu. Mar zadoštuje to, kar imamo? In kdo naj dopolni, kar na tem področju manjka? Mar samo tako imenovani cerkveni forum? Mar niso tako imenovane infrastrukture za dušno pastirstvo odvisne tudi od državne uprave?

Župnije, ki so tako rekoč Bogu za hrbotom, imajo, kot vedno, lastno cerkev, na voljo odprto za uporabo 23 ur in 54 minut na dan po astronomski točnosti, pa tudi kako farno dvorano in seveda lastnega stalnega dušnega pastirja in župnišče, vse v korist ovčicam na

poti v nebesa. Zdaj pa pogledimo stanje v jezikovno mešanih mestih (Trst, Gorica, Celovec itd.), kjer živijo industrijski delavci, zdravniki, trgovci, profesorji, obrtniki, uradniki, med njimi je sploh mnogo takih, ki so po svoji kulturni stopnji religiozno in pastoralno zahtevnejši. Čeprav so ti slovenski ljudje pomešani z drugojezičnimi državljani, še niso diaspora, ampak jih je treba pastoralno smatrati za kompaktno naseljeno skupnost.

Tu se odpirajo globlji in širši problemi infrastrukture za moralno dušnopastirsko postrežbo slovenskemu človeku, saj je naš Gospod Jezus Kristus umrl za vse ljudi in ne samo za Italijane. Slovencem v mestih je torej potrebna lastna cerkev. Gradnja cerkvene stavbe in župnišča ter priznanje samostojne duhovnije za pravno osebo pa je tako imenovani "negotium mixtum", to je pravno mešani posel med državnimi in cerkvenimi oblastmi. Potemtakem je treba ta problem nujno vnesti v zaščitni zakon.

- STANKO ŽERJAL

Zaradi prostorske stiske smo pismo g. Žerjala skrajšali; upamo, da to ni šlo na škodo njegove vsebine. - URED.

KREKOVA BANKA

KREKOVA BANKA d.d. Maribor

DA BO DENAR
V SLUŽBI ČLOVEKA

KREKOVA BANKA D.D.
MARIBOR PRIDOBILA
DOVOLJENJE ZA
OPRAVLJANJE VSEH
BANČNIH POSLOV V
SLOVENIJI IN V TUJINI

Svet Banke Slovenije je na seji dne 23.12.1996 Krekovi banki d.d. Maribor izdal dovoljenje za opravljanje vseh bančnih poslov doma in v tujini. Eden temeljnih ciljev Krekove banke d.d., povečati obseg plačilnega prometa in razširiti ponudbo poslovanja komitentov s tujino, je tako uresničen. Tako bo Krekova banka d.d. zadovoljila potrebe dosedanjih in bodočih komitentov tudi pri deviznem poslovanju - plačilni promet in razširitev storitev v poslovanju s tujino.

V letu 1997 si bo Krekova banka d.d. prizadevala postopno ustvariti čim širšo korespondenčno mrežo bank v tujini in doseči vključitev v sistem Swift ter tako ponuditi dosedanjim in bodočim partnerjem popolno bančno storitev.

Krekova banka d.d. je v preteklem letu poslovala zelo uspešno, saj je izpolnila in celo preseгла zastavljene cilje in načrte. Bilančna vsota banke se je v primerjavi z letom 1995 v minulem letu povečala za več kot 40 odstotkov, produktivnost dela, merjena z bilančno vsoto na zaposlenega v banki, pa za 50 odstotkov presega povprečno produktivnost bank v Sloveniji. Med pasivnimi posli je banka ponudila dva nova produkta, ki sta namenjena predvsem dolgoročnemu nalaganju sredstev. To sta rentno varčevanje in 1. emisija obveznic. Oba produkta sta bila dobro sprejeta, saj so bile obveznice predčasno prodane, povečuje pa se tudi število varčevalcev rentnega varčevanja. Med aktivnimi posli je banka najbolj povečala obseg posojil strankam, ki niso banke, v primerjavi s prejšnjim letom za 36%. Posojila pravnim osebam so se povečala za 31%, prebivalstvu pa za 48%. Povpraševanje po kratkoročnih in dolgoročnih potrošniških posojilih tudi v letošnjem letu narašča, kar banka uspešno zadovoljuje s široko ponudbo namenskih in gotovinskih posojil namenjenih prebivalstvu.

Kot mlada, uspešna vseslovenska banka, ki se je z dobrim programom in uspešnim poslovanjem že uvrstila med srednje velike banke, želi tudi v prihodnje zagotoviti vzorno poslovanje in opravljati vse vrste storitev poslovanja v Krekovem duhu. Kot kaže, je zaupanje varčevalcev in širše javnosti v to

RENTNO VARČEVANJE ZA DAN URESNICENIH SANJ

denarno ustanovo eden temeljev njenega čedalje uspešnejšega poslovanja.

Zaradi hitre širitve poslovanja in uvajanja novih poslov in storitev, po zakonu o gospodarskih družbah in na podlagi sprejetega statuta Krekove banke d.d. je dne 1. januarja 1997 pričela delovati uprava kot kolegijski organ, ki ga sestavljajo trije člani: Anton Guzej kot predsednik uprave ter Danica Ozvaldič in dr. Štefan Špilak kot člana uprave z razdeljenimi delovnimi področji.

Cilj Krekove banke d.d. v prihodnjih treh do štirih letih je uvrstitev v prvo tretjino slovenskih bank in doseči bilančno vsoto 60

milijard tolarjev. Do konca leta 1997 želi banka povečati bilančno vsoto za 30%, doseči ustrezno stopnjo donosnosti kapitala, začeti samostojno opravljati posle s tujino in se aktivno vključiti v plačilni promet v državi v skladu z reformo plačilnega sistema v Sloveniji.

Banka se želi s svojimi enotami v Mariboru, Ljubljani, Zrečah, Novem mestu, Novi Gorici, Kopru, Šoštanju in Murski Soboti približati komitentom, zato si bo še naprej prizadevala vsako leto odpreti več poslovnih enot.

Krekova banka bo s svojimi storitvami poskušala ustreči tudi Slovincem v Italiji, zato se jim priporoča in vabi v svoji poslovni enoti v Kopru in Novi Gorici.

Dobrodošli

v **Mariboru** na Slomškovem trgu 18, tel.: 062/222-261,
v **Murski Soboti** v Ulici arhitekta Novaka 13, tel.: 069/21-136,
v **Zrečah** na Cesti na Roglo 11 i, tel.: 063 7 762-575,
v **Šoštanju** v Ulici Lole Ribarja 2, tel.: 063/ 881-369,
v **Ljubljani** na Pogačarjevem trgu 2, tel.: 061/ 13 28 135
v **Novem mestu** na Prešernovem trgu 4, tel.: 068/322-190,
v **Novi Gorici** na Bevkovem trgu 2, tel.: 065/ 26-654,
v **Kopru** v Ulici Zore Perello Godina 2, tel.: 066/392-311

KREKOVA BANKA d.d.